

211.0 19/0

מדינת ישראל

גנזך המדינה

מצבון הממשלה

משרד

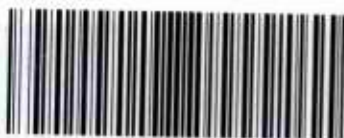
ואצור גנים להתיישבות מאוחר לממשלה
ולמספרים הפוליטיים.

אז בא"ר תל"ז - ים באב תל"ז

2.8.1977 - 19.4.1977

מס' תיק מקורי

מחלקה

שם תיק: ועדת שרים להתיישבות משותפת לממשלה
ולהסתדרות הציונית (א' באייר תשל"ז - י"ח ב

מזהה פיוז: 12779/2-ג

מזהה פריט: 001/111

תאריך הדפסה: 24/06/2018

כתובת: 2-111-5-7-4

111-5-7-4

2. 1. 2.

מזכירות הממשלה

סגנון

2. 1. 2.

ש. מ. ב.

פרוטוקול

ישיבת הועדה לענייני התישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
י"ח באב תשל"ז - 2.8.77

נכחו : חברי הועדה - השרים : א. שרון - יו"ר, ז. המר, י. הורביץ, ג. פת.

נציגי ההסתדרות הציונית : א. ל. דולצין, ר. וייץ, י. קלארמן, מ. קרונה, מ. ריבלין, א. שנקר.

נעדרו : חברי הועדה - השרים : ש. ארליך, מ. דיין, ע. ויצמן.

נציג ההסתדרות הציונית : ח. פינקלשטיין

מ. ציפורי	-	סגן שר הבטחון
א. נאור	-	מזכיר הממשלה
ש. אבני	-	משרד הבינוי והשיכון
א. בידץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
ד. וינשל	-	מנהל כללי, משרד הבינוי והשיכון
ג. ופניק	-	משרד החקלאות
אלוף א. טמיר	-	צבא-הגנה-לישראל
מ. מנדלבום	-	מנהל כללי, משרד התעשיה, המסחר והתיירות
ח. צבן	-	משרד החקלאות
ח. קוברסקי	-	מנהל כללי, משרד הפנים
ב. קלטר	-	לשכת שר החקלאות
ש. שטנר	-	משרד האוצר
ש. ש. שירן	-	משרד האוצר
ש. רביד	-	המחלקה לתישבות

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום:	הת/22	סדרי עבודתה של הועדה לתישבות	2. 1.
	הת/23	האחריות לטיפול במעלה-אדומים, עפרה ואלון-מורה	7. 1.
	הת/24	ביצוע עבודות בשטח ללא תאום	3. 1.

השר א. שרון : אני פותח את הישיבה. על סדר
היום 3 נושאים :

1. האחריות לטיפול במעלה האדומים, עופרה ואלון-מורה.
2. העבודות שנעשות בשטח ללא תאום.
3. הנושא של עיר הורדים בגליל.

מר א. דולצין : אני מבקש הערה לסדר, אם אפשר. יש
לי הערה ובקשה. קודם כל, אני מבקש
שלא יהיה כתוב : "בשיתוף ההסתדרות הציונית". הלוא זו ועדה
משותפת בין הממשלה וההסתדרות הציונית. זה הוחלט כבר ואני לא
מבין למה חוזרים על העניין הזה.

השר א. שרון : הייתי רוצה פה באמת להצטרף לדעתו
של מר ליאון דולצין ולהביע מורת
רוח. אני רוצה כאן להעיר גם למזכירות הממשלה - אחרי שהדבר הזה
עלה וסיכמנו מספר פעמים, והדבר חזר ונשנה, וביקשתי, והוא עולה
בכל ישיבה - פרושו של דבר, שהוא מעיק על חברים כאן, כפי שהוא
מעיק גם עלי. אז אנא תוציאו בבקשה מסמכים שיהיו כתובים בדיוק
בהתאם לניסוח.

מר מ. ריבלין : מה שאתה הבאת עכשיו, אם חבדוק,
כבר לפני שנתיים היה מכתב רשמי
מההסתדרות הציונית לתקן זאת, והיה מכתב ממזכיר הממשלה שאמר
כי זה אכן יתוקן.

מר א. דולצין : שנית, אני מבקש שנקבל סדר יום לפני
שבאים לישיבה. לא יתכן לבוא לישיבה

מבלי לדעת מה הם הנושאים.

שלישית - זו הצעה וגם בקשה - שלא
נקיים את הישיבות שלנו במתח של אמצעי התקשורת. אני לא חושב

מב א. דולצין

שזה נחוך. אנחנו מכניסים מתח ללא צורך לדעת הקהל, כאילו מי יודע על אילו נושאים אנחנו מדברים. ואני מבקש, אלו הן ישיבות רגילות, ללא צורך בפרסומת כזאת שיוצאת מגדר הרגיל. כל הסלביזיה כאן. אני לא חושב שיש צורך לצלם אותנו יום יום. ואני מבקש, לגופו של ענין לדון בענינים מבלי שהם יצולמו. אין לי שום דבר נגד צילומים, אבל לוועדת שרים לעניני התיישבות יש, מצד אחד, תפקיד חשוב מאוד, ומהצד השני יש לה גם איזו רגישות לגבי נושאים, ואין צורך להגזים בענין הזה.

מר א. שרון : ראשית, בענין הישיבות באמצעי התקשורת

וכן הלאה. כמובן יש התענינות כללית בגלל רגישות הנושא. מצד שני, לפי דעתי, הדבר נובע מהערות בלתי פוסקות שמושמעות בעקבות הדיונים בוועדה. זו גם הסיבה מדוע לא יצא סדר יום, ולצערי, כל עוד הדבר הזה לא ישתנה, אני לא אוציא סדר יום מוקדם. אני למשל אינני חושב שאמצעי התקשורת צריכים לדעת כמה זמן ארכה הישיבה הקודמת - האם היא ארכה 7 דקות, או 20 דקות ומה דנו בישיבה הזו. רבותי, הלוא הדברים האלה נאמרו על-ידי חלק מהאנשים שיושבים כאן. במילים אחרות - אם רוצים שהוועדה הזו תוכל לעבוד באופן מסודר וש אפשר יהיה לדון לגופם של דברים, אז אין ברירה אלא להתרגל לכך ^{שזה} לדבר שגרתי.

הפעם הישיבה הוקצמה, כי אני

פשוט עסוק בשבוע הבא גם במילואים וגם בביקורו של שר החוץ האמריקאי, ויש כמה דברים שיש לדון עליהם בדחיפות. אתמול בלילה, כשחזרתי מסיוור ושמעתי הודעה על התכנסות מיוחדת של הוועדה, הוצאתי הבוקר

משאצ. שרון

הודעה לאמצעי התקשורת לוודא שזו ישיבה שגרתית. אם כל אחד מאיתנו יתייחס לעבודת הועדה כאל ועדה שנועדה לספל בנושאים ענייניים, רובם עניינים שגרתיים מתמשכים, אפשר יהיה לעבוד בסדר וגם להוציא סדר יום מראש. אני מאוד מצטער. אני רציתי להוציא סדר יום תקין, אבל אין לי אפשרות, כי כל דבר היום יוצא החוצה. לדוגמא: קיימתי שתי ישיבות בפורום יותר מצומצם, בפורום של מנכ"לים. עוד בטרם חלף היום, פורסם בדיוק על מה דובר בישיבה הראשונה. בישיבה השניה שקיימתי, בפורום יותר מצומצם, הדברים גם כן יצאו החוצה - ואני פניתי לאמצעי התקשורת וביקשתי במיוחד שלא לפרסם את הדברים, כי הדבר יגרום נזק, מה גם שהדברים שנאמרו לא היו מדויקים. ולכן, כל עוד לא נתרבל לכך שזה דבר רגיל, לא יהיה מנוס מהמצב הזה, וזה מצער אותי, כי זה מצב בלתי תקין.

מר ר. וייץ :

אני מוכרח להצטרף ולהביע מורת רוח

על מה שקרה אחרי הישיבה הקודמת;

אני קיבלתי ברצון, בדיוק כמו שאר חברי, באמת לשמור על הענין בגדר דבר פנימי. מעודי לא צרו על בייתי עיתונאים כפי שזה עתה. הטלפונים לא חדלים לצלצל. ולא דיברתי, והם יודעים זאת, מילה וחצי מילה. לא הוצאתי ולא תארתי שום דבר.

בנוסף לכך - אולי אני טועה אבל אני

חייב לומר זאת - אני מרגיש שיש איזו טנדנציה למצוא איך אפשר לסכף בינינו.

מר א. שרון :

לא אני.

מר ר. וייץ :

בוודאי לא אתה. אני יודע שלא.

זה לא אתה ולא אני. זה ברור.

וכאשר וקסמן טלפן אלי אמרתי לו : הוחלט שהדיחנים הם פנימיים

מר ר. וייץ

וממני לא יצא דבר וחצי דבר. אז הוא תא אע"פ שכל מיני קפיצות באויר. אני לא הגבתי. אני גם לא כועס. אני רק הייתי רוצה כי באמת נשמור את הדברים בחוכנו. בוודאי יהיו חילוקי דעות, כי יש פה דעות מדעות שונות. אז גם את חילוקי הדעות אפשר לעשות בכבוד, לענין, כמו שצריך. ואני מבקש מאוד שהענינים ישמרו כאן.

שנקר

מר א. קלארמן:

אני רוצה להצטרף גם כן לבקשה ולהוסיף

גורם נוסף. כאשר שמעתי ברדיו שעתיים

אחרי גמר הישיבה הקודמת את הדיווח על הישיבה, מיד שיגרתי מכתב ליו"ר הועדה, לשר שרון, בנוגע לענין הזה - על תמהוני עליו וגם על הסתייגותי מכל המהלך. ואפילו ביקשתי שירשם שאני מסתייג מהסיכום שנתקבל בישיבה הזו. אינני רואה את הענין רק כענין סידורי. אני רואה את הענין הזה של ידיעת סדר היום מראש, במיוחד כשזה נוגע להחלטות שמשמעותן היא פוליטית, כדבר הנובע מעצם שיתוף הפעולה בין ההנהלה הציונית ובין הממשלה. אם אנחנו כאן, כנציגי ההנהלה הציונית, צריכים לקבל החלטות שמשמעותן פוליטית ולא רק סידורית ארגונית, מעשית, אז יש צורך לדעת מראש ולא להיות מופתע על נושא שמביאים בלי ידיעתנו. חשוב לדעת מראש, פשוט, כדי להתייעץ עם שולחנו בהנהלה הציונית, בענינים האלה. לכן אני רואה את הענין הזה של ידיעת סדר היום מראש, וקביעת עמדה וגישה לגבי דברים כאלו, כדבר חשוב ביותר, ולא רק ענין של הדלפות או של פרסומים, או של רדיו, או של טלביזיה, או משהו כזה. ואני הייתי מבקש שהיו"ר ימצא את הדרך להודיע לחברי הועדה מה יהיה סדר היום מבעוד מועד, כדי שנוכל לדעת מה אנו מביאים ואיזו עמדה אנחנו נוקטים בבעיות החשובות האלה.

מר י. קלארמן :

אני אמנם מחייב משלוח סדר היום

וגם חומר רקע, גם משום שחברי ההנהלה

הציונית היושבים שם, אינם מומחים לבעיות האלה, הם משתדלים, על אחד בהנהלה הציונית עוסק באיזה שהוא נושא, אז רצוי שהם ילמדו את הבעיה. אבל אינני מקבל את טיעונו של מר שנקר, שצריך להודיע מראש את סדר היום, משום שיש לקבל הוראה או סיכום מההנהלה הציונית. בהנהלה הציונית יושבים חברים שדעותיהם אינן שוות, ולכן כל מי שיושב כאן מביע את דעתו, ולא את דעתה כולה של ההנהלה הציונית. משום כך אני מלא תמיהה. ישב כאן מר שנקר בישיבה הקודמת, ואיש לא מנע ממנו להביע את הסתייגותו. הוא לא היה צריך להטריח את עצמו לשמוע את קול-ישראל, אם שמע, ואח"כ לשלוח מכתב הסתייגות.

מר א. דולצין :

היות ואני ביקשתי כמה הערות ובקשות, אחרי הודעת היו"ר, אני רואה זאת כהודעה

מספקת, ואנו נעבור לסדר היום.

השר ג. פת :

יש לי הצעה טכנית - אני מציע, אדוני היו"ר, שיהיו לנו ימים קבועים לישיבות בקביעת

הועדה. ראשית, זה מקשה עלינו סדר העבודה. שנית - לא תהיה התחממות כל כך גדולה לקראת הישיבה. יש למטה מצור של סלביזיות. אז אני חושב שהנושא הזה של קביעת ישיבות קבועות כל שבוע ראשון או כל שבוע שני, ביום קבוע, יעזור הרבה מאוד.

השר א. שרון :

אני הסברתי קודם, שמאחר ובשבוע הבא

אני עסוק כל השבוע, גם עם מילואים

וגם באשר לביקור שר החוץ, הייתי חייב לכנס את הועדה. יש כאן דברים מידיים שחייבים להחליט עליהם. הדבר מקובל עלי. אני מקווה שהיום שנוכל לבחור בו יהיה יום רביעי בבוקר, בשעה 0900, אחת לשבועיים. (אני כבר עתה אומר כי בשבוע הבא אין ישיבה). הייתי מוכרח להקדים כאן את מועד הישיבה כדי לא לבזבז זמן א באשר להחלטות שיש לקבל.

השר א. שרון

עכשיו יש לנו כאן בעיה נוספת - יש לנו פה את כל עדת הצלמים בחוץ. לפי דעתי, אם לא ניתן להם לצלם, יהיו לזה אינטרפרטציות שונות. אז שיכנסו ויצלמו.

הת/23. האחריות לטיפול במעלה-האדומים, עפרה ואלון-מורה.

השר א. שרון : הנושא הראשון שעולה זה נושא האחריות

לטיפול מעלה-האדומים, עופרה ואלון-

מורה. לאחר שנקבע כי הישובים הם ישובים לכל דבר, צריך כעת לקבוע מה יהיה אופי הישובים האלה, מי יטפל בהם וכו'. מאחר והישובים הללו קשורים אצלנו בתכנון אזורי - אין ספק שאזור עופרה קשור לנושא של כל האזור של מעלה - אפרים, ולמעלה-האדומים ללא ספק יש קשר לכל המחשבות שלנו בענין הרחבת הפרוזדור לירושלים. כאשר ענין אלון-מורה קשור אצלנו לתכנון האזורי באזור המרכז. יש לנו אפשרות, היום, להצביע כבר במדויק איך הם ישתלבו במסגרת התכנון הכולל. לנושא הזה ניתנה הנחייה ועובדים בתחום הזה. יש לפי דעתי דברים שציתן לראות אותם כבר בוודאות, בגלל כמויות קרקע ואופי האוכלוסיה שנמצאת במקום. מכאן, לי ברור לחלוטין, שמעלה האדומים לא תהיה ישוב כפרי ולא ישוב חקלאי ובוודאי לא תהיה כפר תעשייתי. מעלה האדומים, באופן ברור, תהיה ישוב עירוני. לכן לי נראה שמעלה האדומים צריכה להיות בתחום משרד השיכון. זה ממש פרוייקט עירוני מובהק, שצריך להשתלב ובוודאי ישתלב עם פרוייקטים נוספים בסביבות ירושלים שהם פרוייקטים עירוניים. ובוודאי יהיו פרוייקטים נוספים כאלה במשך הזמן. לפני שאנחנו נכנסים לדיון, זו דעתי באשר למעלה האדומים.

באשר לעופרה ואלון-מורה, המגבלות

השר א. שרון

הקרקעות של המקום, אופי הגרעין של הישוב והמחשבות הכלליות הקיימות היום באשר להתיישבות נוספת באזורים האלה - לפי דעתי, מצביעים כבר היום, בברור, על כך שאלה לא תהיינה ערים. אני לא רואה עיר באלון-מורה. שטח הקרקע שישנו שם הוא שטח בן כמה מאות דונמים, מצומצם. זה שטח המחנה הצבאי. יתכן והמחנה הצבאי יעזוב את מקומו והשטח יוגדל במעט, אבל סה"כ מדובר בשטח מצומצם.

אותו הדין גם לגבי עופרה וגם לגבי

אלון-מורה.

לכן, לדעתי, הישובים האלה נראים לי היום ככפרים תעשייתיים. וככפרים תעשייתיים, לי נראה שהם צריכים להכנס לטיפול של מחלקת ההתיישבות שהיא עוסקת בסוג זה של התיישבות. כך נראית לי החלוקה לגבי הישובים האלה. אני רוצה לשמוע את דעתכם.

אני אחמול סיירתי בשומרון - אני

מודה כי לא היה בתכניתי לבקר, לא בפאריס (מסחה) ולא בקדום. כוונתי היתה יותר להתרשם מהשטח. אבל לאנשים בשטח תמיד יש יוזמה והם הודיעו לישובים שאני אבקר ולא יכולתי שלא להכנס. וההתרשמות שלי היא, שלמרות ההחלטה שקיבלנו לפני שבוע, בעצם עדיין לא ברור במקומות האלה מי מטפל באיזה שהוא נושא. אז בנושא פאריס זה דבר אחר, שם אין לנו בעיה, אנו יודעים שמשרד השיכון *משרד השיכון* *משרד השיכון*.

בכל מקרה, הצעתי היא - מעלה-האדומים-

משרד הבינוי והשיכון; ועופרה ואלון מורה - המחלקה להתיישבות.

אני מציע שנתייחס לנושא הזה, אם

יש הערות.

מר ר. וייץ :

ברצוני להקדים הערה מקדימה למה שאני

מתכוון לומר, ובשבילי זו הערה חשובה

ביותר - אין זה סוד שסביב השולחן הזה קיימים חילוקי דעות לגבי מדיניות ההתיישבות. בישיבה הקודמת אני קיבלתי ברצון את העמדת הדברים ע"י יו"ר הועדה, האומרת - "אנחנו לא באים היום, בשל הנסיבות המדיניות ובשל הסכנות שויכוח כזה יכול לעורר לקראת לעידת ג'נבה, להעמיד את הענין באור פוליטי, ואני לא מציע לפתוח את הויכוח בישיבה הזו בטרם עת!". אני מקבל את הגישה הזו. אני חושב שיש אינטרסים שהם מעל ומעבר לאינטרסים, גם מפלגתיים וגם תנועתיים וגם של השקפות עולם. אלו האינטרסים של בטחון ישראל ומם קורה לנו. אם ראש הממשלה עשה את אשר עשה, אינני חושב שצריך באיזה שהוא ויכוח לסכן את מה שהוא השיג לקראת ועידת ג'נבה. על כן אני קיבלתי והסכמתי לעמדה כפי שהיא נוסחה על-ידי יו"ר הועדה האומרת - הישובים קיימים, צריך לתת להם את השרותים. אני גם הצטרפתי להערה של מר דולצין, שאין לראות בזה אקט פוליטי. כלומר, אנחנו לא פותחים את הויכוח, שהוא לדעתי ויכוח נוקב וגורלי - ואינני נמנע ממנו ואינני מסתיר אותו.

על כן, אם לקבל את העמדה הזו, עמדתי

היא, שאין הזמן תואם, בשל הנסיבות החשובות הקשורות בו, לפתוח בעימות רעיוני על דרך ההתיישבות. ואני רוצה לתת את כל עזרתי לאפשר את הנסיבות בשטח המדיני, מתוך הרגשת אחריות כבדה. על-כן אני מציע, לגבי 3 המקרים הללו, שאני רואה בהם, בנוסח שנוסח סביב השולחן הזה, את ההצעה כדלקמן :

לגבי מעלה-האדומים - משרד הבינוי

והשיכון. ואני חושב (ואני מביע את דעתי) כי זו היתה טעות להתחיל בפיתוח תעשיה במזרח-ירושלים בלי שיכון יהודי צפוף וגדול. היינו מסתכנים בכך שהתעשיה היתה מפתחת שיכון ערבי מאיים על הצד המזרחי של ירושלים. זו היתה דעתי שהבעתי אותה גם בממשלה הקודמת, ואני מביא אותה גם עכשיו כבעל מקצוע. סבורני שיש לתכנן ישוב, שכונה

מר ר. וייץ

נוספת בירושלים, בגודל המתאים, שתהיה self-sufficient, על מנת שיהיה עוד settle אחד לפחות, דוגמת שני ה-settle שעכשיו מפתחים מצפון ומדרום, ושבאמת הוא יהיה בקנה המידה הדרוש ובקצב המהיר הדרוש על-מנת שתקום שם שכונה גדולה ויפה, כפי שאפשר בנסיבות הנהדרות של מורדות הרי יהודה להקים שם. ואני שמח שמשרד השיכון, יחד עם עיריית ירושלים, ומשרד הפנים, עם מנגנוני התכנון שלהם, אמנם יקחו את העניין ליד ויתכננו וחזקה עליהם שיעשו תכנון כרת וכדין. ואני חושב שזה כורח השעה.

אשר לעופרה ואלון-מורה - לגבי עופרה,

אני מכיר את המצב בעופרה, אינני מכיר את המצב באלון-מורה, מסיבות ברורות.

לא ביקרת שם אף פעם?

השר א. שרון :

לא, לא ביקרתי אף פעם.

מר ר. וייץ :

מאילו סיבות?

השר א. שרון :

שאני התנגדתי לעלייתם, ואני מציע (לשר הורביץ) לך לא לגרור אותי לויכוח. אם אתה

מר ר. וייץ :

רוצה עימות איתי, אפשר לעשות עימות. יגאל, אף אתה לא תתחיל איתי, אני לא אתחיל איתך, בבקשה לפרך?

אשר לעופרה, אני מכיר את המצב ואני

מסכים שזה חלק מהקומפלקס שמקשר את החייץ העליון שנסתיים עד עכשיו בכוכב-השחר עם ירושלים. זה חלק מתכנית שגם אני בהשקפתי המדינית הסכמתי לה ומסכים לה. ואני מסכים שצריך לעשות זאת מבחינת תכנון אזורי ובתנאי שאמר פה שר החוץ בפעם הקודמת, שהוא מקובל על כולנו-בזהירות, בעיקר באשר להפקעת קרקעות - אני חושב שזה מקובל היום על כולנו ואני חושב שצריך לתכנן זאת.

מר ר. וייץ

אינני מביע עכשיו דעה על אלון-מורה.

אני מציע, שבטרם שנחליט כאן מי יבצע,

נקדים זאת בשלב מסויים, קצר, אבל הכרחי, של תכנון. ובטרם שאנחנו קובעים מהו האופי, מה השטח, והיות וכל המעשים שעשינו עד כה, עשינו במחשבה תחילה שיהיו ישובי קבע, שיצבילו לחיות כישובים קהילתיים העומדים על רגליהם מבחינה כלכלית, חברתית, בטחונית ואזרחית - וזו חובתנו - אי אפשר לעשות זאת ללא תכנון.

על כן אני מציע, בשלב זה, להטיל על

הרשות לתכנון, לגשת לתכנון ולהביא לפנינו את הצעתם המקצועית, ולאור הצעתם המקצועית נקבע איך וכיצד יעשה המעשה. כלומר, אני מציע הצעה מקצועית ולא צה הצעה פוליטית ולא אחרת - שבטרם נקבע את העניין סופית - הבא נעשה זאת בדרכנו - וזו זכותה ושמעה בעולם של ההתיישבות בישראל, שיש לה כלי תכנון מובהקים - ובטרם נקבל החלטה, תתבקש הרשות לתכנון - ויושב פה גם המנהל, יושב פה גם המנכ"ל החדש של המחלקה להתיישבות - לעשות את מלאכת התכנון כמה שאפשר יותר מהר, תביא בפנינו את הצעתה אא ורק אז נחליט כיצד יטופל העניין.

השר ז. המר :

בעיני - ההכרעה וההחלטה באשר

לגורלם של הישובים שיו"ר הועדה הזכיר

אותם, כדאי שיהיו קשורים בהכרעה לגבי מה שיקרה בהתיישבות ביהודה ושומרון. כלומר, מבחינת מספר הישובים שחושבים להקים שם, הגודל שלהם, המקום שלהם והעיתוי שבו חושבים להקים אותם. כי יש הבדל בין אם הולכים להקים ישובים אחרים בסוגם, באופייים ובגדלם, או הולכים לאותו סוג. אם הולכים לישובים שונים בסוגם ואופייים זה שוב יוצא קטוע. היות ואני חושב הפוך מרענן וייץ לגבי הצורך לפעול בנושא, דווקא בגלל הסיבה האחרונה, אני מגיע למסקנה צדומה שצריך לחכות. והיות ואני מקווה שזו לא המתנה ארוכה, יש לחכות

השר ז. המר

ולראות מה הן מחשבותינו ותכניותינו בכלל לגבי יהודה ושומרון
ועפ"י זה להכריע מהו הסוב, האופי והגודל של גם אלון-מורה, גם
מעלה-אדומים, גם פארים ואולי גם קרית-ארבע.
אני קראתי למשל על הנכונות האמריקאית,
שקיימת כבר עכשיו, בנושא עיבוי התנחלויות שקיימות.

זה לא הנושא שאנו דנים בו.

השר א. שרון :

זה קשור לענין. כי מה שבעיני חשוב
באמת, זה לא כל כך מי מטפל בזה, אלא

השר ז. המר :

מהו הגודל שיהיה למקום. זה אולי גם קובע את סוג המקום; כפרי
או עירוני. בעיני בעיקר כפרי או עירוני.

לכן הלכנו לכפר תעשייתי.

השר א. שרון :

לכן אני חושב שכדאי לחכות את אותם

השר ז. המר :

הימים. זה לא צריך למנוע עצרה

מהישובים האלה. כלומר, כל עזרה של שרותים ממשלתיים כמו חינוך
ואחרים, ההחלטה של הועדה צריכה לאפשר להם את זה. אבל לגבי מי
עושה זאת ובאיזה גודל, לפי דעתי כדאי להחליט. כי לי עצמי, לאור
החלטה בענין, יש הצעות כאלו ואחרות.

בישיבה הקודמת, היו"ר אמר משהו לגבי

מר א. שנקר :

הועדה המייצצת על-ידו, שצריכה להכין

את החומר והמלצות לגבי הדבר הזה, הנושא הזה. מה לגבי הועדה ואיך
היא תפעל?

רק כדי להעמיד אותך על דיוק הדברים,

השר א. שרון :

אני הסברתי שהוקמה ועדה שהיא עושה

השר א. שרון

את עבודות ההכנה לישיבות הועדה הזו. לא בנושא זה, אלא בכל נושאי התכנון, מאחר ולדעתי, צריך לרכז היום את כל הדברים ביד אחת. חשבתי שחשוב שתהיה לידי קבוצת אנשים, ולשם כך ביקשנו את המנכ"לים ואת מנכ"ל המחלקה להתיישבות. כך שזה איננו דבר שנוגע במיוחד לנושא זה.

מר מ. ציפורי :

מאחר ומר וייץ פתח בפתיחה משלו,

אז לדעתי - וזה דבר בסיסי לעבודת

הועדה - ממשלת ישראל, שיש רק ממשלה אחת כזו, קבעה החלטות ברורות בקשר לעתיד יהודה ושומרון והגדה המערבית. וכל מי שהתנגד להחלטות האלה, הצביע בבחירות איך שהוא רצה. היום אני רואה את תפקידה של הועדה - להחליט איך מקיימים את החלטות הממשלה. ואם אממלא ההסתדרות הציונית חושבת לצאת על זה בויכוח, בבקשה שתצא. זאת כשם שלא התביישו כמה אנשים לצאת עם ראיונות על הביקור בחו"ל. ואינני חושב שמישהו יכול להיות בוועדה הזו, כשהוא לא מקבל את נקודת המוצא, שבגדה המערבית הולכים להיכן שאפשר, מבלי לפגוע בערבים, דהיינו ברכושם (לא בריגשותיהם, רק ברכושם) להקים ישובים יהודיים. זו הנחת יסוד ולפי זה הועדה הזו צריכה לעבוד ואני מאמין שהיא עובדת.

ביתר הדברים - אין לי ספק שצריך

את כל אחד מהישובים לתכנן, אם בתוך הרקע הכללי, או אם יש היום מספיק נתונים לתכנון, חייבים לתכנן, כאשר התכנון יסכם גם מי הם המוסדות שצריכים לטפל בזה, אם זה משרד הבינוי והשיכון, או משרד התעשיה. חייבים לעשות תכנון ולהטיל את המטלות, מי צריך לעשות מה. ואם כי אני יכול לומר כי נראה לי שמעלה האדומים זה צריך להיות פרוייקט של משרד הבינוי ומשרד המסחר והתעשיה (כי הבסיס שלהם היום זה בינוי ומקורות פרנסה) וכמובן כל השרותים האחרים.

השר ג. פת :

בעיה הרבה יותר גדולה היום זו
בעית גן הילדים. היא בעיה יותר

גדולה מתעשייה.

מר מ. ציפורי :

מה שברור לי שאנו צריכים שיהיה
לנו תכנון יסוד ונוכל להטיל מטלות
על אנשים ולגמור את כל השיטה סביב לישובים האלה שהלכה עם שתדלנות,
שליחים וממליצים וכו'.

לכן אני מציע - בהקשר ל-3 הישובים

האלה, אם למעלה-האדומים, עד היום אין תכנית (ונדמה לי שלא עשו
תכנית) אין ברירה היום, אלא לקבוע זאת - ואני מציע שיו"ר הועדה
יגביל בזמנים של תכנון, כדי שלא ימשכו לנו את העסק הזה חדשים
אם בכוונות חיוביות או לא חיוביות, ישלמו את תכנון...

השר א. שרון :

אין זה יכול להיות במטרות שאינן
חיוביות, הרי כולם פה יושבים במטרה

משותפת.

מר מ. ציפורי :

בוודאי, בוודאי, אבל למרות ההחלטות,
אני חושב שהכשילו את מעלה האדומים

במשך שנים.

השר א. שרון :

אתה אומר דברים מאוד חריפים.

מר ג. ריבלין :

זה מתח מלאכותי.

מר מ. ציפורי :

זה בכלל לא מתח מלאכותי. אם מעלה-

האדומים היום לא קיימת, זה ברור

לי למה היא לא קיימת. לכן לדעתי גם את התכנון צריך להגביל

בזמנים, ולאחר שתהיה תכנית צריך להתחיל לעבוד על העסק הזה.

מר מ. ציפורי

לכן אין לנו מה לגשת כרבע לביצוע באיזה שהוא מקום לפני שיש תכנית מחאר של אותו ישוב.

מר א. דולצין :

היות ואני הייתי גם חבר בוועדה

הקודמת, אני רשאי להגיד כי הנוהג

תמיד היה כי לגבי קביעת ישובים חדשים, זה תמיד היה ענין מדיני והממשלה קבעה את הענין הזה. אז באותו הנוהג נמשיך גם היום. כלומר, הועדה תדון בהצעות הממשלה והממשלה תקבע באילו מקומות מתי ואיך נצטרך להקים. היא תעביר דבר זה לוועדה זו והיא תטפל בכך. כלומר, לפעשה, הועדה לא מטפלת בענינים מדיניים, אלא בעניני ביצוע. זה היה הנוהג קודם וזה יהיה גם הנוהג להבא. כל חבר רשאי להביע דעה, גם אז היו דעות, וגם בין השרים היו דעות שונות, אז חזר הענין לממשלה והממשלה קבעה, כאשר לא היתה דעה אחידה בין חברי הממשלה. מה שאני רוצה לומר, אדוני היו"ר, שתפקידה של הועדה הזו זה התהליך האופרטיבי, זה ענין של ביצוע.

לכן אני מבקש שנשאיר את כל הענין האידיאולוגי בצד. ומה שמר ציפורי הזכיר באשר למצע של הליכוד, זה ידוע, אבל אנחנו לא מטפלים בענין זה.

עכשיו, התקבלה הצעה אחת לפני שבוע ימים, אנו החלטנו בענין וההחלטה היתה ברורה. והיום מביא היו"ר הצעה להחלטה - על מי להטיל את הביצוע של הענינים. הובאו שני דברים ברורים - לגבי מעלה האדומים - אני מקווה מוטקה שלא תחשוד בשר פת שהוא לא יקבל את הקו המדיני של הממשלה. הוא יעשה את הכל על מנת שזה יהיה, לא כפי שזה היה קודם.

מך א. דולצין

ראש מחלקת ההתיישבות הודיע כי עופרה, לפי אופייה, זה כפר תעשייתי, ולפיכך זה שייך למחלקת ההתיישבות.

מר ר. וייץ : צריך לתכנן זאת עוד.

מר א. דולצין : בסדר, זה תפקידה של מחלקת התיישבות.

ולפי דעתי, הוא טוען בצדק, כי לגבי אלון-מורה, עדיין לא נקבע אופיו של הישוב. אז צריכים קודם כל לקבוע מהו אופיו של הישוב. לפיכך הוא מציע, ובצדק, שהרשות לתכנון תקבע. ואני הייתי מציע לתת הוראה לרשות לתכנון, שתעשה זאת במהירות האפשרית, ואח"כ יקבע, לפי אופי הישוב, מי צריך לטפל בזה - או משרד השיכון, או מחלקת התיישבות, או החטיבה להתיישבות. זוהי הצעתי.

מר א. שנקר : בעקבות הדברים של מר ציפורי ומה דולצין,

אני רוצה איזו הבהרה. אני מבין שהממשלה

קובעת את מדיניותה.

השר א. שרון : אני הייתי מבקש לא להפוך את הבמה

הזו לבמה פוליטית. פה צריך להבין

דבר פשוט : יש ממשלה, היא קיבלה החלטה, ועתה צריך לקבוע ולהחליט

על השלב הבא. אני גם רוצה להגיד לכם, שאלמלא היינו עוסקים

בישובים קיימים, זה גם היה בא בדרך הרגילה. במקרה אנו עוסקים

בישובים קיימים, שצריך ליישר את הקו באיזו שהיא צורה לקראת המשך

עבודה בצורה מסודרת. אני לא מציע, מר שנקר, שהנושא הזה יהפוך

לויכוח, כביכול, בין שני מחנות. כולם רוצים ליישב את ארץ

ישראל.

מר מ. ריבלין :

הוא רק רוצה שנעשה זאת בישוב הדעת.

השר א. שרון :

מתקבלת תמונה מר ריבלין, שכביכול

יש פה 2 מחנות - מחנה המיושבים

ומחנה המיישבים.

מר א. שנקר :

בכל זאת, נאמרו כאן כמה דברים שלגביהם

אני רוצה הבהרה. אני מבין כי הממשלה

קובעת את מדיניותה, והיא מעבירה את החלטותיה לוועדה להתיישבות
על-מנת שנבצע את המדיניות הזו. אני בכל זאת רוצה להבין כיצד
זה משתלב עם הודעת ראש הממשלה בכנסת, האומרת שהוא מעביר סמכות
לוועדה והחלטותיה הן בתוקף סמכות הממשלה ובשם הממשלה? אם מדובר
על השרים שהם בתוך הוועדה, זה דבר אחד. אבל אם מדובר על כל
הוועדה, אז העניין הוא לא כל כך פשוט, כפי שאמר כאן מר ציפורי,
ואפילו כפי שאמר כאן מר דולצין. אני רק רוצה הבהרה לגבי מה
הן סמכויות הוועדה הזו ומה תפקידה?

מר א. דולצין :

מה שהיה קודם, יהיה גם עכשיו.

השר א. שרון :

אני אבקש ממזכיר הוועדה לקרוא בפנינו

את סמכויות הוועדה, כדי שלא נעסוק

בזה יותר. סמכויות הוועדה הוגדרו בישיבתה הראשונה ואני אבקש

שתקרא אותן ולא נעסוק בנושא זה יותר.

מר א. דולצין :

והדבר הזה הועתק בדיוק מהסמכויות

הקודמות.

מר א. לישנסקי :

"א. הוועדה לענייני התיישבות המשותפת

מר א. לישנסקי

לממשלה ולהסתדרות הציונית (להלן: הועדה להתיישבות) פועלת בהתאם למדיניות הממשלה בענייני התיישבות ועפ"י הנחיות הממשלה, והיא תקבע הקמת ישובים חדשים, כפריים ועירוניים, כולל האחזיות נח"ל בארץ ישראל, משני עברי הקו הירוק.

האלוף א. טמיר : אין כל צורך שבהוראות הממשלה יהיה המושג : "קו ירוק".

מר א. דולצין : העתיקו בדיוק את הנוסחה של הממשלה הקודמת.

מר ח. גלרסקי : אני מבקש להעיר הערה על נושא הכפילות והמיסוד שלא בא להשלמה, חרף קיומן של החלטות ממשלה מפורשות בעניין זה. בשעתו החליטה הממשלה כי יוקמו מוסדות תכנון סטטוטוריים לתכנון האזורים שמתכוונים ליישב בהם. כאן דנים יותר באספקטים מדיניים, כלכליים - תקציביים, השבת קונצנזוס ציבורי - אבל יש גם בעיה של סדר התכנון והביצוע. המקום היחידי שהדבר הזה מוסדר וסגור עד הסוף ופועל בתקינות זה ברמת-הגולן. שם קיימת ועדת תכנון שנתמנתה על ידי המושל. כל הגורמים משתתפים בה, הוכנה תכנית מתאר לגבי רמת הגולן.

לגבי תכניות מתאר לגבי יהודה ושומרון,

קיימת החלטה בעניין זה, אך העניין אינו סגור. יש הסכמה על קונסטרקציה, אבל הדבר לא בא על סיומו. אני חושב שמבחינת התכנון, הדבר חייב לבוא על סיומו כיחידה שלמה. זה איננו יכול להעשות בצורת המגעים הקיימים היום. הם טובים, אבל הם צריכים להיות ממוסדים עם תפיסת תכנון. מבחינת התכנון פרופר, הדבר צריך להבדק על ידי מוסד תכנוני מוסמך, כאשר יש צורך להכין תכניות מתאר למקומות שעומדים להקים אותם, תוך ראייה רחוקה עם טווחי זמן ושלבי

מר ח. קוברסקי

ביצוע עם קונספציה מוסכמת. והואיל ונמצא כאן סגן שר הבטחון-
העניין הזה מעוכב במשרד הבטחון. אני הייתי מציע שהעניין הזה
יבוא לכלל השלמה כדי להבטיח את תקינות הפעולה ומיסודה הנכון
לבאות.

השר ג. פת : אני חושב שהתכנית שהוצעה לוועדה על
ידי יו"ר הועדה היא מדוייקת, כך צריך
להיות וכך צריך לפעול גם בעתיד. אבל לא לצורך זה ביקשתי את
רשות הדיבור, אלא על-מנת להביא לידיעת חברי הועדה מה המצב לגבי
מעלה האדומים.

על-דעת יו"ר הועדה ועל-דעת הממשלה
כולה, הודעתי לאנשים המתגוררים כיום במה שהיה קרוי "מחנה העבודה",
שאנחנו לא רואים אותם יותר כאנשי "מחנה עבודה", אלא אנחנו רואים
אותם כגרעין חלוץ להקמת העיר. בד בבד עם הרחבת הדיור לאותו
גרעין, שהיום נמצא על גבעה לא רחוק מאזור התעשיה, אנחנו עושים
פעולה מיוחדת על-מנת להבטיח מקומות דיור לתעשיה - כי בלי תעשיה-
עיר לא מתפתחת, ובלי עיר-תעשיה לא מתפתחת זה הא בהא תליה. איתרנו,
פחות או יותר, שטח מעניין מאוד, חשוב מאוד וטוב מאוד להקמת העיר
מעלה-האדומים. ובתאום עם יו"ר הועדה, בשבועות הקרובים, נגיש
לוועדה הזו בקשה לקבל אור ירוק על-מנת לתכנן את תכנית האב ואת
תכנית שלב א', ואז יעבור הגרעין שהיום מתגורר באזור שהיה קרוי
"מחנה עבודה" לאותו אזור שבו תקום העיר.

עכשיו, אני חושב שיו"ר הועדה עשה נכון,
בזה שהטיל את האחריות לנושא מעלה האדומים על משרד הבינוי והשיכון.
כך הדבר הוא גם בנושא קצריין - שהולכת ומוקמת שם עיר לדוגמא. הדבר
נעשה באמצעות היחידה למנהל ובניה כפרית במשרד הבינוי והשיכון.

השר ג. פת

אבל לגבי מעלה-האדומים זה לא יהיה כך, כי במעלה האדומים מדובר על עיר גדולה. כך הדבר נעשה היום גם בימית, והכל בתאום עם השרים הנוגעים בדבר. לכן אני חושב, שקשה לבוא ולומר היום לממשלה - וכאן מכוונים דברי לדברי סגן שר הבטחון - לאחר שהיא מכהנת 5-6 שבועות, לבוא ולהאשים אותה על כך שעדיין לא נעשו דברים, ולהגביל אותה בימים או בשבועות, לגבי תכנית מתאר ותכנית פיתוח.

אנו מתכוונים לעיר מעלה-האדומים,

שתהיה עיר יפה ואבן שואבת למתיישבים, ואם נקים שם סתם, ללא כל תכנון, העיר תהפוך לעיר רפאים, ששם אולי, במקרה הטוב ביותר, זה יהיה בית המלון של עובדי התעשיה באזור התעשיה של ירושלים. זו לא הכוונה. לכן מוטב ללכת יותר לאט, אבל לתת את כל התנאים הנחוצים לאותו גרעין שממוקם באותה גבעה שבעבר נקראה "מחנה עבודה".

השר י. הורביץ : אני הייתי רוצה למנוע מאיתנו כל

פעם הרגשה לא טובה ומוסר כליות,

שמא מישחו לא הצהיר את ההצהרה המדינית ושמא הוא מצניע יותר מדי את דעותיו ועוסק בדברים כבדים, חמרניים, ולא אמר את דעותיו, לכן הוא כל פעם רומז כי יש לו דעות כאלו. אנחנו יודעים שיש דעות כאלו, אבל הועדה הזו היא ועדה שצריכה להיות ועדה לעבודה אופרטיבית. מי שרוצה לעסוק בדיונים פוליטיים או לנסות בכח להמנע בפני כולם, הדבר אינו תורם דבר, אלא רק מצביע על כך שעדיין לא עיכל את "הצורה" שנפלה עליו. אני הייתי רוצה, שבגלל הרצון לעשות משהו, לא נאבד לגמרי את המידות.

באלה הימים מתקיימת ועדת שרים לענייני

ערי פיתוח. וצדק מי שאמר - איך זה הממשלה הזו כותבת, אפילו ברמז, כי קיים בעיניה קו ירוק באיזו שהיא צורה. ואם אכן הוא לא קיים,

השר י. הורביץ

התכנון של ערי הפיתוח לא יהיה שונה מתכנון ערי הפיתוח בגליל או ברמת-הגולן, וזה אמור לגבי פיתוח מעלה-אדומים. אבל אני כרגע מציע לעזוב את כל עניין הפיתוח - מי מטפל במה - אולי הממשלה תצטרך לקבוע כאן שוב, אם תהיה איזו אי בהירות - מי עוסק מעבר לקו הירוק, האם בכלל יש דבר כזה? או שערי הפיתוח בגליל או בנגב, זה נושא אחר. אני בכוונה לא רוצה לעסוק בזה, כי לדעתי, לא כדאי שעכשיו נכנס לנושא זה. הייתי מציע לנו, אם כבר אנו רוצים לשבת על דברים אופרטיביים ולא על דברים מדיניים, להכין את הישיבה כך שתעסוק בדברים אופרטיביים.

ולכן, אם עדיין הדברים לא בשלים, ואין לנו מה לומר - אילו מפעלי תעשיה, או על מה אנחנו מדברים מבחינת שיכונים, או איזה סוג של כפר תעשייתי אנחנו רוצים לראות באלון-מורה, ומה אנחנו רואים בעיני רוחנו - עיירה, כפר תעשייתי, איזה ישוב קטן עם מאפייה א5 מסגריה קטנה - מה אנחנו רוצים לראות? ולא הייתי קובע זאת עתה כי זה עוד לא בשל לנו. אנחנו עוד לא יודעים בדיוק מה נעשה עוד חדשיים, שלוש, או 4 ארבעה חדשים. איש מאיתנו איננו יודע בדיוק. ואם עוד 3-4 חדשים יהיה ברור, אולי משהו יקרה בסביבות אלון-מורה, אולי משהו יקרה בסביבות עופרה, אולי אנחנו קצת נצופף או נעבה את הישובים, אולי לא, אולי במקומות אחרים. אולי זה צריך להיות מרכז אזורי, אולי זה צריך להיות ספק עיירה, ספק כפר. אני הייתי מציע שנטיל על הועדה שעליה הצביע השר שרון, הועדה שבראשה עומד מנהל התכנון, להביא לנו לישיבה הקרובה, עד כמה שאפשר, טיוטת רעיונות. אני לא אומר שזו תהיה הצעה אופרטיבית למחר אחה"צ, אבל נטיל על הועדה לתת לנו טיוטא, איך הם רואים את הענין ב-3 הישובים הללו. כל זמן שלא יהיה משהו יותר רחב, נדבר על 3 הישובים הללו. אני פשוט רוצה שנהיה קצת יותר מעשיים. המפגש שלנו עכשיו הוא לא מיותר, אבל בואו נחליט במה לא נעסוק

השר י. הורביץ

בישיבות האלה.

אני רק הייתי מציע אולי שיצורף איש
התעשיה לצוות הזה.

מר מ. מנדלבאום :

יש, בצוות הזה הוא קיים. אתה חבר
בו.

השר י. הורביץ :

עד עתה היה איש ממשורדך שייצג אותך
בנאמנות רבה.

השר א. שרון :

גם ברשות לתכנון יש כלים לתכנון תעשיה,
מכבר.

מר ר. וייץ :

השר א. שרון :

אני חושב שכולם התבטאו בנושא

הזה, ואני רוצה פשוט להגיד לכם

כיצד אני רואה את הדבר. ראשית כל, אני מקבל את הערתו של מנכ"ל
משרד הפנים. בהחלט צריך להזיז את הנושא ההוא. דיברנו
על זה וזה מקובל עלי.

אין בכוונתי לגשת לעבודה בצורה

בלתי מתוכננת, ואותה ועדת מנכ"לים, בתוספת אנשים נוספים כמו
ראש הרשות לתכנון, חיים צבן, היא בהחלט תשב לגבי כל נושא התשתית
והדבר הזה מקובל לחלוטין.

אנו עומדים כאן בפני בעיה של

3 ישובים, שתלויים ועומדים, שצריך להכניס אותם לטיפול ואי אפשר
לדחות זאת יותר. לכן, מאחר ואי אפשר לטעות כאן הרבה - אני יכול
לומר לך בדיוק מה הן אפשרויות הפיתוח במעלה האדומים. נשמעו כאן
הערות. אינני נכנס כרגע לבעיה האם זו תהיה עיר תעשייתית או
עיר נופש ומגורים הצופה לים המלח. לא זו הבעיה כרגע, יש שם
מקום וצריך לטפל בו. אנחנו יודעים בדיוק את המגבלות של עופרה.
גם לגבי עופרה אין הרבה בעיות. היא מתקשרת לנושא של מעלה-אפדיים,
הדברים ברורים וידועים. אנחנו יודעים בדיוק את המגבלות בשטח.
זאת כמובן, עם המשך הנחייה שאיננו עוסקים היום בנישול אוכלוסיה
מקומית - זה אף פעם לא היה הקו של מדינת ישראל, ובוודאי לא של
הממשלה הזו. אנחנו לא עוסקים בהפקעות. אנחנו עוסקים בנתון
קיים. במה שקיים. וכדי שלא נמשוך זאת ללא סוף, אני מציע לקבל
את ההצעה שהצגתי כאן האומרת - מעלה - אדומים - משרד הבינוי
והשיכון.

היתה כאן הערה של שר התעשייה עם

הצעה שנושא מעלה האדומים יהיה בתחום הטאפול של ערי הפיתוח בארץ
בכלל. אין לי שום התנגדות שהאנשים שלך יהיו שותפים לנושא זה.

השר י. הורביץ :

אני לא טוען לשותפות בטיפול, אלא
אני אומר שזו עיר פיתוח לכל דבר,

כמו ימית וכרמיאל.

השר ג. פת :

אני חושב שכדאי כאן שנדון בינינו.

השר א. שרון :

אני בכל אופן מעלה את ההצעה שלי -
מעלה - אדומים - משרד הבינוי והשיכון.

עופרה ואלון - מורה - המחלקה להתיישבות, במגמה להופכם לכפרי
תעשייה. אלה הם דברים מהעבר שצריכים לתת להם אפשרות להתקיים,
לחיות ולהתפתח. אם כתוצאה מתכנון כולל, יתברר שיש כאן מעבר
מסטטוס אחד לסטטוס אחר, אז נעביר גם את הטיפול. אין בזה שום בעיה.
כרגע צריך לטפל, צריך שתהיה כתובת. אנחנו מוכרחים שתהיה כתובת.
ומרגע זה ואילך, לי נראה שצריך שיהיה ברור כי הכתובת לא לון - מורה
ועופרה זו המחלקה להתיישבות, ולמעלה האדומים - משרד השיכון.

השר י. הורביץ :

ברצוני להעיר הערה - כיוון שחלוקת
העבודה של ועדות השרים קשורה בהחלטות

הממשלה, אם ערי הפיתוח שמעבר לקו הירוק לא נכללות בין כלל ערי
הפיתוח אלא הן של קנטון אחר, אז צריך להחליט על זה בדרג מדיני.
אני מציע להשאיר זאת לממשלה. כלומר, באיזה סטטוס מעלה האדומים,
האם בסטטוס של עיר פיתוח או עיר אחרת.

מר ר. וייץ :

אני מתנגד להצעה שהמחלקה להתיישבות

תטפל לאלתר בשני ישובים - עופרה

ואלון - מורה. אני מתנגד משני נימוקים, קודם כל, מנימוק מקצועי -

המחלקה להתיישבות מוגדרת בחוק האמנה וסמכותה מוגדרת. ובטרם
שאני כראש המחלקה ואיש מקצוע יודע שזה אמנם בתחום טיפולנו ואפשר

מר ר. וייץ

להקים שם כפרים - דבר שיו"ר הועדה החליט כבר, אבל אני זקוק לעבודה
תכנון בענין זה, (אני נוטה יותר לקבל את דברי השר זבולון המר)..

לא מהנימוקים שלו.

הערה :

זה לא שייך לענין. אני מדבר עכשיו

מר ר. וייץ :

על ההחלטות ואני מנמק למה אני

מתנגד להחלטת היו"ר. וראשית, מנימוקים מקצועיים שאינם תלויים
בענינים פוליטיים בכלל. ואילו היו הישובים האלה בכל מקום שעליו
אין ויכוח, גם אז הייתי מתנגד. כי המחלקה להתיישבות לא יכולה
לקבל מבלי לבדוק מה ואיך. היא לא עשתה מלאכה כזו מימיה. והיא
בוודאי לא תעשה כשאני משמש ראש המחלקה, וזאת מבחינה מקצועית -
ענינית. זה דבר ראשון.

המחלקה תקבל על עצמה, לאחר

להסתדרות הציונית

שתבדוק. והיות ויש כלי משותף ולממשלה לתכנון, אני לא

רואה מדוע צריך להחליט עכשיו. אני הצעתי כי הענין יבדק. והיה,

אם ימצא (גם לגבי עופרה שלגביה אני יודע קצת יותר) כי יו"ר

הועדה צדק, אני אביא לישיבת הנהלת ההסתדרות הציונית את ההצעה

של הטיפול. אני לא חולק לרבע אחד על כך שהממשלה היא הקובעת

את המדיניות. אני לא צריך להגיד על זה מילה או חצי מילה - ומי

שאחראי לענין או מקבל או מסיק את מסקנותיו - וגם על זה אינני

חולק רבע אחד. אני רק נגד עימות שלא בזמן וחפיזון שיוביל

לטעויות.

על איזה עימות אתה מדבר.

השר י. הורביץ :

אם הצד המקצועי יראה כי מטבע הדברים

מר ר. וייץ :

צריכה המסיבה להתיישבות לטפל בשני

הישובים, אני אביא זאת כמימים ימימה לדיון בהנהלת ההסתדרות הציונית.

שמתכנסת מתי?

השר א. שרון :

כל שבוע. אין בכלל שאלה. יושבים

מר ר. וייץ :

פה חברים ואני אדאג שזה יהיה מיד

כשהנתונים יהיו תחת ידי, אבל לא בלי נתונים, זאת עוד לא עשיתי מדמי. אני חושש, מבלי שבדקנו את העניין, מעימות שלא לעניין.

מעימות של ראיית דברים פוליטיים, שלדעתי, כאזרח ישראל, הם לא בזמן הנכון ובצורה לא נכונה. ואני מבין שיש החלטה וצריך לטפל בישובים הללו. אני לא נגד זה. יש החלטה. אני גם קיבלתי אותה.

לכן, אני אינני בעד החלטה שמשמעותה

יותר ראווה מאשר תוכן. ואנחנו עוסקים בעניינים יסודיים של

בניין המדינה שלנו, ואני מציע לא ללכת בחפזון.

מתי הקונגרס מתכנס?

השר י. הורביץ :

הקונגרס יהיה בפברואר, ובין אם

מר ר. וייץ :

ישתנו הדברים ובין אם לא, זה לא

יעלה ולא יוריד את הרמה המקצועית של המוסד המיישב ושל מי שעוסק

בו. זה דבר שלא זקוק לשום אישור משום משטר. לכן, הצעתי לך,

היו"ר, לקבל את הצעתי הראשונה להטיל על הרשות לתכנון לבדוק את

הדברים כדת, בהקדם האפשרי, (יושב פה חיים צבן מנהל הרשות, וחזקה

עליו שהוא עושה מלאכה טובה ומהירה) ולהביא חזרה לישיבה הזו את

הממצאים, ואז להחליט מי יטפל, ואז נדע את אשר לפנינו. אני אציע

לעשות את הדברים כדת וכדין מכל הבחינות.

השר א. שרון :

אני רוצה להביע מורת רוח חריפה
על ענין הראווה.

מר ר. וייץ :

אני לוקח חזרה את דברי.

השר א. שרון :

יחד עם זה, אני רוצה להביע מורת
רוח חריפה לנושא זה.

מר ר. וייץ :

סליחה, אני לקחתי חזרה את דברי,
בזה אתה צודק.

השר א. שרון :

אני רוצה לומר דבר נוסף שיהיה ברור -
הועדה הזו, כפי שהיא יושבת, לא

תוכל בשום פנים ואופן להפוך לסד על רגלי תכניות ההתיישבות בממשלה.
בשום פנים ואופן. אז תמצא דרך אחרת. אם הממשלה החליטה, היא
תבצע, ומי שלא רוצה יקום ויתפטר, אם משולחן הממשלה או משולחן
אחר, ולא יהיה דבר כזה. אנחנו לא נהפוך את המוסד הזה למקום
שבו ימשכו דברים ללא תכלית.

מר ר. וייץ :

אדוני היו"ר, גם בזה אני מסכים
לדבריך, במאת האחוזים.

האלוף א. טמיר :

יש החלטה על הישובים האלה. תכנון
מדויק ומפורט בגישה אזורית יקח
הרבה זמן. אנחנו גם לא באימים היום לטיפול אינטגרטיבי בתשתית
על כל המרכיבים שלה. זה היה מפוצל לפי סמכויות של ביצוע.
טיפול אינטגרטיבי מבוסס על כך שיש יקום על כל המרכיבים, כשלכל
משרד יש שם מה לעשות, ומישהו צריך לרכז את העבודה וזה עוד
לא נכנס עדיין למתכונת. טיפול אינטגרטיבי מתבסס על תכנון אזורי,
תכנון אזורי זה ישובים, כבישים, מים, חשמל, חינוך וכו'. כלומר,
פה צריך להיות שינוי ערכים בכל הגישה של התענוך ובכל הגישה של

האלוף א. סמיר

העבודה בנושאים האלה, מפני שאני יכול להביא לאחת הישובות אין ספור דוגמאות מנקודת ראייה שלי כמתכנן, על מנת להראות שזה לא עובד כפי שצריכה לעבוד מדינה מתוקנת. ואני מדבר כעת - בלי שיקולים פוליטיים. ולבסוף אנו באמת מוצאים כי הדבר אינו מבוסס היכן שרצינו לבסס זאת. זה מקים את זה, האחר את זה, האחר מתכנן את זה וכו'.

בינתיים יש בעיה של 3 הישובים האלה,

ויש במדינת ישראל היום 3 גורמים שיכולים לבצע את הפעולה שתאפשר שהישובים האלה יעמדו על הרגליים. האחד - משרד הבינוי והשיכון. השני - הסוכנות. הקביעה מי אחראי לישובים האלה כדי שיטפלו בהם, עד שימשיכו לטפל בהם לפי תכנית מסודרת, חייבת להנתן כעת. כי הישובים האלה היום חיים משתדלנות - זה נותן להם את זה, והאחר דבר אחר, כשקמו גם גופים המתעסקים בשתדלנות הזו. לכן אי אפשר להתחמק מהקביעה מי יטפל בהם, ואין יותר משני גורמים שיכולים לטפל בהם. צריך להחליט כעת מי מטפל בהם. מי לוקח חסות על הישובים האלה. אני מציע שביושבים הנקראים - כפרי תעשייה - תטפל ^{הציונית} ההסתדרות, ואילו במעלה האדומים, היכן שצריך להקים עיר, יטפל משרד הבינוי.

אם אני לוקח את דבריו של האלוף

מר מ. ריבלין :

סמיר, הוא למעשה אמר דבר כזה -

והיה אם מסוכם שזה כפר תעשייתי, תטפל בזה המחלקה להתיישבות. בזה אין חילוקי דעות. אומר רענן וייץ, תנו לי פסק זמן קצר (מבלי לערער על ההחלטה שצריך להקים שם ישובים) על מנת לבדוק האם המקום מתאים לכפר תעשייתי או לא מתאים לכפר תעשייתי.

זה כבר כפר תעשייתי, כי יש שם כבר

האלוף א. שרון :

בתי מלאכה ויש שם מסגרות. זה כבר

האלוף א. שרון

כפר תעשייתי קיים.

מר מ. ריבלין :

יכול להיות שזה כבר כפר תעשייתי,

אינני יודע. מישהו כאן הציע

להגביל את הזמן. לבוא ולומר - רבותי, בעוד שבועיים
 החברים יכולים לבוא ולהביא את ממצאיהם, על-מנת שלא נהפוך
 ויכוח סכני לויכוח עקרוני. רענן מקבל את ההחלטות, אבל הוא
 רוצה פסק זמן קצר לבדוק. הבה ניתן לו לבדוק ונקבל את הממצאים
 ונראה. גם לגבי מעלה האדומים יש מי שמערער לגבי מי שצריך
 לטפל בזה. העניין איננו מדיני. בין משרדים אלה יש מי שצריך
 לטפל בזה. ההחלטה קיימת. נבדוק. והיה אם זה בתחום פעולתה
 של החטיבה להתיישבות, חזקה על החטיבה להתיישבות שתבצע זאת.

מר א. דולצין :

אני רוצה להציג הצעה על-מנת להביא

זאת לפסים יותר מעשיים.

אם יש חילוקי דעות בין שר התעשייה לשר הבינוי, אז תביאו את
 זה לממשלה.

השר א. שרון :

ישנה דרך פשוטה, תוך שבועיים
 מההחלטה יכול שר לערער בממשלה.

מר א. דולצין :

היות ואנו רואים היום את מעלה האדומים
 כישוב עירוני...

השר י. הורביץ :

השאלה היא לא מעלה האדומים, אלא
 האם אנו רואים זאת במסגרת טיפולית

זו או אחרת.

מר א. דולצין : אז תחליטו. אני מציע שנחליט

שנטיל זאת על משרד הבינוי ואם

הממשלה תחליט אחרת זה ענין שלה.

לגבי עופרה הודיע ראש מחלקת

ההתיישבות כי הוא רואה זאת ככפר תעשייתי.

אני צריך לבדוק את זה ולדבר עם

האנשים.

מר ר. וייץ :

בסדר, אמרת זאת. נטיל את האחריות

הזו על החטיבה ההתיישבותית. כעת,

הוא מבקש, ואין אפשרות להתנגד לכך מבחינה מעשית, לקבוע את האופי

של אלון-מורה. אז אני מציע, שבעוד שבועיים, יביא מי שצריך

להביא טיוטא ראשונה. והיה, וההחלטה תהיה שזה כפר תעשייתי, אני

מודיע לכם מראש כי ההנהלה הציונית תקבל שזה שייך לחטיבה של

ההתיישבות. ולא צריך להפוך זאת לענין של אידאולוגיה. תבוא

הישועה בעוד שבועיים.

ברצוני להתייחס לסייפא של דברי

רענן וייץ. רענן אמר כי לאחר

מר י. פינקלשטיין :

שהוא יבדוק מה שיבדוק וימצא מה שימצא, הוא יביא זאת לדיון

בהנהלה הציונית. והיא תחליט מה שתחליט. ואם לא, אני רוצה כאן

להודיע, שכל אימת שאני בישיבת ההנהלה הציונית ערערת על מה

שערעתי, נאמר לי - אנחנו מבצעים את החלטות הממשלה. כך אמרה

ההנהלה הציונית. על כן, תקבל זאת לתשומת לב, רענן וייץ.

כמובן שיש חבלי התיישבות של ועדה.

מר קרונה :

גם ועדה צריכה חבלי התיישבות עד

שהיא מתיישבת על נוסח העבודה. הייתי חבר גם בוועדה הקודמת.

ואני הייתי מציע ליו"ר, מה שקוראים בז'רגון - "להכין יותר את הישיבות". אני לא עומד על זה שנדע את סדר היום קודם, אם כי זה מעניין ורצוי. תמיד היו ויכוחים בין משרד השיכון שהיה קודם לבין מחלקת ההתיישבות לבין משרדים אחרים - מה שייך למה. זה טעון איזה דיון מוקדם. אני הייתי מציע שהיו"ר או הצוות שעובד איתו יביאו את הדברים כבר יותר מוכנים, זה יקל מאוד על הישובים. אומרים למשל - מעלה האדומים היא עיר. השאלה האם זו עיר? או מרכז עירוני? אם נלך למשהו בומבסטי, זו תהיה ראווה אם נכריז על עיר בלי מחשבה יותר יסודית. בלי תכנון, בלי מתאר, בלי משאבים תקציביים, מבלי שנדע כיצד זה משתקף בתקציב. אז האם זו עיר? זה מרכז עירוני? זו שכונה עירונית? יש לזה הגדרות שונות. דבר זה טעון ברור מוקדם, הגם שתמיד קיים החיסון הזה ששר יכול לערער בישיבת ממשלה. בדרך כלל, זה היה בידי משרד הבינוי. לי נראה אישית כי ההחלטה צריכה להיות שזה יהיה בידי משרד הבינוי, בפרט שהשר אמר שלאחת הישיבות הקרובות הוא יביא איזו תכנית - עד היכן לפתח את זה. יש סכנה של ראווה אם נקרא לזה עיר בלי כיסוי, בלי בדיקת הדבר הזה. אני בעד זה שיוחלט היום כי מוסרים זאת לטיפול משרד הבינוי והשיכון.

אותו הדבר באשר לעופרה ואלון-מורה -

למעשה אנו עוד לא יודעים בדיוק מה זה כפר תעשייתי. אם תבדוק את העניין היטב, לגמרי לא ברור האם זה כפר תעשייתי. אבל מה שכן יכול להיות ברור, שמחלקת ההתיישבות צריכה למצוא איזה פתרון איך לטפל בזה. לכן, אם הוא מבקש פרק זמן מסויים, יכול להיות עד לישיבה הקרובה לבדוק זאת, יש לתת לו. ברור שהכתובת מובילה אליו, כי זו לא עיר ולא שכונה עירונית. זה משהו שבלב ההתיישבות עם נאמנות למה שהממשלה החליטה. לכן צריך לחכות שבועיים.

את המצב הקיים עכשיו של שתדלנות ושל רצצה ממשדד למשרד, כולנו יודעים, בפרט אלו שלא כל כך הסכימו עם הקו הזה בועדה הקודמת. לכן אפשר לחכות עוד כמה שבועות עד שהדבר יתברר. אם אתם יכולים להחליט במשלה כבר עכשיו, על מעלה האדומים, כי זה בתחום משרד השיכון, אפשר לתת את היד לדבר הזה, פי זה היה מקובל.

אינני רוצה להתערב, אבל מסרת הועדה לענין עיירות פיתוח היתה לגמרי אחרת. בעבר, אולי עכשיו זה השתנה. הכוונה היתה יותר להכניס תעשייה, למשוך עולים, למשוך גרעינים, למשוך פרויקטים חדשים לערי הפיתוח הקיימות. כך זה היה עד עכשיו. הקמת עיר היתה בתחום משרד השיכון. אתם יכולים לשנות זאת. אם אתם רוצים, אפשר להחליט על זה בישיבה זו.

רבותי, אני מודה על כל ההערות

השר א. שרון :

שנשמעו. אני רוצה להסביר : המדובר

כאן ב-3 ישובים שהם כבר קיימים, שלא נעשה בהם טיפול נאות עד היום. אין כאן היום איזו כניסה לתכנון חדש. אם נבוא לתכנון חדש, אם יבוא תכנון חדש, תוצג כאן תכנית שלמה שתציג את הנושא. מדובר כאן בישובים קיימים שצריכים להתקיים ולהתפתח. לכן אי אפשר לגרום כאן לסחבת בלתי פוסקת ולדיונים בכל מיני פורומים, שאינם עוסקים בנושא הענייני, אלא עוסקים גם בצד הפוליטי של העניין. אני לא עוסק בצד הפוליטי של העניין. אנחנו עוסקים כאן במימוש החלטות הממשלה.

בכל זאת נשמעו כאן טענות שונות, לכן

אני רוצה לסכם זאת בצורה כזו : מעלה האדומים - משרד הבינוי - והזכות לערער בממשלה קיימת. כי גם עלי התפיסה של הועדה לענייני ערי פיתוח מקובלת עלי כפי שמר קרונה הציג אותה. היא נועדה לתת דחיפה לערים הקיימות. אתם נכנסים כאן לדעתי לאיזה מצב בלתי

השר א. שרון

ברור מבחינת בניה ועל מי מוטלת בנייה של ערים חדשות. אני לא קורא לזה עיר. אנחנו לא מגדירים אותה כעיר. יש לנו פה היום ישוב במעלה האדומים, שהטיפול בו מועבר למשרד הבינוי והשיכון, כאשר מידת ההתפתחות שלו, ההיקף שלו והסטטוס שלו, יהיו תוצאה של התכנון של הרשות לתכנון הקיימת, אז של הועדה שעובדת לידי, ולכשהדבר יקבע, יתברר האם זו תהיה שכונה, או עיר, או עיר וילות, או עיר תעשיה. זה לא חשוב כרגע, כרגע חייבת להיות כתובת לטיפול.

בנושא עופרה, לדעתי, אין הרבה בעיות.

זה גם כן לא ברור עד הסוף, אבל זה נראה לי הרבה יותר ברור, לכן עופרה הועבר לטיפול המחלקה להתיישבות.

בנושא אלון-מורה, אני מבקש ממחיי

צבן לכנס מייד, עוד השבוע, את הרשות לתכנון, או את הועדה שאנחנו הקמנו, כדי לקבוע את הסטטוס של הישוב ואת האפשרויות במקום. מסקנות הועדה יובאו לישיבה הבאה. בזה סיכמנו את הנושא הראשון.

לגבי עופרה - אני מקבל את הגישה

מר ר. וייץ :

לגבי עופרה, אבל אני שומר לי את

הזכות, לאחר שנבדוק את המקום ונדבר עם האנשים ונראה האם זה תואם, להביא זאת מחדש. רבותי, אנחנו קיבלנו על עצמנו עול גדול בעניין כפרי התעשיה. אנו מתחבטים קשות ורוצים להקים ישובים שהם ברי קיימא. לי חסרים כמה נתונים לעניין. לכן אני אבדוק את העניין ואביא זאת לישיבה הבאה, ואם לא אמצא מכשולים, אני ברצון אספל בזה כמו כל ישוב אחר בארץ.

אילו מכשולים?

השר א. שרון :

מכשולים כמו רצון האנשים. רבותי, התיישבות זה לא בנינים, זה אנשים.

מר ר. וייץ :

אני שומר לי את הזכות להביא מחדש, אם אני אמצע שזה לא תואם את הקריטריונים הדרושים להקמת כפר תעשייתי, שזה יהיה ברור.

מ ח ל י ט י ם : בהמשך להחלטה מס הת/20 של הועדה להתיישבות המשותפת לממשלה ולהסדרות הציונית

העולמית, מיום י"א באב תשל"ז (26.7.77) :-

א. לקבוע את אחריות הטיפול בישובים מעלה-אדומים ועפרה כדלקמן :

(1) מעלה - אדומים - הטיפול בישוב מוטל על משרד הבינוי

והשיכון;

(2) עפרה - הטיפול בישוב מוטל על המחלקה להתיישבות;

ב. להטיל על המטה שהוקם בהתאם להחלטות הועדה להתיישבות מס. הת/18

ה' מיום י"ט בתמוז תשל"ז (5.7.77) ומס. הת/21 ב' מיום יא' באב

תשל"ז (26.7.77) - לקבוע את מעמדו של הישוב אלון-מורה ואת

האפשרויות במקום; מסקנות המטה יובאו בהקדם בפני הועדה להתיישבות.

* * *

את נושא עיר הורדים אנו נשאר

השר א. שרון :

לישיבה הבאה. למרות שלדעתי זה נושא

בוער. האם לכולם הוא מוכר? זוהי ההצהרה של סטף ורטהיימר להקמה

של עיר באמצעים כספיים של המשתכנים, פרט לנושא התשתית - חשמל

כביש וכו', הם לוקחים על עצמם את ביצוע כל הדברים. יש לנו עניין

בדבר הזה, וכשמדברים על יהוד הגליל, לפי דעתי, מוכרחים להבין,

שאי אפשר יהיה להתגבר על בעית האוכלוסיה, או היחס בין האוכלוסיה

היהודית והערבית, רק על ידי הקמה של שורה של קיבוצים או מושבים.

אנחנו מוכרחים להביא להתיישבות עירונית או שכונתית בגליל, מוכרחים,

וכדי שאפשר יהיה לעשות זאת בהצלחה, הכרחי שהציבור שיבוא

לגור שם, יעשה זאת מרצונו החופשי ובהתלהבות. אנו לא נדון

בזה היום. אנחנו נעביר בנושא זה חומר רקע. זה יהיה נושא

לישיבה הבאה.

הח/24 ביצוע עבודות בשטח ללא תאום.

השר א. שרון : עוד נקודה אחת כהערה - רציתי

להעיר את תשומת לבכם לכך שבשטח

נעשות עבודות ללא תאום. לדוגמא : אתמול, תוך כדי סיור, התברר

לי כי דרך שנסללת היום לשורה של ישובים באזור מודיעין נעשית

שם ללא תאום. והיא במקרה ממש חוצה את התוואי של הציר המתוכנן

החדש שצריך להוביל היום לירושלים. עובדים שם בחורים מאוד נחמדים.

מעובדי הקרן הקיימת פגשתי שם קבוצה של בחורים, בלתי רגילים, העושים כביש בצורה

יוצאת מגדר הרגיל לישובים שאתם מתכננים, אבל זה בהחלט חוצה

נתיב המתוכנן כנתיב תנועה מרכזי לירושלים. אף אחד לא ידע על

כך. ואני רוצה לפנות לכולם : מאחר ואני הקמתי לידי את הועדה

שמתכנסת, אני מבקש לא לעשות פעולות בשטח שאנחנו רק נצטער עליהן

אח"כ. אני רוצה להסב תשומת לב לכך שזה נעשה גם ללא תאום עם

משרד הבטחון. אני קצת הופתעתי שהמושלים לא כל כך ידעו והם

גם כן הופתעו כמוני מהנושא הזה.

מאחר ולנושאים האלה יש היום כתובת -

הועדה שהוקמה לידי, אני מבקש שכל הדברים האלה ירוכזו ולא תהיינה

כפילויות. אני מודה לכם.

בנוסף לחומר הרקע, אם אפשר היה

מר י. גל ארמון :

לערוך סיור במקום זה חשוב מאוד.

טוב מראה עיניים מכל דבר.

אנו נקיים סיור.

השר א. שרון :

עוד הערה אחת קצרה :

מר ר. וייץ

אני חרד מאוד לתקציב של ההתיישבות,

לדברים שאושרו כבר. ואני מעיר את תשומת-ליבו של היו"ר - יש

צורך לקיים את התאום של הועדה שנקבעה, של מנכ"ל משרד החקלאות,

משרד השיכון - הבניה הכפרית ושלנו, על-מנת לראות מהו התקציב

מר ר. וייץ

שקיים, מה יש ומה חסר, על-מנת שלא נתעכב באמצע ללא אפשרות של ביצוע. והזמן דוחק ביותר אדוני היו"ר, לכן אנא בקש מהועדה להתכנס בימים הללו, שנדע את התמונה. התמונה התקציבית מדאיגה אותי ביותר.

כוונתי לוועדה שנקבעה של מנכ"ל משרד

החקלאות, מנכ"ל המחלקה להתיישבות ושלמה אבני. אני מבקש שזה יעשה בימים הקרובים ביותר. הענין התקציבי מדאיג אותי ביותר.

זו לא ועדה, אלא צוות תאום שישב על נושא התקציב.

השר א. שרון :

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

מלך 1 אלף 2

מזכירות הממשלה

סגנון

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
י"א באב תשל"ז - 26.7.77

נכחו: חברי הועדה - השרים : א. שרון - יו"ר, מ. דיין, י. הורביץ, ג. פת.

נציגי ההסתדרות הציונית: א.ל. דולצין, ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, י. קלארמן, מ. קרונה, א. שנקר, מ. ריבלין.

נעדרו: חברי הועדה - השרים: ש. ארליך, ז. המר, ע. ויצמן.

נציג ההסתדרות הציונית: ח. פינקלשטיין.

משרד הבינוי והשיכון	-	ש. אבני
מינהל מקרקעי ישראל	-	א. ביידיץ'
הסוכנות היהודית	-	י. הראל
מנהל כללי, משרד הבינוי והשיכון	-	ד. וינשל
צבא-הגנה-לישראל	-	אלוף א. טמיר
משרד החקלאות	-	ח. צבן
סגן שר הבטחון	-	מ. ציפורי
לשכת שר החקלאות	-	ב. קלטר
המחלקה להתיישבות	-	ש. רביד
משרד האוצר	-	ש. שטנר
משרד האוצר	-	ש.ש. שירן
הקרן הקיימת לישראל	-	מ. שמיר

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום : 20/הת אלון-מורה, עפרה ומעלה-אדומים אלף 2

21/הת סמכויות הועדה לענייני התיישבות המשותפת אלף 8
לממשלה ולהסתדרות הציונית ומועדי ישיבותיה -
תיקון החלטה מס. 18/הת

/ אלון

בפרוטוקול זה 11 דפים

ישיבה אלף היום

הח/20. אלון-מורה, עופרה ומעלה-האדומים.

השר א. שרן :

אני פותח בזה את הישיבה. הנושא שברצוני להעלות זה קיומם של 3 ישובים, שהיום, אינם מוכרים כישובים לכל - אלון מורה, עופרה ומעלה האדומים. לא יתכן שיהיו 3 ישובים שמקבלים סיוע חלקי כזה או אחר, ללא תכנון מדויק ומלא. לכן אני רוצה להביא בפני הועדה הצעה האומרת כי ועדת השרים לעניני התיישבות מכירה בישובים מעלה-האדומים, עופרה ואלון-מורה כישובים לכל דבר ומטילה על המוסדות המיישבים לטפל בהם כמקובל. אני מציע להתייחס לזה.

השר י. הורביץ :

אני משתתף בדיון, אני תומך בהצעה.

השר א. שרון :

אני מקווה שדבריו של שר התעשיה, המסחר והתיירות נרשמו.

מר א. דולצין :

זו לא ועדה של שרים. זו ועדה משותפת של הממשלה והסוכנות היהודית וההנהלה הציונית.

השר א. שרון :

אני מקבל זאת. אני מציע שאנו ראשית כל ננסח זאת עכשיו, פעם אחת ולתמיד, שזה יהיה מנוסח. אני מקבל על עצמי את הנושא הזה. פשוט בשל העדר קשר מספיק בין מזכיר הועדה לביני הדבר לא תוקן. הדבר הזה יתוקן עכשיו ואני מבקש שלהבא זה יופיע כמקובל וכפי שסוכם בישיבה הראשונה. אני מקבל את הערתך מר דולצין.

מר ר. וייץ :

אני מבין ש-3 הישובים הללו אלו ישובים שבאופיים הם עירוניים, אלו ישובים פתוחים שאינם מוגדרים בצורה קואופרטיבית כקיבוץ או כמושב.

השר י. הורביץ :

אלון-מורה זו עיר?

מר ר. וייץ :

זה גרעין לעיר. כך אני מבין. הייתי רוצה שזה ירשם.

השר א. שרון :

לא, אני חושב שיש כאן איזו טעות. בעופרה אינני רואה היום בשום אופן ישוב עירוני.

אינני יודע האם אלון-מורה הוא בתכנון ישוב עירוני. אני יכול לומר בוודאות לגבי מעלה אדומים שהיא ישוב עירוני. אני רוצה פה לומר שאנו הקמנו ועדה מצומצמת המורכבת ממנכ"לים של משרד הפנים, משרד התעשיה המסחר והתיירות, ראש אגף הבניה הכפרית של משרד השיכון, ממנכ"ל מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית, מנציג מערכת הבטחון, ממנהל הרשות לתכנון המשותפת, ומנציג מנהל מקרקעי ישראל. הייתי מבדיר את הועדה הזו כועדת תשתית. זו בעצם הועדה שתעשה את עבודת התכנון ותחליט האם ישוב מסויים הוא יהיה ישוב כפרי או עירוני. ממבט הראשון, נראה לי כי מתוך 3 הישובים האלה, רק מעלה-האדומים הוא ישוב עירוני, בעוד שעופרה ואלון-מורה הם בתחום הישוב הכפרי המובהק. אבל על זה, כמובן, תהיה החלטה יותר מאוחרת.

מר ר. וייץ :

אני מבין, אם כן, שזה יהיה נדון במטה הזה ויובא אח"כ להכרעה. כי זה תלוי גם באופי התכנון, אלו לא דברים בעלמא. תודה רבה, אני מקבל זאת.

מר א. דולצין :

אני באופן עקרוני תומך אאאאאאאא בהצעה.

מר מ. קרונה :

מה היה הסטטוס של עופרה עד עכשיו ?

השר א. שרון :

רבותי, יש לנו 3 ישובים - אלון-מורה, עופרה ומעלה-האדומים, שהם קיימים בשטח ומקבלים

השר א. שרון

סיוע כזה או אחר. מה שאני מציע כאן זה לתת להם מעמד של ישוב לכל דבר. שכל המוסדות יטפלו בהם כפי שצריך לטפל. עד היום כל אחד היה תלוי בהחלטות אישיות. למשל, שר החינוך בממשלה הקודמת החליט לתת לאלון-מורה בית-ספר, אבל הוא לא קיבל סיוע בתחומים אחרים. לא יתכן להחזיק 3 ישובים קיימים, כשאינן להם סטטוס ברור, לכן צריך לראות בהם ישובים לכל דבר.

מר מ. ציפורי : אני תומך בזה שצריך לתת להם סטטוס וצריך

בהקדם גם לגמור את ההגדרות. הלא אנו יודעים כי בנין מעלה האדומים עוכב בשל תרגילים במשך שנים. אז מרגע של קבלת הסטטוס, צריכה לשבת איזו ועדה ולהחליט מה הם מימדי הפיתוח של מעלה-האדומים ובהתאם לזה להוציא הנחיות שהעסק יתחיל לזוז. כנ"ל בקשר לעופרה וכנ"ל בקשר לאלון-מורה. הלא לגבי אלון-מורה קיים ויכוח האם הנקודה הזו היא מספיקה והאם בכלל הם יכולים להתפתח שם על השפיץ של הגבעה. יכול להיות שהם צריכים לזוז כמה קילומטרים, ויכול להיות שאפשר להרחיב שם את השטח. אבל פרושו, עקרונית, להכריז עליהם כישובים ובמקביל להקים צוותים שיבדקו כל ישוב, אפשרויות התפתחותו והצעדים שיש לנקוט לגביו.

מר ח. צבן : ברגע שהחלטה היום תיפול, אנחנו נבש לתכנון

אזורי של המקום ונבדוק האם המקום הזה הוא מתאים, או אולי יש צורך לזוז ולקשור אותם עם עוד ישוב אחד או שניים, על-מנת שיהיה מבנה אזורי לאזור, על-מנת שיוכלו להקים בית-ספר אזורי וכל מה שקשור בו. העבודה תתחיל מייד ברגע שהוא יהיה בקריטריון של ישוב לכל דבר.

השר מ. דיין : אני מניח שכל החלטה על הזזת הישוב או על הגדלת שטחיו, אין פרושה, אוטומטית, שמוחלט

השר מ. דיין

או מוצהר פה על הפקעת קרקעות או הזזת ישובים. על תכנון - בבקשה. אם בסופו של דבר, מתי שהוא, צריך יהיה להקים את הישוב במקום אחר, אז נצטרך למצוא את הזמן המתאים להקים אותו במקום אחר. אני בכל ליבי בעד הקמתם כישובי קבע ונתינת כל האמצעים לכך, אבל בהחלט אני רוצה שיהיה דיון מיוחד אם יצטרכו להפקיע קרקעות, או אם יצטרכו את הישוב עצמו להקים על גבעה אחרת או במקום אחר. אז צריך להחליט מתי וכו'. פה, מבחינתי, אני בעד לאשר את הפיכתם לישובי קבע ולעשות את כל התכנונים הדרושים לדבר, אבל עם שתי ההדגשות - שאין פרוש הדבר, אוטומטית, אישור להפקעת קרקעות, ואין פרוש הדבר, אוטומטית, אישור להקמת הישוב במקום אחר.

השר א. שרון :

המדובר הוא בהקמתם כישובי קבע במקומם.

לגבי נושא הפקעת קרקעות יש נוהל ונדמה לי

שאי אפשר להפקיע מבלי שהדבר מובא לוועדת הפקעות. אין כל כוונה להפקיע קרקע. הכוונה שלי להכיר בהם כישובים במקום בו הם נמצאים.

השר מ. דיין :

אין לי שום דבר נגד הפקעת קרקעות מישובים

יהודיים. אם רוצים מנהלל להפקיע, בבקשה.

השר א. שרון :

לא הצלחנו עד היום.

השר מ. דיין :

אז קודם כל, בית שערים קמה על אדמות נהלל,

אבל זה היה בהתנדבות. נהלל נידבה 120

דונם. אבל את שדה התעופה ברמת-דוד הקימו על אדמות שהפקיעו מכל הישובים מסביב. והם נורא צעקו אבל הפקיעו את הקרקעות.

השר א. שרון :

אבל הבריטים עשו זאת.

מר א. דולצין : אני הייתי רוצה להציע שהחלטה שלנו תהיה החלטה יותר מעשית מהחלטה פוליטית, ואני רוצה להסביר למה אני מתכוון - קיימים 3 ישובים. הם קיימים, אבל הם לא מקבלים שרותים כפי שנחוץ. אנו מחליטים לתת להם את השרותים שמגיע להם. לא הייתי מציע, בשלב זה, לקבוע האם זה ישוב קבע או לא ישוב קבע - אין צורך בעניין הזה. מי שיבין, יבין. אני לא הייתי א רוצה להפוך את הנושא הזה של הכרה בהם על-מנת לתת להם את האפשרות להתקיים בדרך שכל ישוב מקבל במדינה ולא כמקומות שיש אפלייה נגדם. אבל לא הייתי מציע שאנו כאן נקבע הלכה פוליטית בנושא הזה. הכוונה היא לתת להם את השרותים כפי שאנו חושבים לתת להם.

השר א. שרון : אני אולי אחזור, מר דולצין, על ההגדרה שאני אמרתי. אמרתי כי הועדה מכירה בישובים מעלה - האדומים, עופרה ואלון-מורה כיושבים לכל דבר ומטילה על המוסדות המיישבים לטפל בהם כמקובל. זה הנוסח שניסחתי.

מר א. דולצין : זאת אני מקבל, יפה, שלא יהיו פרושים לעניין הזה.

מר ר. וייץ : כיוון שמדקדקים פה, אני הייתי רוצה להוסיף - ואני הולך בעקבות משה - מזה עוד לא משתמע דבר, ואני מקווה שנגיע לעניין קדימויות בתכנון ההתיישבות. יבוא יום שנצטרך לדבר על זה, לא נוכל להשתמט.

שנית - גם לא לגבי האופי. אני מקבל את הצעת היו"ר, שהמטה שעל-ידו יבחן את העניין ולפי זה יקבעו שיטות הטיפול. זה תואם את ההחלטה המוצעת כאן, ולאור הדיונים שיעשו במטה, נצטרך לקבוע את הדלים מדויקות - כיצד הדברים יעשו.

השר א. שרון :

מזה אני מבין, רענן, כי בעצם אתה חושש
שמא הישובים האלה לא יהיו בטיפולך?

מר ר. וייץ :

להפך.

השר א. שרון :

פשוט לא הבנתי.

מר ר. וייץ :

אז העמדתי אותך על דיוקם של דברים.

מר מ. ציפורי :

מההבהרות שמתחילים להבהיר כאן אני מתחיל
להבין שאנו לא נותנים סטטוס חוקי מוכר

לישובים האלה.

השר א. שרון :

בהחלט נותנים.

השר מ. דיין :

כמו לכל הישובים האחרים. לא מתחילים
כעת תורה חדשה.

השר א. שרון :

ההגדרה אומרת את הדברים האלה בדיוק.
האם מישחו רוצה להוסיף עוד איזו שהיא

נקודה?

הייתי רוצה לציין, במיוחד לגבי עופרה
וא לון-מורה כי לאחרונה הישובים האלה סבלו. הם יצאו למצב
שכל מיני גופים עוזרים להם באופן בלתי-פורמאלי. הם לא נכנסו
לסטטוס של ישובים המקבלים טיפול ממשלתי. לכן מה שאני מבקש,
במהירות, שכל המוסדות יכנסו ויטפלו בישובים. יש בעיות של פתיחת
בתי ספר וגני ילדים. יש מבנים. פשוט במהירות יש להכנס ולטפל
בהם. יש עוד מישחו שרוצה להתייחס לנקודה הזו.

מ ה ל י ט י ם : הועדה להתיישבות, המשותפת לממשלה

ולהסתדרות הציונית העולמית מכירה בישובים אלו-מורה,
עפרה ומעלה-האדומים כישובים לכל דבר; ומטילה על
המוסדות המיישבים לטפל בהם כמקובל.

הת/21. סמכויות הועדה לעניני התיישבות המשותפת לממשלה
ולהסתדרות הציונית ומועד ישיבותיה - תיקון החלטה
מס. הת/18.

מר ר. וייץ : ברושותך, אני קיבלתי את הפרוטוקול של
הישיבה הקודמת, והיות והפרוטוקול קובע,
הייתי רוצה שיעשו שני תיקונים. בסעיף ב/2 כתוב : "בסמכות
הועדה קביעת התקציבים להתיישבות". ליתר דיוק צריך לומר - "תאום
התקציבים להתיישבות". כי באשר לתקציבים להתיישבות, במובן
שאנחנו עוסקים בו, בהתיישבות כפרית ועירונית, הדבר כרוך בתקציבים
של הרבה מוסדות : משרד השיכון, משרד הבטחון, המחלקה להתיישבות,
משרד העבודה וכו', חשמל וכו', ומשרד הפנים. קביעת המשרדים
היא בידי כל משרד. הועדה הזו מתאמת את התקציבים. לא הייתי
רוצה כי בענין זה יהיו אי הבנות.

פנא. א. שרון : תשובתי היא פשוטה - לאחר שמתאמים, קובעים.
זה פשוט ביותר. צריך להוסיף כאן -
"תאום וקביעת תקציבים להתיישבות".

מר ר. וייץ : בסעיף ה' כתוב : "יו"ר הועדה להתיישבות
יפעיל לידו מטה המורכב מגורמי ההתיישבות,
שיעזור לו בהכנת תכניות ההתיישבות אשר יובאו לוועדה. על עצם
הקמת המטה אני מברך, אני חושב שזה דבר חשוב. אבל לניסוח :
"בהכנת תכניות ההתיישבות". ההכנה הטכנית של התכניות נעשית
לפי אופי הישובים, או ע"י המחלקה להתיישבות, או אם זה ישוב לא

מר ר. וייץ

כפרי, על-ידי גופים אחרים. על כן, אני חושב שיהיה יותר מדויק לכתוב "שיעזרו לו בייעוץ, תאום וקביעת מדיניות להכנת התכניות". אני מפריד בין הצד האיסטרטגי והמדיני לבין העבודה הטכנית של ההכנה. לא הייתי רוצה שפה תהיינה אי הבנות. זה אח"כ עלול להביא לצירת כפילויות.

השר מ. דיין : יש לי הצעה - שיהיה כתוב : מטה לתכנון

להקמת ישובים. לא תכנון המשק, אלא

תכנון הקמת הישובים.

מר ו. וייץ : הניסוח הזה בסדר.

מ ח ל י ט י ם : לתקן החלטה מס. הת/18 של הועדה להתיישבות מיום י"ט בתמוז תשל"ז - 5.7.77

בדבר סמכויות הועדה ומועדי ישיבותיה כדלקמן :

א. בסעיף ב (2) יבוא : "תאום וקביעת תקציבים להתיישבות".

ב. בסעיף ה' של ההחלטה הנ"ל יבוא : "יו"ר הועדה להתיישבות יפעיל לידו מטה המורכב מגורמי ההתיישבות - שיעזור לו בתכנון להקמת ישובים".

ג. בסעיף ו' של החלטה מס. הת/18 יבוא : "הועדה להתיישבות תקיים את ישיבותיה בימי ד' - אחת לשבועיים, בשעה 09.00 למשך עד שעהיים כל ישיבה."

מר ר. וייץ : אם אפשר להודיע עוד הודעה לוועדה, אני אודה לך. מחר תונח אבן-פינה לישוב חדש בפיתחת-

רפיח בשם תלמי-יוסף. זה ישוב אשר נקרא על-שם אבי עליו השלום, יוסף וייץ, בשכנות לישוב שיוקם בקרוב בשם ניר-אברהם - על-שם אברהם הרצפלד.

מר י. קלוטק :

ניר-אברהם כבר הושלם.

השר מ. דיין :

אפשר לראות על מפה איפה זה.

מר ר. וייץ :

זה מזרחית - דרומית לשדות. בגוש של פתחת-רפיה, בין שדות לבין ש/ת הצבאי.

אתה מתמצא שם?

השר מ. דיין :

אני מתמצא מאוד שם.

מר ר. וייץ :

אני רציתי להזמין את חברי הועדה, אמנם זה קצת באיחור, להשתתף בטכס, בהתחשב בשתי עובדות שלדעתי הן חשובות : זה ישוב של עולים מדרום-אפריקה, שקבוצת החלוץ של העולים כבר נמצאת בארץ והיא שהשתתפה בתכנון הישוב ועכשיו משתתפת בהקמתו. שנית, זה ישוב שכולו מושתת על יצוא. כל תכניתו, הן בגידולי שדה והן במטעים, כוללה במטרה להגברת היצוא, יצוא חורף לאירופה.

השר י. הורביץ :

עם זכויות או בלי?

מר ר. וייץ :

עם קומבינציה. גם עם זכויות וגם בלי זכויות.

השר א. שרון :

באיזו שעה זה?

מר ר. וייץ :

זה מחר בשעה 1600, ואם שר החקלאות ויו"ר הועדה יבוא, אני אשמח ביותר. אני מזמין את כל חברי הועדה. אין איפה ואיפה, כל מי שיבוא מחברי הועדה

מר ר. וייץ

אני אשמח ביותר. אני מצטער שהידיעה באה במאוחר.

מר י. קלידמן : רענן, זה נודע לך רק היום?

מר ר. וייץ : כמעט.

השר מ. דייץ : יש לי שאלה ומסיבה פוליטית - ההכנות הטכניות

נעשו מזמן, עכשיו מניחים את אבן הפינה.

הכשרת הקרקע כבר נעשתה?

מר ר. וייץ : התכנון התחיל כבר לפני שנה כחלק מתכנון

אזורי כולל, שאני מקווה שלוועדה תהיה הזדמנות

לדון בו.

בזה גמרנו היום, הישיבה נעולה.

מר א. שוה :

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

אוגוסט 1 1977

סגנון

מזכירות הממשלה

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית

י"ט בתמוז תשל"ז - 5.7.77

נכחו: חברי הוועדה - השרים : א. שרון - יו"ר, מ. דיין, י. הורביץ,
ז. המר, ע. ויצמן, ג. פת.

נציגי ההסתדרות הציונית: ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, י. קלארמן,
מ. קרונה, מ. ריבלין, א. שנקר.

נעדר: חבר הוועדה - השר : ש. ארליך.

נציג ההסתדרות הציונית: א.ל. דולצין.

ש. אבני	- משרד הבינוי והשיכון
אלוף א. אורלי	- מתאם הפעולות בשטחים
א. ביידיץ'	- מינהל מקרקעי ישראל
א. בן-מאיר	- מנהל כללי, משרד החקלאות
א. גדור	- צבא-הגנה-לישראל
י. הראל	- הסוכנות היהודית
ד. וינשל	- מנהל כללי, משרד הבינוי והשיכון
ג. ויתקון	- הסוכנות היהודית
אלוף א. טמיר	- צבא-הגנה לישראל
מ. נצר	- משרד הבטחון
ח. צבן	- משרד החקלאות
ב. קלטר	- לשכת שר החקלאות
אלי"מ א. שגב	- צבא-הגנה לישראל
ש. שטנר	- משרד האוצר
ש.ש. שירן	- משרד האוצר
מ. שמיר	- הקרן הקימת לישראל
סא"ל א. תהלה	- לשכת שר הבטחון

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום : 18/הת סמכויות הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית ומועדי ישיבותיה

19/הת תכניות התיישבות שבוצעו בשנים 1967 - 1977
ותכניות התיישבות שאושרו על-ידי הוועדה
להתיישבות היוצאת

סמכויות /

בפרוטוקול זה 32 דפים

כסגן לזכ"ר

הת/18. סמכויות הוועדה לעניני התיישבות המשותפת לממשלה
ולהסדרות הציונית ומועדי ישיבותיה.

השר א. שרון : אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת
 השרים לעניני התיישבות.

מר ר. וייץ : אדוני היו"ר, אם לא איכפת לך,
 שמה הרשמי של הועדה הוא : "הועדה
 הבין מוסדית לעניני התיישבות". הועדה מייצבת את הממשלה,
 ההסדרות הציונית והסוכנות היהודית.

השר א. שרון : אם כן, אנו פותחים את הישיבה.
 היתה החלטה על שינוי⁴⁴ הועדה בזמנו,
 ושמה יהיה מעתה : "הועדה לעניני התיישבות המשותפת לממשלה
 ולהסדרות הציונית".

לגבי סדר היום:

1. הצגת נוהל עבודת ועדת השרים להתיישבות.
2. הצגת תכניות שבוצעו בשנים 1977 - 1967.
3. הצגת התשתית הבטחונית.
4. הצגת התכניות שאושרו או הומלצו על-ידי ועדת השרים היוצאת.

באשר להצגת נוהל עבודת ועדת השרים
 לעניני התיישבות, החומר הזה מונח לפניכם על השולחן ותוכלו לעיין
 בו. הוא מתבסס על החלטות הממשלה ועל הנוהג שהיה קיים בוועדת
 השרים בראשותו של השר גלילי.

אני רציתי להדגיש כי הדיונים של
 הועדה הם דיונים חסויים. הצלחת המשימה שלפנינו תלויה במידה
 בה הדברים ישמרו במסגרת הפורום הזה ולא יפורסמו בטרם זמן. אני
 רוצה להדגיש שהחומר שאתם מקבלים הוא חומר שנשאר כאן על השולחן.
 אפשר יהיה תמיד לעיין בו במזכירות, במידה ומישהו ירצה, אבל
 החומר לא ילקח. אני מבקש שלא יהיו שום דיווחים מישיבות הועדה.

השר א. שרון

הדיווחים היחידים ינתנו רק על-ידי באמצעות מזכיר הועדה.
אנו ניגש עכשיו לנושא הראשון.

מר ר. וייץ : יש לי בקשה, אדוני היו"ר - היות

ובהודעות האלה יהיו כמה דברים

בהם צריך להביא בחשבון גם את החלק של הסוכנות וההסתדרות הציונית,
הייתי מבקש שההודעות יתואמו, לפני שהן יפורסמו על-ידי הדוברים,
כך שנמנע מצרות ללא כל צורך, תודה רבה.

מר א. שרון : אני מציע כי בנושא הזה אנו ננהג

כפי שהיה נהוג בזמנו של יו"ר הועדה

הקודמת, שהיה אמון על נושא מניעת הדלפות וסודיות.

מר ר. וייץ : בדיוק כך היה נהוג. זה מה שהיה

נהוג, אבל אין כוונתי להדלפות

וסודיות, לזה אתה אמון אולי יותר מהקודם. אלא יש אספקטים שהוא
הכיר ואתה לא מכיר וכדאי שתדע עליהם יותר. לכן אני מציע שהנוהג
שהיה נהוג כל הזמן, שההודעות היו מתואמות, ימשך כך. אני אודה
לך אם תמשיך בנוהג הזה לטובת העניין, אני לא מעמיד פה שום מעצורים.

מ ח ל י ט י ם :

לאשר את הסמכויות של הועדה לענייני התיישבות המשותפת לממשלה
ולהסתדרות הציונית (להלן - הוועדה להתיישבות), לפי העיקרים שלהלן:

א. הוועדה להתיישבות פועלת בהתאם למדיניות הממשלה בענייני התיישבות
ועל פי הנחיותיה;

ב. הוועדה להתיישבות תחליט על הקמת ישובים חדשים - כפריים
ועירוניים, כולל האחזיות נח"ל - בארץ - ישראל (משני עברי
הקו הירוק);

ג. הוועדה להתיישבות תשמש מוסד מכריע בנושאים התיישבותיים ספציפיים בין הגורמים השונים הנוגעים בדבר;

ד. דיון ואישור תקציבים להתיישבות;

ה. דיון והכרעה בנושאים התיישבותיים מרכזיים שהזמן גרמם;

ו. אישור תכניות התיישבות אזוריות;

ז. הכוונת הגורמים הפועלים בזירת ההתיישבות בהתאם למדיניות הממשלה;

ח. הוועדה להתיישבות תפעל בהתאם לתקנון לעבודת הממשלה;

ט. דיוני הוועדה להתיישבות והחלטותיה הינם סודיים ואינם ניתנים לפרסום, אלא על פי הכללים המעוגנים בתקנון לעבודת הממשלה;

י. יו"ר הוועדה להתיישבות יפעיל לידו מטה המורכב מגורמי ההתיישבות - שיעזור לו בהכנת תכניות התיישבות, אשר יובאו לוועדה;

יא. הוועדה להתיישבות תקיים את ישיבותיה בימי ג' - אחת לשבועיים, בשעה 0830 למשך [redacted] עד שעתיים כל ישיבה.

הח/19. תכניות התיישבות שבוצעו בשנים 1977 - 1967 ותכניות התיישבות שאושרו על-ידי הוועדה להתיישבות היוצאת.

סר א. שרון : אנו מתחילים בהצגת התכניות שבוצעו.

הייתי מבקש כי מאחר וחלק מהפורום

חדש, שהדוברים יציגו את עצמם.

מר ש. רביד : שמי שמעון רביד ואני עכשיו ממלא

מקומו של יחיאל אדמוני.

לפניכם פרוסה מפת הישובים שבוצעו מ-1967, וגם ישובים שהוצעו והובאו לידיעת ועדת השרים הקודמת, לתכנית שבין 1977 - 1981 שנדבר עליה בהמשך. הנקודות הכחולות הם הישובים שבוצעו ואילו הנקודות האדומות מסמנות את הישובים שמוצעים לביצוע.

סה"כ, מאז 1967 הוקמו 110 ישובים,

מר ש. רביד

מהם 76 מעבר לקו הירוק ו-34 בתחומי הקו הירוק, כשהם מתחלקים לקבוצות גדולות : 25 ישובים הוקמו באזור רמת-הגולן, 20 ישובים בבקעת הירדן ו-18 ישובים באזור פתחת-רפית והרצועה. 11 ישובים בגליל. והוקמו ובההליך הקמה - 6 ישובים באזור כוכב השחר, ועוד כ-13 ישובים באזורים שונים של הארץ, חלקם באזור לטרון-מודיעין, חלקם על הגלבוע ובתענך, מי-עמי וכו'.

במרוצת התקופה הזו הוכשרו כ-200 אלף

דונם. רוב הישובים הללו הם חקלאיים, לא כולם, והם קיבלו לרשותם תוספת מים של 75 מליון קוב, ורושתו כ-76 אלף דונם קרקע עבור הישובים האלה. האוכלוסיה היום, מעבר לישובים הללו, מונה כ-9,000 ומשהו נפש. בין 9,000 ל-10,000 נפש בכל הישובים הללו. אני רוצה לציין לא מאוכלסים, כי בתוך ה-110 ישובים יש מספר ישובים שהם עדיין בתהליך הקמה, חלקם בגליל וחלקם גם ברצועת - עזה ופתחת רפיה.

מבחינת ההתפרסות, כפי שאתם רואים,

ניתן בזמנו דגש על רמת-הגולן, ביקעת-הירדן, אזור פתחת-הפיה והרצועה, ובמידה מסויימת - גוש עציון. בשנים האחרונות נעשתה פעולה יותר חזקה בגליל, כאשר רוב הישובים שהזכרתי בגליל - 11 הישובים, רובם נמצאים היום בתהליך הקמה, או שהוקמו בשנה שעברה. בעוד שברמה, בבקעה, ישנם ישובים שהם מסוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70.

למעשה התכנית של 55 הישובים, שהובאה

לידיעת ועדת השרים ואשר מתוכה אושרו להקמה בשנה הקרובה 27 ישובים, באה לחזק את אזור בקעת-הירדן, אזור המורדות, את גוש עציון, יש תוספת רצינית לאזור פתחת-רפיה ודגש חזק על הגליל. וכן יש כמה נקודות לאורך מערב השומרון - תשמעו על זה אח"כ ביתר פרוט.

מבחינה תקציבית, הושקעו ב-3 השנים

האחרונות, ע"י המחלקה להתיישבות בלבד, קרוב ל-600 מליון לירות. זאת

מר ש. רביד

בישובים החדשים שהוקמו ב-3 השנים האחרונות. בישובים הללו קיימות היום 3,500 יחידות משקיות ו-4,000 ומשהו יחידות מגורים.

זה על רגל אחת, סלגרפית, אם יש

שאלות, בבקשה.

כמה הושקעו ב-8,000 המשקים?

מר ש. שירן :

מר ש. רביד : על זה אין לי כרגע מספר מדויק, אבל ניתן לקחת בחשבון, שלהקים יחידה עד גמר הטיפול בה, כולל תשתית, שיכון, אמצעי ייצור וכו', זה מתקרב במחירי היום למשהו בסביבות 900 אלף לירות.

לא הזכרת את הערבה?

מר ח. פינקלשטיין :

נכון, הוקמו 9 ישובים בערבה ו-3 במפרץ אילת.

מר ש. רביד :

אם אין שאלות, אני אבקש ממערכת הבטחון להציג את התפיסה הכללית

נסר א. שרון :

של התשתית הבטחונית כדי לראות כיצד הדבר הזה משתלב בתכניות ההתיישבות.

יציב את זה אלוף טמיר.

השר ע. ויצמן :

השיקולים שקשורים בתשתית הבטחונית.

האלוף א. טמיר :

(נושא ההאחזויות יוצג ע"י נצר -

זה משתלב בכל תכנית ההתיישבות, לפי המדיניות של הממשלה הקודמת). אני אציג כמה עקרונות שקשורים בתשתית הבטחונית מהבחינה הצבאית.

האלוף א. טמיר

לגבי יהודה ושומרון, התפיסה היא של

קו הגנה לאורך הירדן, אשר בו משתלב מערך ההגמ"ר. אנו חתרנו ועוד חותרים, שיהיה לזה עומק שמשתרע גם על השיפולים של הרי יהודה והשומרון. כלומר שיכלול בתוכו את ציר הרוחב המשתרע במקביל לציר של גב ההר, מהצפון לדרום ושיהיה קו הגנה שני לקו של בקעת הירדן. נושא מיוחד לתחום הזה זה פתחת החלק הדרומי. כלומר, גם באזור של ים-המלח לפתוח מערכת דרכים, כדי שגם כאן תהיה אפשרות פעילות צבאית..

הנושא השני הוא התשתית לפריסה

מהירה של כוחות בקווי ההגנה. יש חשיבות לכך שאותם הכוחות שמיועדים לבלימה, להגנה, יגיעו מהר, ולצורך זה, פחות או יותר, על קו גב-ההר, אנחנו מיקמנו ומתכוונים למקם בעתיד את תשתית הפריסה הזו, אשר מתבססת על מחסני חרום ומרכזי תחזוקה.

הנושא השלישי בתחום יהודה ושומרון,

זה צירי רוחב מהשפלה לבקעה, על-מנת שאפשר יהיה להניע במהירות כוחות בזמן מלחמה. מה שאושר כבר זה הציר החוצה את השומרון מכפר-קאסם - פצאל, בדרום. יש בתכנית ציר נוסף בין שכם לג'נין, שחוצה את השומרון בצפון. ואנחנו גם חושבים, אך כל העניין הזה עוד לא אושר, להעביר מתקנים צבאיים מהמרכז, לאזורי שני הצירים האלה, על-מנת לענות גם על בעיות בטחון שוטף שקשורות בצירים.

אתה מוכן לחזור שוב על הצירים?

השוא. שרון :

ציר אחד זהו ציר ההולך מאזור כפר-

האלוף א. טמיר :

קאסם לכיוון בקעת - הירדן. בחלקו

הוא מתבסס על דרך שהיתה קיימת. תכנון וביצוע אושרו כבר.

האלוף א. טמיר

ציר שני, יותר צפוני, באזור
בוטמיה, עמק דותן שהולך לכיוון הירדן. הוא נמצא עדיין בתכנון.

ד"ר א. שרון : כדי להבין, לגבי הדרומי יש החלטה
לבצע?

האלוף א. טמיר : הוא בביצוע.

ד"ר ע. ויצמן : למעשה התוואי קיים.

האלוף א. טמיר : אם לסכם את הנקודות העיקריות :
הרחבת רצועת ההגנה לאורך הירדן,
בהתבסס על עומק אופרטיבי. קונספציית הפריסה של הירידה לדרום
באזור ים-המלח. מיקום תשתית על גב ההר לצרכי פריסה מהירה של
צה"ל במלחמה. 2 צירי רוחב בשומרון : האחד, ציר פצאל, והשני
ציר עמק דותן - בצפון, שהוא עוד לא אושר לביצוע, לצרכי פריסה
מהירה של כוחות. ותשתית צבאית, שעוד לא סיכמנו מה ומתי, שצריכה
להיות באזורים של הצירים האלה כדי להבטיח את הבטחון השוטף
בצמתות העיקריות.

ישנו עוד רעיון שקשור להעברת

מפעלי תעשייה צבאית לדרום, לאזור ערד, אני מזכיר זאת רק בהקשר
לתכניות של הקמת אשתמוע בהר-חברון, תכניות שהיו קיימות בהתיישבות.

התחום השני זה התחום של הדרום:

לאחר ליקחי הסדר ההפרדה הראשון, חילקנו לאחר הסדר ההפרדה השני
עם מצרים את בעית התשתית לשני חלקים עיקריים : חלק שקשור בלחימה,
שהוא בכל מקרה ימוקם בקווי הלחימה בסיני. וחלק שהוא יותר תשתית
קבועה, שתכננו למקם אותו באזור קו הגבול הבינלאומי לשעבר עם
מצרים. התשתית הקבועה הזו כוללת את כל אותם המתקנים שאנו חושבים

האלוף א. טמיר

שהם צריכים להשאר תמיד.

מבחינה זו, התכניות שאנו הצענו

ושחלק מהן אושר לתכנון הן : בסיס תעופה באזור אילת. בסיס

תעופה באזור ימית. אנחנו מתכננים עוד בסיס תעופה בין שני

האזורים האלה. יש מקום לחבר באמצעות כביש את אזור ימית עם

אילת. הכביש הזה, בחלקו, יתבסס על דרכים קיימות. כאשר

אנחנו רואים כאן, בכל האזור של ימית ודרומה, בהשתלב עם תכניות

ההתיישבות, שורה של מתקנים צבאיים בסיסיים : מתקני תחזוקה,

מחסני חרום, בעתיד אולי בסיס ימי שיהיה במסגרת נמל אזרחי באזור

ימית.

במרכז, באזור שבטה, קציעות, מצפה-

רימון, קסיימה, עצמון, כלומר, בכל המשולש המרכזי הזה, אזור

מרכזי לאימונים ולתמרונים של צה"ל. פה יש עדיין שטחי אש גדולים.

לכן אנו מתכננים להעביר לכאן בסיסי הדרכה שמחייבים פעילות של

אש בשטח.

כלומר, סה"כ, תשתית המתבססת על

3 קבוצות עיקריות : קבוצה אחת בציר החוף, באזור ימית כמרכז;

קבוצה שניה - באזור קסיימה, מצפה-רימון, קציעות, וקבוצה שלישית -

אזור עצמון - שדה התעופה שיש לנו באזור אילת. אלה הן תכניות

תשתית 5-10 שנתית, לכל האזור הזה. כשמתוכנן, כפי שציינתי גם

כביש שצריך לחבר בין ימית ואילת. אם כן, אז ישנה התשתית העיקרית

לפעילות האימונים של צה"ל; תשתית של ח"א; ותשתית של מערך

לוגיסטי שצריך לתמוך בחזית של סיני.

לגבי הגליל - יש לנו רעיונות, ללב

הגליל, לשטחים ששייכים לנו, להעביר אלמנטים מהתע"ש ואלמנטים

תחזוקתיים. המדובר באזור של שטח 9. הדברים נמצאים בתכניות,

חלקם אושרו, חלקם צריכים לקבל אישור.

האלוף א. טמיר

אם לסכם, ראינו את העדיפות הראשונה, מבחינת התשתית הצבאית, ביהודה ושומרון, באזור הדרום. באשר לעדיפות שניה - זה לא אומר שאותן פעולות לא נעשות במקביל לראשונה, אבל מבחינת ריכוז המאמץ, הכלים שעומדים לרשותנו והיכולת שלנו מתבטאת בתשתית שלנו ובהעברת מפעלי בטחון עם רעיון בסיסי לצאת מהשפלה לבב-ההר, יהודה ושומרון, לדרום ולגליל, הרעיון הזה בא לביטוי בתכניות שאצלנו, שאת חלקן עוד צריך לאשר, כאשר עקרונות המדיניות אלו העקרונות שאני ציינתי אותן.

כאן א. שרון :

אם אין שאלות לאלוף טמיר, משה נצר, בבקשה.

מר מ. נצר :

שמי משה נצר ואני מתאם פעולות ההתיישבות במסגרת משד הבטחון. אני רוצה להציג אספקט אחד והוא האספקט של תרומת מערכת הבטחון לקידום הישובים - מה היה חלקו של הנח"ל בהעלאת הישובים הללו, אם כי בינתיים, במהלך הזמן, רובם הוצגו ע"י המחלקה להתיישבות, לאחר שהפכו לישובי קבע ונכללו במספר שצויין. אבל בחלק מהם הנח"ל היה הגורם להקמתם, וחלק מהם עדיין בחזקת האחזיות נח"ל במקומות רגישים, שטרם הפכו לישובי קבע.

אני רוצה להוסיף אח"כ משפט אחד לגבי אותם הישובים, שמבחינת הטיפול, הם עדיין נמצאים בטיפול מיוחד של מערכת הבטחון ועוד לא אושרו על-ידי הועדה הזו.

קודם כל, כמה דברים כלליים : מאז מלחמת-ששת-הימים, בסיוע ישיר, כלומר, בדרך של העלאת האחזיות נח"ל, הוקמו 36 האחזיות, אשר עלו ברובן במקומות, שאו לא היה שם בזמנו אישור להעלות ישובים ישירות, או שהיה צורך

לקדם מטעמים קרקעיים, או מטעמים אחרים - בטחוניים או/ו פוליטיים, האחזיות נח"ל. מיד לאחר המלחמה, רוב הישובים בבקעת הירדן עלו כהאחזיות נח"ל, למעשה למעט ישוב אחד - פצאל - שעלה כישוב קבע. כמו כן עלו מספר ישובים ברמת-הגולן, וסדרת ישובים בפתחת-רפיח - הראשונים שבהם - נח"ל ים, נח"ל סיני ונח"ל דיקלה. הם בעצם היו הגורם אח"כ לכל רשת הישובים, או צרור הישובים, או מקבץ הישובים שקיים היום בפתחת-רפיח.

בערבה - בעצם נמשכה תכנית של הקמת

האחזיות בהתאם לתכנית המחלקה להתיישבות, ובשיתוף עם המחלקה באותם המקומות שהיה צריך לקדם האחזיות נח"ל.

מאז מלחמת-יום-הכיפורים חל שינוי

מסויים.

סליחה - ברצועת-עזה הוקמו 3

האחזיות נח"ל לאחר מלחמת-ששת-הימים, ובבניה הן מעבר לקו הירוק, מבחינת ההגדרה שנאמרה קודם. מהן אוזרה רק אחת - כפר-דרום. 2 האחזיות נח"ל, מאז מלחמת-ששת-הימים, עדיין בחזקת האחזיות נח"ל ולא ישובי קבע.

היום, מאז מלחמת-יום-הכיפורים,

הוקמו 14 האחזיות נח"ל. בחלקן התחילו להתאזרח כבר האחזיות שהוקמו לאחר מלחמת-יום-הכיפורים, ואני אציין אותן.

קודם כל, במבצע שהיה באוגוסט 1974,

עלו 6 מאחזים בפתחת-רפיח - סוכות, משורה, דקלא; בחלקן פונו והפכו לישובי קבע. 2 מהם היו יותר זמן - נח"ל סוכות ונח"ל משורה. הן הפכו אח"כ לישובים לאחר שאוזרו והם ישובי קבע לכל דבר, במסגרת טיפול של המחלקה להתיישבות, כישוב לכל דבר.

מר מ. נצר

לאחר זאת הוקם נח"ל חרובית. הוא

הוקם בין נח"ל דיקלה לנח"ל סיני. נח"ל חרובית, הראשון שהוקם מעבר לפתחת-רפיח, אוזרח בשבוע שעבר והיום הוא מושב במסגרת המושבים לאורך הפתחה, במקרה זה של תנועת החרות.

לאחר זאת הוקמו הישובים בגב-ההר

ובשיפולי השומרון. בעצם שני הישובים הראשונים שהקימה מערכת הבטחון, אלו היו מאחזים. האישור להעביר אותם ממאחזים להאחזויות, קרי, לקראת התיישבות, ניתן בועדת השרים רק לפני כחצי שנה. ובכן, קם ישוב אחד באזור נח"ל כוכב-השחר. הוא עדיין האחזות נח"ל. הוא הוקם כמאחז ובמשך שנה היה מאחז. הועדה אישרה אותו כהאחזות והיום הוא האחזות.

מהצד השני, סמוך לבוש עציון נמצא

נח"ל תקוע, שהיה גם הוא מאחז והיום הוא האחזות נח"ל תקוע.

בשלב יותר מאוחר, על הכביש ממעלה

האדומים דרך כוכב השחר, לנח"ל רימונים ולנח"ל מבוא שילה ומתחבר גבוה יותר להאחזויות שהוקמו לאחר מלחמת-ששת-הימים - מחולה גיפית ולכל הישובים של אזור בקעות. היום יש כאן 3 האחזויות : כוכב-השחר, נח"ל רימונים ונח"ל מבוא שילה.

על-מנת להבהיר לפורום - ברור שזה

השר א. שרון :

איננו כביש גב-ההר, אלא שיפולי

הגבעות.

במסגרת זו, בצפון ים-המלח הוקמה

מר מ. נצר :

האחזות נוספת - נח"ל אלמוג.

באזור העמקים והגליל הוקמו 4 ישובים נוספים : באזור תפן - האחזות נח"ל. באזור מלכישוע - ממעלה גלבוע לכיוון בקעת הירדן - נח"ל

מר מ. נצר

מלכישוע. בתוך שטחים מרכזיים של הגליל - עוד שתי האחזיות -
 האחת באזור תפן, והאחת באזור צלמון, בית-רימון. ובאזור שטח
 9 עוד האחזות נוספת. אם כן, באזור הגליל יש 4 האחזיות.
 אלה הם למעשה הישובים, למעט עוד 2 מקרים, שלגביהם עדיין אין הכרעה
 על האחזות והם בגדר מאחזים: האחד - בקסיימה, בקדש-ברנע.
 מאז כחצי שנה יושב מאחז של נח"ל באזור קסיימה, הוא עדיין מאחז
 צבאי ובוועדת השרים האחרונה נמסרה הודעה כי בכוונת היו"ר להביא
 זאת בבוא היום להכרעה - אם יהיה ישוב שם? ואם יהיה ישוב, זה
 יובא לאישור הועדה. מאחז שהוקם במשותף עם המנהל לבניה כפרית
 במשד השיכון, כשלב ביניים בלבד, הוקם במסחה. בשלב ראשון באו
 הנה חיילי נח"ל למאחז. הם ישבו פה רק שבועות בודדים. הם
 יפנו השבוע. המנהל לבניה כפרית נכנס מבחינה זו לטיפול במסחה
 כישוב זמני, שאושר על-ידי הועדה, שהוקם ע"י חיילי הנח"ל.

למעשה, אלה הם 14 המאחזים והאחזיות

הנח"ל שהוקמו מאז מלחמת-יום-הכיפורים.

לזה אפשר להוסיף דבר אחד נוסף -

מערכת הבטחון קיבלה על עצמה לטפל בעוד שני ישובים, שהם בגדר
 של טיפול ישובי, אבל הם עדיין לא הוכרו כישובים על-ידי הועדה -
 האחד הוא עופרה - הוא היה מטפול ע"י מערכת הבטחון כסיוע, היות
 וזה לא הוכר כישוב. הישוב השני - אלון מורה, שבהתאם להחלטת
 ממשלה קודמת הוא סמוך למחנה צבאי והטיפול השוטף במתנחלים שם,
 הוא במסגרת של מערכת הבטחון.

מילה אחרונה באשר לתכנון הקרוב -

בתכנון הקרוב, למעשה, מדובר ב-3-4 האחזיות שסוכמו: צור נתן ב' -
 נח"ל סלעית. היא מעבר לקו הירוק, ליד צור נתן א'. נח"ל ריחן
 באזור מי-עמי (מי-עמי ב') שמיקומה יותר בעומק, לכיוון אום-אל-
 פחם. שתי האחזיות בביצוע בתאום עם המחלקה להתיישבות והמנהל

מר מ. נצר

והמנהל לבנייה כפרית. כמו כן ישנו טיפול בתקוה שהמאחז באזור קסיימה יהפוך לישוב קבע.

כהערה אחרונה, יש דברים שמערכת

הבטחון מטפלת בהם במשולב עם המחלקה להתיישבות. ויש מספר דברים פתוחים שהמחלקה להתיישבות שמה על שולחן הועדה והם טרם אושרו, אבל הם בביצוע מלא, חלק לקראת סיום - המדובר בדברים שטרם סוכמו באזור חורון ובאזור קטיף, אזור הרצועה. במידה וידובר על עניני קרקעות, הממשל ישלים זאת.

השר א. שרון : כמה גרעיני נח"ל מוכנים כיום לצאת

להאחזויות או מאחזים במידה ונרצה

לצאת להתיישבות? האם אפשר להוציא גרעיני נח"ל באופן מיידי? או תוך זמן קצר, וכמה מתוך האחזויות שיושבות היום, ניתן להעתיק אותן?

מר מ. נצר : יש כאן בעצם 3 שאלות : האחת -

כמה האחזויות נח"ל אפשר להפוך

לישובי קבע על-מנת לשחרר כח-אדם להאחזויות? זו השאלה הראשונה. בתאום עם המחלקה להתיישבות, היות והם הגורם העיקרי, אין היום למעשה שאלה של אי יכולת לאיש או לאזרח את האחזויות, אלא יש בעיה אחת בלבד - כסף, מים וקרקע. מבחינת הגופים המיישבים, אפשר להפוך את כל האחזויות לישובים אזרחיים, אם יהיו מים, קרקע וכסף. וכך גם מבחינת הגרעינים.

מר ח. פינקלשטיין : האם בעית כח-אדם לא קיימת?

מר מ. נצר : לא קיימת. לגבי כל הישובים שישנם

לא קיימת.

באשר לשאלה השניה - הנח"ל יכול היום, במסגרת כח-אדם שמוקצה לו

מר מ. נצר

בצבא, במגבלות שיש לו בצבא, להקים עוד 3 האחזיות, מייד. כלומר, אם יש היום 12 האחזיות, אפשר להגיע היום עד 15-17 האחזיות.

כלומר, בין שתי האפשרויות האלה,

אפשר היו ללכת בדרך של הקמת עוד 3 האחזיות, וכל האחזות שמתאזרחת, כמו לדוגמא חרובית שאזרחת בשבוע שעבר, מאפשרת להעלות, מבחינת כח-אדם, מייד, האחזות חדשה. יש היום 14 האחזיות ואפשר להוסיף עוד 2-3 האחזיות נוספות.

השר א. שרון :

כלומר, במבט קדימה למחצית השנה הקרובה, אפשר לראות יותר מהמספר

הזה?

מר מ. נצר :

3 ודאיות נוספות, ומעבר לזה, בהתאם ליכולת של המחלקה לאזרח. 15-17

האחזיות זה המסגרת הכוללת.

השר א. שרון :

הכוונה שלי היתה, בישיבה הראשונה, פשוט לעדכן את ועדת השרים, שחלקה מורכבת מאנשים חדשים, בפעולות שנעשו עד היום ובתוכניות הקיימות. אני רוצה כרגע שנשמע מה הוחלט ומה הומלץ ע"י ועדת השרים בתקופת הממשלה הקודמת. בבקשה.

מר ג. ויתקון :

שמי גדעון ויתקון, ואני סגן מנהל הרשות לתכנון החקלאות, ההתיישבות

והכפר. מנהל הרשות יושב איתנו, הוא חיים צבן.

מר ד. וייץ :

לאלה שלא בקיאים בעניין, אני הייתי רוצה לומר, כי קיים גוף מתכנון משותף

מר ר. וייץ

של המחלקה להתיישבות ומשרד החקלאות, שהוא גם מתאם את הפעולות בתכנון עם שאר משרדי הממשלה. הגוף הזה עוסק בתכנון ב-3 רמות בעת ובעונה אחת : ברמה הלאומית, ברמה האזורית וברמה המקומית. התכנון שלו מקיף את כל האספקטים בבית-אחת : את האספקט הכלכליים, את האספקטים האנושיים ואת האספקטים הפיזיים.

הרשות הזו פועלת בשטח החקלאי בהדרכה

והכוונה של משרד החקלאות. בחלק ההתיישבותי היא פועלת בהכוונה והדרכה משותפת. בראשה עומד מנהל משותף של משרד החקלאות וראש המחלקה להתיישבות - חיים צבן. גדעון ויתקון משמש סגנו, האחראי לתכנון האזורי. רציתי שהתמונה כולה תהיה ברורה.

תודה. מר ויתקון, בבקשה.

השר א. שרון :

אני ברשותכם אציג גם פה שהוצג בוועדת

מר ג. ויתקון :

השרים לענייני התיישבות עד היום, לתכנון לעתיד וגם מגמות אחרות שישנן, שהן רבות יותר מכפי שנמצאות באן על מפה זו.

קודם כל, מילה אחת לגבי המטרה :

אנחנו עוסקים בתכנון התעשיבות, ולהתיישבות זאת יש 3 מטרות עיקריות :

1. הושבת יהודים באזורים שבהם אין התיישבות יהודית - ועדיין חלק גדול מהארץ איננו מיושב.
2. המשך איכלוס אותם אזורים שהוחל באיכלוסם לאחר מלחמת-ששת-הימים, בעקבות שחרור השטחים.
3. יישוב יהודים באותם המקומות שיש חוסר איזון בין האוכלוסיה הלא יהודית לבין האוכלוסיה היהודית. מדובר בעיקר לגבי אזור הגליל ובעיקר לגבי המשולש הגדול והמשולש הקטן; ואני מניח שבעתיד זה גם לגבי הגדה המערבית.

מר ג. ניקחון

אלה הן שלושת המטרות העיקריות, כאשר האמצעי שבו ההתיישבות הכפרית עוסקת בזה, זה על-ידי הקמת ישובים שהם קטנים יחסית. גודל הישובים מתוכנן לסדר גודל של כ-100-150 משפחות בכל ישוב. כאשר 100-150 משפחות, זה בהחלט ישוב קטן מבחינה קהילתית - וחייבים לזכור את העניין הזה. כאשר הפתרון לישובים קטנים הוא באמצעות ארגון קהילתי של הישוב בתוכו וארגון מרחבי של הישובים סביב מרכזי שרות אזוריים להספקת השרותים הציבוריים. בתכנון אנו מדברים כל הזמן על ישובים בודדים, אבל למעשה אנחנו מתכננים אזורים ונמנעים ככל האפשר מלתכנן ישובים שהם ישובים בודדים. אנו חוששים מאוד שישובים קטנים של 100 יחידות, כשהם יתוכננו בבידוד, יתקלו בעתיד בקשיים חמורים ביותר, בעיקר בתחום הספקת השרותים הציבוריים שלהם. תכנון אזורי, מבחינה זו, פותר את הבעיה. זה לגבי האמצעי. שיטת הביצוע למעשה הוזכרה כאן על-ידי קודמי, קודם-כל, על-ידי הקמת ישובי קבע בכל מקום שניתן ויש פוטנציאל כלכלי, ויש עדיפות מדינית. אנחנו מעדיפים הקמת ישובי קבע על כל דרך אחרת.

שנית - על-ידי הקמת האחזויות

נח"ל באותם המקומות שמוסכם שיש שם פוטנציאל כלכלי לפיתוח בעתיד, אבל מאיזה שהן סיבות, בין אם חוסר מועמדים, או חוסר תקציב, או חוסר פוטנציאל אחר, הישוב עדיין איננו בשל להקמת הישוב כישוב אזרחי קבוע.

האפשרות השלישית היא אפשרות של

מאחז, כאשר, כשאנו מדברים על מאחז, אנו מדברים בעיקר על תפיסה של מקום, כדי לשמור את האופציה להתיישבות בעתיד. כי יש מקומות - ומשה נצר הזכיר את רובם - במיוחד בגליל ובאזורים אחרים, שאם לא נתיישב שם היום, אז בעתיד לא נוכל להתיישב שם בגלל תפיסת השטחים על ידי גורמים אחרים.

יש לנו כלל מנחה אחד בכל תכניות

מר ג. ויתקון

ההתיישבות, והייתי רוצה להדגיש [redacted] אותו בהתחלה - כל העבודה הזו נעשית בשיתוף הדוק ביותר עם המתיישבים המועמדים לאותה התיישבות. מבחינה זו יש כאן שיתוף מלא עם תנועות ההתיישבות ועם הגרעינים עצמם. יש התחשבות מלאה בצרכים שלהם, ברצונות שלהם, והתכנון הזה נעשה בתכנון, לא רק מלמעלה, מבחינת מסירת הנחייה ויישוב אותם אנשים, אלא גם מבחינת שמיעה יום - יומית של הצרכים והרצונות והתחשבות ברעיונות כשהולכים להתיישב באזור. ^{התחושה} כי בסופו של דבר, [redacted] שלנו שאלה הם האנשים שיעשו את העבודה ולא אלה שעושים את התכניות.

השר י. הורביץ : האם יש לכם מספיק אנשים לאייש את כל התכניות שלכם?

מר ג. ויתקון : להערכתי לא. אבל אני מביע כאן את הערכתי האישית. אני חושב שאם ישנה מגבלה שהיא מגבלה חמורה ביותר, אז המגבלה של המועמדים עומדת לפני כל מגבלה אחרת. ישנו מספר גדול מאוד של ישובים שהוקמו - הוקמו עד היום קרוב למאה ישובים, שמהם למעלה מ-65 הם ישובים אזרחיים, כאשר מבחינת התשתית שהושקעה בישובים האלה, יש מקום לפיתוח הרבה יותר מואץ. באותם מקומות שהם אטרקטיביים מאוד מבחינה כלכלית, כמו אזור הערבה, או כמו אזור פתחת-רפיתא, אין כלל בעיה של מועמדים, אלא להפך, יש בעיה של סלקציות וקריטריונים, וכל מיני דברים אחרים, שמי שיושב לעיתים בצד שאני יושב בו מרגיש לעיתים מאוד לא נוח, כי בסופו של דבר כופים קריטריונים למיון מועמדים במקום שבעצם היינו רוצים ליישב בו את כולם. אבל באותם מקומות שהם יותר קשים להתיישבות, בעיקר באזורים הרריים, ההליכה לשם היא הליכה יותר איטית. בקעת הירדן, רק בשנה האחרונה, התחילה להגיע לנקודת המראה. ולאחרונה - בשנה

מר ג. ויתקון

האחרונה בלבד. ברמת הגולן, גם כן, באותם קטעים שנוחים להתיישבות, המצב הוא שישנו עודף ביקוש. ואילו באותם קטעים שהם קשים להתיישבות, בשטחים היותר הרריים, ישנו עודף הצע.

השר ע. ויצמן :

מה קורה בנביעות, באזור שדרומה מאילת?

מר ג. ויתקון :

נביעות עברה לישוב הקבע רק לפני כשנה.

השר ע. ויצמן :

האם יש תכניות פיתוח שם? אני שואל זאת על רקע אישי, יש לי בת אחות שם ואני מקבל אינפורמציה מעודכנת מהמקור, הם שם כל הזמן מתלוננים על מים ועל כל מיני תכניות שכאילו יגזלו להם את המים.

השר א. שרון :

עזר, לגבי הקרובה שלך, העניין יבדק. אבל ברצוני לעדכן את הועדה בפרט נוסף. התשובה שנתן כאן גדעון היא תשובה חלקית. יש לנו היום 10-12 גרעינים, שהם אינם גרעינים של התיישבות חקלאית. הם גרעינים להתיישבות כפרית - קהילתית, ביניהם גרעינים המונים מאות משפחות. הגרעינים האלה הם גרעינים מאורגנים עם שמותיהם המדויקים, עם קשר מלא אל הארגונים שלהם, ואלה הם דווקא ארגונים שחותרים להתיישב באותם אזורים קשים, שלגביהם חסרים היום מועמדים באזורים אחרים. היום, הגרעין של מסחה הוא גרעין שמונה 500 משפחות. יש היום גרעין שרוצה להתיישב בבית-אל והוא מונה 50 משפחות. אלה משפחות קיימות, אנו יודעים מה הן ואת שמותיהן, הן מאורגנות עם ועדים שמקיימים מגע עם חיים צבן, והם מייעדות עצמן להתיישבות במקומות שונים.

השר א. שרון

הנושא הזה לא עולה היום לדיון, כי היום אני החלטתי לכנס את הועדה, פשוט כדי להציג - מה בוצע עד היום, מה הן המגמות של מערכת הבטחון? מה הן ההחלטות שכבר קיימות, של הממשלה הקודמת, שאותן, לפי דעתי, פשוט צריך להמשיך ולבצע. ולגבי דברים נוספים - זה יהיה באחת מהישיבות הקרובות. רציתי פשוט לעדכן את הועדה בכך שיש היום מספר גדול מאוד של מתיישבים שמחכה.

אנו בהמשך נוסיף עוד נקודה אחת - מספר דקות לתאור מצב מבחינת מצב הקרקעות - קרקעות המדינה או קרקעות שנרכשו על-ידינו בשטחים שמעבר לקו הירוק. אני מבקש שתמשיך גדעון ותציג בקיצור - מה הוחלט ע"י הממשלה הקודמת לבצע ומה הומלץ לבצע.

מר ג. ויתקון : אני פשוט אעבור אזור אזור ואעשה

זאת במידת הקיצור האפשרית :

רמת-הגולן - המשך ביצוע של התכנית הקיימת. אזור רמת הגולן הוא אזור שיש בו היום כ-28 ישובים אזוריים, רובם אזרחיים. בעיקר הדגש ברמת-הגולן הוא יישוב מרכז רמת הגולן והשלמת התיישבות בצפון רמת הגולן. בדרום רמת-הגולן, התכנית בוצעה כמעט במלואה מבחינת הקמת מספר ישובים ומה שנותר היום זה להשלים את הישובים ולאכלס אותם איכלוס מלא.

באזור הגליל יש למעשה 3 תכניות

שכולן נמצאות בשלבי ביצוע :

1. הרחבת המושבים בגליל עד כדי הכפלתן. הדבר מיועד לקליטת דור ההמשך של הגליל. זה אזור של אנשים שרוצים להתיישב באזור, ומעוניינים להתיישב בו. בתכנית הכוללת מדובר פה על סדר גודל של בין 1,000 - 1,500 משפחות שתאוכלסנה במסגרת הזו.

2. הקמת שורה של ישובים חדשים, מהם כ-6 באזור תפן, אזור הנמצא בין מעלות לבין כרמיאל. התכנון הזה הוא גם תכנון שמשולב עם מה שנעשה במעלות עצמה, בתכנית המתאר המחוזית למחוז הצפון. וכן באזור שגב - גם באזור זה מתוכננים 5 ישובים, מהם אחד כבר נמצא בביצוע בשטח, וליתר, הגרעינים פשוט מחכים.

זה לגבי ציר האורך. לגבי ציר הרוחב, אתם רואים את הנקודות האדומות שמסמנות שורה של ישובים באזור שהוא אזור של התיישבות שהוא ברובו התיישבות ערבית.

3. הקמת מרכזים אזוריים מאוכלסים, אשר תפקידם, קודם כל, להעמיק ולחזק את הספקת השרותים הציבוריים בגליל, אבל גם הם נועדו לשמש מקום לאכלוס לאלה שאין מקום לקליטתם במושבי הגליל עצמם.

מפה אני עובר לאזור מערב השומרון -

נמצאות היום בתכנון שתי תכניות עיקריות: 1. התיישבות באזור נחל עירון. ההחלטות כאן בינתיים לגבי 3 ישובים המסומנים פה: נח"ל ריחן, נח"ל סלעית וברקאי ב', שתכנונו יעלה בוודאי במהלך השנה הקרובה. התכנית היא תכנית הרבה יותר רחבה, שצריכה בעצם ליצור קו התיישבות שני בסמוך או קרוב לקו הירוק, פשוט כדי להכנס לתוך המשולש, המשולש שהוא היום אזור ערבי לגמרי.

תכנית דומה לתכנית הזו נמצאת

באזור של המשולש הקטן, מחדרה דרומה, נמצאים היום בתכנון צור-נתן ומסחה שמסומנים פה וכן ישובים נוספים שהיום נמצאים בשלבי בדיקה.

מר ג. ויתקון

בבקעת הירדן, התכנית למעשה היא תכנית מושלמת. כלומר, מה שנקבע לעשות בבקעת הירדן, זה נעשה. יש היום השלמות שהן השלמות קטנות. מה שלא בוצע בבקעת-הירדן, זה במלק הגבוה יותר, באזור כוכב-השחר. יש החלטות לגבי כוכב-השחר, הביצוע עד היום הוא רק בדרג של האחזיות נח"ל. כמעט ולא התקדמנו לקראת ישוב אזרחי.

למעשה התכנון לגביו הוא תכנון של כפרי תעשיה. כלומר, לא חקלאות, אלא תעשיה צמודה לישובים כפריים קטנים. היות והאזור הוא אזור קרוב לירושלים, בעית הפרנסה נראית כמעיקה פחות, כפי שבעופרה היא נראית פחות מעיקה, אבל בסה"כ זה שייך לסוג האזורים הפחות אטרקטיביים, אנשים לא רצים לכוכב השחר.

גוש עציון הוא שוב אזור שנמצא בתנופת פיתוח עצומה. בגוש עציון התכנית ברובה מושלמת, יש להשלים עוד 2 ישובים בגוש עציון, דוגמת הישובים שהוקמו לאחרונה, שהם כפרי תעשיה, כמו למשל, אלעזר, שהוא כפר תעשיה מהמוצלחים ביותר שיש לנו היום בארץ. בחפורית, שהיא הישוב שישלב חקלאות ותעשיה, אבל בעיקרו יהיה ישוב חקלאי.

באזור מבוא חורון התכניות נמצאות ברובן בביצוע. הרבה תוספות לאזור מבוא חורון אין לנו.

השר א. שרון : קרית-ארבע לא מופיעה במפה הזו.

מר ג. ויתקון : המפה הזו מציינת אותם ישובים שנמצאים בטיפול המחלקה להתיישבות וכל הישובים העירוניים שאתה כרגע הזכרת אותם, פשוט לא מופיעים פה.

אזור התיישבות חדש שמסומן כאן זה האזור שבו מסומן יתיר כישוב חלוץ לפני ההתיישבות. אני מקווה שנצליח, במשך השנה הקרובה, להציג בפניכם תכנית לאזור התיישבות רחב, שיהיו בו כ-6-8 ישובים לפחות. כלומר, נביא אותו לסדר גודל של איכלוס של כ-1,000 משפחות. האזור למעשה יתהיל מדהריה שנמצאת פה, לכיוון להב, יורד דרומה לאזור ציקלג וכולל את יער יתיר. מה שבעצם מעביר אותנו - וזו הסיבה שלא סיכמנו את התכנון - זו בעיית הפרנסה. מבחינת המקום, המקום הוא טוב. מבחינת פרנסה, מתפתח באזור הזה אזור התעשייה הארצי בין ערד - דימונה - באר-שבע. יש להניח שפרנסה לא תחסר באזור. אבל ההתיישבות תהיה התיישבות שבה מרכיב החקלאות שולי.

האזור הולך עד לשדה התעופה המתוכנן, אבל זה

לא מגיע לשדה התעופה.

כשאני מדבר על מרכיב חקלאות שולי, הכוונה

לניצול

היא בעיקר המרעה שיש באזור הזה - שזה אגב אחד האמצעים היעילים

ביותר בתפיסת שטחים ולהוכחת נוכחות קבועה, יום-יומית, בשטח.

כשאחד התמריצים העיקריים לתכנית הזו, זו פשוט גלישה של התיישבות

ערבית לכיוון דרום והתיישבות בדואית לכיוון צפון, וסגירת

האזור הזה בעתיד להתיישבות.

אני היום אינני רוצה להגיד ממה התושבים

יתפרנסו, כי אני חושב שאין לי תשובה שהיא תשובה אמיתית לדבר הזה.

הגא. א. שרון :

בכל מקרה, מדובר כאן בגוש של מספר ישובים

שצריך להיות בשטח שבין להב במערב וְהתפתחות

לכיוון מזרח עד לאזור יתיר. הוא גם יתחבר עם קו המחשבה שהציג

קודם האלוף טמיר באשר לצירים באזור ההוא.

יש עוד נקודה אחת שאנו נצטרך לדון בה במשך

הזמן. ההתנחלות האמיתית הרחבה זו היום ההתנחלות הערבית, כולל השתלטות על שטחים מעבר לקו הירוק. למשל, באזור הזה, בתחום יתיר, שגדעון הזכיר עכשיו, ערביי יאסה השתלטו על שטח של אלפי דונם שהם מעבדים אותם היום. כל זה מחייב לפעול היום מה שיותר מהר. זה לא רק שם, גם באזור בית-גוברין, על ציר טרקומייה, יש התשלטות וכניסה לשטחים. בעצם, לכל אורך הקו, בכל מקום שאין נוכחות יהודית, יש השתלטות של ערבים מעבר לקו הירוק על שטחים, השתלטות שמגיעה לאלפי דונמים בתוך הקו הירוק. אנו בדיון מיוחד נעלה את הבעיה הזו.

מר ג. ויתקון : אזור התיישבות מיוחד במינו, שריכוז הכתמים

על גבי המפה הוא ביטוי למיוחדות שבאזור,

זה אזור המפעל הדרומי. לגבי המפעל הדרומי יש פרוייקט גדול של כ-100 ישובים. הפרוייקט הזה הוצג בפני הממשלה הקודמת. התקבל אישור לגבי המשך תכנון, מחקר ופיתוח, ארגון הפרוייקט ושלב הפיתוח הראשון. אני מניח שבאחת הישיבות הקרובות יעלה לדיון המשך והאצת הפיתוח באזור הזה. זה אזור שעיקרו פיתוח חקלאות ליצוא כתוצאה מניצול האקלים המיוחד, הקרקע המיוחדת והתנאים המיוחדים באזור.

לעתיד, נמצא אצלנו על האובניים תכנון של

אזור התיישבות נוסף שיכסה את הכתם שקרוב לגוש צאלים ואשר יבוסס בעיקרו על ניצול קולחים מגוש דן, אם וכאשר יוחלט כי תל-אביב לא פותרת את בעית הקולחים שלה בתל-אביב ובראשון לציון. זה בהחלט יהיה אזור התיישבות מעניין ביותר.

באשר לרמת-הנגב - למעשה, הקו הזה, קו

באר-שבע - נח"ל סיני, הוא קו גמר ההתיישבות האינטנסיבית של המדינה הזו. מכאן והלאה אנחנו עוברים להתיישבות דלילה

ביותר. סה"כ הישובים הישובים שנמצאים דרומה לבאר - שבע, מספרם הוא פחות מ-20, זאת לעומת כ-750 ישובים מבאר-שבע צפונה. בתכנון אצלנו, וכולל כבר בביצוע כמה שלבים, נמצאת תכנית אזורית כוללת לאזור רמת-הנגב. לאור עדיפויות שיקבעו כאן בעתיד, אנחנו נקבע באיזו מידה העניין הזה משתלב או לא משתלב עם תכנון לאזור קדש-ברנע.

באשר לאזור הערבה - למעשה אנחנו נמצאים

בהשלמת תכניות והמשך איתור הפוטנציאל. אזור הערבה הוא אזור שמתקדם לאט, אבל בתמידות. בממוצע, אחת לשנתיים, עולה ישוב נוסף. לגבי אזור כזה מפוזר וארוך, האידיאל בהחלט נמצא בכיוון של התקדמות. שתי ההתקדמויות העיקריות שישנן : אזור נאות הכיכר, שהפך להיות מאזור שמוגדר כאזור ללא קרקע, לאזור שהוא עשיר בקרקע. וכן אזור תמנע, שגם הוא הפך לאזור חקלאי מבטיח.

השינוי בהערכות לגבי פוטנציאל הקרקע

והמים, הוא גם שינוי בהערכות טכנולוגיות, שהוא תוצאה של מחקר חקלאי צמוד ואינטנסיבי ביותר.

לגבי דרום סיני - עד היום התרכזנו בעיקר

בתכנון באזור המניפות, כאשר התכנון באזור המניפות הוא תכנון שמבוסס בעיקרו על תיירות. לפי בקשת ורצון המתיישבים באזור, בגלל התנאים האקלימיים המצויינים של האזור, יש גם כניסה לכיוון החקלאות.

כמו כן ישנה בהחלט שאלה - שאינני רוצה

להרחיב אותה - של שילוב יזמים או אי שילוב יזמים פרטיים בחוך אזור המניפה. יש בנושא הזה דעות שונות. יש מי שטוען שצריך להבטיח את כל מלוא הפוטנציאל (וזה עמדת המחלקה להתיישבות) להבטחת ישובים של קבע במקום הזה עצמו ולא להפנות שום פוטנציאל, לא תיירותי, לא של מים, ולא של קרקע ליזמים שמקומם הוא לא באזור.

מר ג. ויתקון

זאת על-מנת להמריץ ולהגיע לסדר גודל של 300 - 400 משפחות בכל אחת מהמניפות האלה. יש מי שטוען שיזמים פרטיים באזור הזה זה חלק מהמרצת הפיתוח ורק יעודד את הפיתוח. אני חשוב שבאיזה שהוא מקום אנחנו נמצאים בסטטוס-קוו בין שתי העמדות האלה והעניין הזה מתקיים. יזמים פרטיים מקבלים קצת מים והם מתקיימים באזור הזה וההתיישבות הקואופרטיבית בוודאי מתפתחת לפי הקצב שלה.

היום מדובר על שתי מניפות, על נביעות ודי-זהב. בשתי המניפות מדובר על תוספת ישובים נוספים - בכל אחת ישוב נוסף. המגמה היא להגיע בקצב המהיר ביותר לסדר גודל של 300 - 400 משפחות בכל אחת מהמניפות. בבדיקה - והנושא הזה יובא שוב-פעם לאחת הועדות הקרובות - נמצא תכנון של אזור נאבק, של המניפה שבין די-זהב לאופירה. וכן התיישבות באזור דאס-מוחמד - אופירה לכיוון א-טור, לניצול המים המצויינים שישנם שמובלים היום בקו מא טור לאופירה. והצעה שגם היא לדיון בעתיד לגבי התיישבות אזרחית במרומי סיני - סנטה קתרין - במקום שיושבים ישראלים באזור.

באשר לצפרה - במפרץ נעמה - שוב פעם זו תכנית שאנחנו נצטרך לעשות עליה היום דיון מיוחד, לגבי מידת הסבירות של הקמת ישוב קואופרטיבי חקלאי בצמידות כל כך גדולה לעיר אופירה - האם זה תורם או לא תורם? הדבר הזה יובא לדיון במשך השנה הקרובה. על-כל-פנים, זה בין המגמות שאותרו בשנה האחרונה.

נחל ים, ליד ימת ברדוויל, הורד

לחלוטין. הוא לא קיים. אנחנו לא נמצאים שם. יש שם רק נוכחות סיני.

לגבי נח"ל סיני - הישוב התאזרח ושמו החדש, משבוע זה, הוא נאות סיני. זהו הישוב הקיצוני ביותר כאן.

מר ג. ויתקון

מילה אחרונה בענין כלכלה - (אם יהיו

שאלות, אני מוכן לפרט יותר) - יש קו מנחה אחד - הצלחתם של הישובים תלויה, בין היתר, במידת האטרקטיביות שלהם מבחינה כלכלית. ישובים שיש להם אטרקטיביות כלכלית, אנשים יבואו אליהם, יתיישבו בהם והם יהיו מוצלחים. לכן כל תכנית שישנה כאן, היא נבדקת ונבחנת אלף פעם - באיזו מידה היא איננה התיישבות מסובסדת והיא התיישבות שיש לה בסיס כלכלי וסיכוי כלכלי טוב. בשנים האחרונות לא כיוונו אמצעי ייצור מסובסדים כגון רפת ולול וענפים כגון אלו להתיישבות הזו. בשנים הראשונות לאחר מלחמת-ששת-הימים היתה מגמה לבוון ענפים כאלו, כי היה גם מחסור בתחומים האלה. בשנים האחרונות הפסקנו לכוון ולעומת זאת נתנו עדיפות לכל תכנית שיש לה בסיס כלכלי טוב. לדוגמא : המפעל הדרומי. לדוגמא : בקעת הירדן. או כל אזור אחר שלו ההתיישבות הזו לא רק מקבלת, אלא גם תורמת.

אני לא מציע שנרחיב עתה את הדיון בתחום הזה, אלא אם יש שאלות.

השר א. שרון :

אני הייתי מוכן לפתוח את הדיון בתחום זה, כי יש כמה הבהרות, בעיקר בענין כח-האדם, שזה המפתח לכל. לא איכפת לי לעשות זאת עכשיו, או בתחילת הדיון הבא.

מר ר. וייץ :

אני מציע שנעשה זאת באחד הדיונים הבאים, אולי אפילו בראשון, ונסתפק היום רק

השר א. שרון :

בנושא אינפורמציה.

אני רוצה להציע כי בדיון הבא נשמע מה הם הקריטריונים לתכנון. אני אינני

השר מ. דיין :

השר מ. דיין

מאמין, ובכל אופן, אינני תומך בזה, כי בארץ הקריטריונים יבחנו רק לפי כמות הפרנסה האפשרית. אני לא חושב שיש פה איזה שהוא איש רציני שבאמת חושב כי כל התכניות האלה אינן מבוססות על תכניות מדיניות. האם השיקולים איפה יש פחות מים או יותר מים הם אלו שקובעים? מים אפשר להעביר ממקום למקום. זה לא מקרה שבגב ההר אין אף תכנית להתיישבות. זו מגמה מדינית. זה קריטריון מדיני. ואם עד עכשיו לא היו קריטריונים מדיניים, אני מציע שיהיו קריטריונים מדיניים. לכן אני מציע שיתקיים דיון, איפה אנחנו רוצים ואיפה איננו רוצים להתיישב?

השר א. שרון: הכוונה שלי, בדיון הבא, לדון בנושא

קדימויות ועדיפויות, ודבר זה בהחלט

מכניס את הנושא הזה בתחומו.

מר ר. וייץ: אריך, אני מוכרח להעיר, אם לא איכפת

לך. משה, אין כל ספק שהמטרה היסודית

של ההתיישבות היא - איפה אנו קיימים? והמטרה העיקרית היא מדינית

וצבאית. מדינית, אין כל ויכוח איתך, ואין ספק שמחשבה מדינית

הנחתה את ההתיישבות. כשאנו מדברים על פרנסה ועל כח-אדם

כלים לבצע. אנחנו היינו רוצים כי במקום שעושים, זה יהיה עשוי

כך שזה ישא את עצמו, לא יפול לנטל על הכלכלה שלנו, ימשוך כח-

אדם ולא ישאר ישוב ריק מאדם. על כן אני תומך בהחלט במה שאתה

אומר.

השר א. שרון: אורי ביידץ' יציג את נושא הקרקעות.

מר א. ביידץ': שמי אורי ביידץ' ואני ממנהל מקרקעי ישראל.

התכנית שהוצגה על-ידי מחלקת ההתיישבות

של הסוכנות היתה בעיקרה על קרקעות המדינה. קרקעות מדינה, משמעותן, קרקעות מדינת ישראל כיוורשת השלטון הקודם שהיה, הן ביהודה ושומרון והן ברצועת - עזה וצפון סיני. נוסף לכך, קרקעות נפקדים שעזבו את הארץ לאחר מלחמת-ששת-הימים וקרקעות חליפין. מה שאני יכול לומר, שעד כה, עיקר ההתיישבות היתה על קרקעות מדינה, קרקעות נפקדים, ובחלקן, על קרקעות בתוקף החלטות של הפקעות ותפיסות צבאיות. ככל שאנו נלבן תכניות לעתיד, תעמוד בפני הועדה הזו והממשלה בכלל החלטה לתפיסת קרקעות - זאת עד כמה שאני למדתי את התכניות החדשות - וזה יובא לדיון מיוחד.

על כל פנים, אם ניקח את בקעת הירדן, הפרוטנציאל הקיים פה הוא של 120 אלף דונם, שהוא בבעלות המדינה. מתוך זה נמסרו לסוכנות כ-60 אלף דונם, כאשר רק 20 אלף מתוכם נמצאים בעיבוד ובשימוש של הישובים בבקעה. אזור גוש-עציון למשל, חלקו קיים על קרקעות מדינה וחלקו תפיסה צבאית. לפני 4 שנים היתה החלטה לתפוס כ-34 אלף דונם קרקע באזור מעלה האדומים והם היום פנויים להתיישבות. פרט לזה, המנהל ביצע מאמץ של רכישות בשנים האחרונות, מאמץ שהסתכם בעשרות אלפי דונם, וסה"כ זה יכול לתת פתרון לתכניות. בנושא זה כבר קיימנו שיחה ראשונה עם שר החקלאות, במגמה למצוא דרכים להגביר את הרכישות, כי הרכישות תבאנה לצמצום הבעיות הפוליטיות שקשורות בתפיסת הקרקע פה.

ברצועת עזה ובצפון סיני, באשר לתכנית ההתיישבות שהובאה לפני ועדת השרים הקודמת, תכנית המפעל הדרומי. רוב הקרקעות הן קרקעות מדינה. עם זאת קיימת שם בעיה של זכויות בקרקע של התושבים המקומיים, למרות שמבחינה משפטית אין להם זכויות כאלה, אבל לא יהיה מנוס למצוא להם כאן פתרון חיובי גם בפיצוי כספי וגם בריכוזם באזורים האלה.

מר א. ביידיץ'

הוזכר כאן הענין של השתלטות על קרקעות.

זה תהליך שנמשך בשנים האחרונות, גם ע"י השתלטות על קרקעות וגם ע"י בנייה בלתי חוקית. הדבר קיים גם באזור ירושלים רבתי, מצפון ומדרום, וגם ממזרח וממערב. כך באזור הקו הירוק הישן וגם ברצועת עזה וצפון סיני. להערכתנו זו נקודה שקושרה באכיפת החוק וההחלטות הקיימות, הן לגבי פלישות והן לגבי חוק התכנון והבניה. הקרקעות הופכות להיות פרטיות ובנוסף לכך נוצרים ישובים חדשים.

לאחרונה, המנהל רכש עשרות אלפי דונמים באזור שמקביל לבית-לחם ובית צחור, בואכה ים-המלח. זה כללית באשר לתכניות המפורטות.

באשר להצגת הרזרבות הקרקעיות - בחלק המערבי של השומרון יש מספר עשרות אלפי דונמים של קרקעות מדינה, ומבחינתנו הן רזרבה טובה.

באזור ג'נין, עמק - דותן, יש כ-10 אלפים דונם. באזור ג'ינספוט, שזה הציר שמוליך מקלקיליה מזרחה, לעבר שכב, יש כ-7,000 דונם. באזור מסחה, אבל לא בריכוז, יש מספר מאות דונמים. באזור קלקיליה - מחכה כ-אלף דונם, שזו קרקע שיהודים רכשו עוד לפני 1948. ויש לנו קרקע כזו באזור נבי-סמואל, שנרכשה עוד לפני 1948. זה כללית לגבי הקרקעות.

משר א. שרון : האם יש שאלות לאורי?

השר מ. דיין : בסביבות עזה, רצועת-עזה, האם בין הקרקעות שמנסים לרכוש או להבטיח לשמור על הבעלות הממשלתית, ישנן קרקעות שמובאות בחשבון כמיועדות לשיכון ויישוב פליטים? כלומר, לא רק לשיכון יהודים, אלא גם לשיכון פליטים?

מר א. ביידץ :

לפני שר הבטחון הקודם הובאה תכנית

וגם הוקמה ועדה לנושא הזה על מנת לבדוק

מה מתוך רזרבת הקרקעות שישנן באזור הזה ייועד להתיישבות ומה לפתרון הבעיה שאתה העלת. אספקט אחר לשמירת קרקעות קיים כבר באזור הרצועה, המדובר בייעור השטח. אבל הנושא הזה נדון בפני שר הבטחון הקודם ואני מציע שהוא יוצג ע"י מתאם הפעולה באחת הישיבות הקרובות. יש תכנית כזו. למשל, היתה שאלה באשר לקרקעות סומיירי - 11 אלף דונם - האם לראותן כרזרבה להתיישבות יהודית או לישוב פליטים באזור רפיח-חאן-יונס.

השר א. שרון :

האם הצלחתם להתגבר ברצועה על התופעה

של השתלטות האוכלוסיה המקומית על רצועת

החוף עצמה? זה תהליך שנמשך כבר שנים.

מר א. ביידץ :

זה נמשך כבר שנים. היינו שם בסיוור

בשבוע שעבר והעברנו הצעות למתאם הפעולה

בשטחים, כיצד לאכוף את החוק ולהפסיק את הבניה...

השר א. שרון :

זו לא רק הבניה, זו בעצם החפירה הזו

לעיבודים חקלאיים.

האלוף א. אורלי :

עד כמה שהדבר ניתן יש פקוח. אני לא

אומר כי הדבר סגור הרמטית, אבל בשנה

האחרונה אנו השקענו מאמצים גדולים. פשוט העמדנו לדין והוצאנו

אנשים. לפי עניות דעתי, בשלב זה, המצב בפיקוח.

חשר א. שרון : אם אין יותר שאלות, אני רוצה^{לציין} שהועדה

תתכנס אחת לשבועיים, ביום ג' בשעה

0830 בבוקר. הישיבות שלה יארכו עד לשעתיים. במידת האפשר,

אנו נודיע על סדר היום לפני זה. אני מבקש שוב לציין שתכנון של ישיבות הועדה אינו לפרסום. ואני רוצה להדגיש שאם אנו באמת רוצים לבצע התיישבות, צריך לשמור על הדברים האלה. כפי שאמרתי בתחילה, חומר שיחולק לקראת הישיבה ישאר כאן. הודעות על החלטות הועדה תמסרנה באמצעות מזכיר הועדה.

אם אין שאלות נוספות, אני מודה לכם.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

18 תמוז 1 א"ת 3

מזכירות הממשלה

מס' 200

מס' 200

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
כ"א בסיון תשל"ז - 7.6.77

נכחו: חברי הוועדה - השרים :

י. גלילי - יו"ר, י. אלון,
מ. ברעם, ש. הלל, א. ידלין,
ח.י. צדוק, מ. קול, ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית : ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, מ. קרונה.

נעדרו: חברי הוועדה - השרים :

א. אוזן (בחו"ל), ש. פרס,
י. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית : י. אלמוגי, מ. בר-און, א.ל. דולצין,
ר. יגלום, מ. קירשבלום, י. קלארמן,
א. שנקר.

משרד השיכון	-	ש. אבני
המחלקה להתיישבות, הסוכנות היהודית	-	י. אדמוני
מינהל מקרקעי ישראל	-	א. ביידיץ'
משרד האוצר	-	ד. בועז
משרד החוץ	-	י. ורד
משרד החינוך והתרבות	-	א. ישראלי
לשכת השר י. גלילי	-	א. מקובר
לשכת שר העבודה	-	מ. פרקש
משרד החקלאות	-	ח. צבן
צבא-הגנה-לישראל	-	אלי"מ א. שגב
משרד האוצר	-	ש.ש. שירן
הסוכנות היהודית	-	י. שמיר
מזכיר הוועדה	-	א. לישנסקי

סדר היום : הת/16 השיתוף הבין-כפרי ברמת הגולן
הת/17 תיקון סעיף מס. הת/14 של הוועדה לענייני
התיישבות מיום י"ד בסיון תשל"ז - 31.5.77
ג' 2

/ השיתוף

בפרוטוקול זה 2 דפים

רשמי: צדק תמ

הת/16 - השיתוף הבין-כפרי ברמת הגולןהיו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה וחוזר ומציג,

לשיקול דעתה של הועדה - וכפי שאני

מקוה גם להחלטתה - את הנושא של המרכז המשקי והחינוכי לדרום רמת
הגולן. מאחר שרענן וייץ לא היה בישיבה הקודמת, אמסור לו לפתוח
את הדיון החוזר.

קיימנו הבוקר פגישה בין כל הגורמים

הנוגעים בדבר ואני מצטער שאינני יכול להביא הצעה מאוחדת. רענן
יציג את ההצעה שאנו ממליצים עליה.

השר מ. קול:

אנו פרושו אתה והוא?

היו"ר השר י. גלילי:

קיימנו פגישה של אנשי המחלקה להתישבות,

המרכז לתכנון, משרד החינוך ומשרד

השיכון ויש המלצה עם דעה אחת חלוקה של שר החינוך.

מר ר. וייץ:

לא הייתי מציג דעה זו בכותרת של

"דעת המימסד", אלא דעת בעלי המקצוע

העוסקים בתכנון ההתישבות וחובתם לראות גם את העתיד, ולא רק לשקוע
בבעיות החשבות והלוחצות של היום.

היו"ר השר י. גלילי:

ההגדרה בטובה ביותר שהיתה פגישה של

הגורמים המופקדים באורח מוסמך על הנושא.

מר ר. וייץ:

אני רוצה להזכיר, שההתישבות ברמת

הגולן החלה מהרגע הראשון, תוך ראית

האיזור כיחידה אופרטיבית ובטחונית. זה התחיל כאשר ראש הממשלה המנוח, לוי אשכול, מינה כמתאם כל הפעולות איש המחלקה להתישבות, שהיה אז מנהל חבל הגליל, מאיר שמיר. הוא הקים אז קבוצה של בעלי מקצוע ותכנון והם שקבעו את האופי ואת חלוקת התיפקודים ברמת הגולן בראית העתיד. לשבחם יש לומר, שכבר אז הביאו בחשבון למעלה מ-20 ישובים כפריים, עם כל הדרוש להם.

התכנית הביאה בחשבון שלש רמות של

התארגנות. הרמה הראשונה - הישובים עצמם, המושבים והקיבוצים, כל אחד לפי טיפוס המשק שלו, אופיו החברתי וצרכיו החברתיים והקהילתיים.

הרמה השנייה - הרמה הגושית, בה הבחנו בין שני גושים: צפון רמת הגולן ודרום רמת הגולן. הרמה השלישית - הרמה האיזורית אשר קיבלה את ביטויה, לאחר הרבה ויכוחים, בהקמת המרכז העירוני-שרותי בקצרינ. בדרום רמת הגולן נקבע מרכז שרותים גושי בשביל כל הישובים בדרום רמת הגולן וועדה זו, על מנת להחיש את תהליך האכלוס, עשתה חריג מסוים בכך, שאיפשרה להקים בית חרושת בבני יהודה, ובכך נתנה יד להקמת מרכז גושי-שרותי, שקצב האכלוס שלו היה גבוה מזה שהיינו נוהגים לראות במרכזים דומים במקומות אחרים. זה השוני שיש בין בני יהודה ובין המרכזים הגושיים האחרים המאוכלסים.

התכנית ההתישבותית מלכתחילה הביאה

בחשבון הקמת מרכז שרותים חינוכי, חרבותי וכלכלי לאותם הצרכים הדרושים לשרת את הישובים בדרום רמת הגולן. והכלל שנקטנו בו היה, שכל התפקידים שאפשר למלא אותם באופן יעיל, בשביל ישובי רמת הגולן - ורק בשביל ישובי רמת הגולן - יהיו במרכז הזה. כל התפקידים שבאים

מר ר. וייץ:

לשמש את כל ישובי רמת הגולן, כלומר גם את הגוש הצפוני ועכשו גם את הגוש המרכזי, שנוסף רק לאחרונה, ימוקמו בקצריין. מלכתחילה שקלנו את האפשרות המפתה לסמוך את כל התפקידים הללו לאו דוקא בתוך רמת הגולן, אלא מחוצה לה והיו רבים שמשכו לכך; ואפשר למצוא פתרונות כאלה - להסמיך את כל הדרוש לדרום רמת הגולן על בקעת הירדן ואת כל הדרוש לצפון רמת הגולן על החולה וקרית שמונה. אנו לא הלכנו בדרך זו במכוון ובiodעין, מכיון שדרך זו הייתה פוגמת, קודם כל, בכושר האכלוס של רמת הגולן עצמה ושנית, באופי ההתישבותי של רמת הגולן.

כתוצאה מכך, תוכנן מבחינה מחשבתית וגם תכנונית מרכז שרותים לדרום רמת הגולן, בהתאם להנחיות שפרטתי קודם ונערכה פרוגרמה מפורטת, שמראה בדיוק מה, כיצד ומתי צריך להקים כל דבר. ובשטח זה, אינני חושב שיש מקום להרבה תהיות, כי בשטח ההתישבותי-הכפרי יש לנו נסיון רב וכלי התכנון שלנו הם מהמעולים, לא רק בישראל.

כאשר הגיעו הדברים לכלל ביצוע, חלה הפרדה בדרום רמת הגולן לשלשה גושים אינטרסנטיים, שהאינטרסים שלהם כבודם במקומו מונח, אך שמטבעים מכוונים לפרק חבילה זו. הקיבוצים, מאחר שמספר ילדיהם קטן ויש להם שרותי חינוך טובים בעין גב ובמקומות אחרים, משכו אינסטנקטיבית להשעין את השרותים שלהם - בתחילה רק החינוכיים ואח"כ למשוך את האחרים - בעמק הירדן. גוש חיספית, בשל אופיו המיוחד הדתי, התחיל להתקפד בחוכו ולהקים את השרותים בחוכו, מתוך כוונה ששרותים שלא יוכלו להיות שם, בשל המימדים הקטנים, יהיו מחוץ לרמת הגולן. תנועת המושבים, ששמעה על שתי המגמות הללו, רצתה להקים בית ספר יסודי על שפת הכנרת וסביבו יקום כל הקמפוס הדרוש.

מר ר. וייץ:

אם נלך בכוון זה, אנו מבטלים את

היסודות הכלכליים, החברתיים וההתישבותיים של גיבוש דרום רמת הגולן כיחידה אחת, המאפשרת לא רק אכלוס של חקלאים שצמודים למקום, אלא כל השרתים שמספר ילך ויגדל, ביחוד בהתחשב עם האופי של החקלאות המיוחדת אשר מתפתחת בדרום רמת הגולן.

על כן, נבחנה בעיה זו מחדש בכל חומרתה

ובאנו מחדש למסקנה הברורה, שיש להקפיד על כך שהמרכז הגושי, על כל מתקניו, יקום במקום המיועד באיזור בני יהודה והצענו מחדש, לאור ניתוח המצב, את ההחלטה הבאה, שהבוקר שוב ישבנו לבדוק אותה לכל פרטיה. ניסוח זה הובא לפנינו ע"י מנהל הרשות לתכנון, שכידוע לכם היא רשות אחת שמתכננת את כל הקשור באיזור הכפרי בישראל תכנון כולל, חברתי, כלכלי, פיזי וארגוני. הצעת ההחלטה אומרת:

"קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן

מחייב הקמת מרכז איזורי משקי, חרבותי וחינוכי לדרום רמת הגולן בבני יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדת מיקום. המרכז האיזורי יכלול מתקנים משקיים, אשר יאפשרו פיתוח איזורי עצמאי למשקי דרום רמת הגולן וכן מרכז חרבותי ומתקני ספורט. המרכז יכלול קרית חינוך תיכוני לכל תושבי דרום רמת הגולן. החינוך היסודי וחטיבת הביניים יתקיימו במרכז האיזורי לתלמידי החינוך הממלכתי ובחיספית לתלמידי החינוך הממלכתי-דתי. המוסדות המישיבים יפעלו להקצאת המשאבים הכספיים, עפ"י החלטה זו".

המשתמע מכך הוא ברור. לדעתי, ברגע

שהחלטה תיפול, כל המתישבים יודעים את המשמעות ההתישבותית ואני יודע זאת משיחות שניהלתי עם כולם. אני חושב, שהם יתנו יד להקמת מרכז זה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מניח, שכאשר אתה מדבר על הגדרה מקצועית בנושא ההתישבות, הדבר חל לא רק על גידולים ומכסות מים, אלא גם על בעיות של הנושא ההתישבותי. אשר על כן, איך אתה מגיב על מברק שקיבלתי, שאני רואה חובה להביא אותו לידיעת חברי הועדה לפני שמחליטים, האומר: "החלטת מושבי תנועת המושבים בדרום רמת הגולן בדבר הקמת בית ספר משותף לכולם בבטיחה נחושה כמו כן דעתה של התנועה אי קבלת אישורכם יגרום לדחית הקמת בית הספר ויפגע באופן ממשי בילדים. אנא אישורכם".

מר ר. וייץ:

קודם כל, כל העוסק בבעיות ההתישבות יודע, שהגורם האנושי חשוב מכל. זה האלף-בית שאני מלמד לא רק לאלה שמבצעים, אלא גם לתלמידי באוניברסיטה, עם כל המשתמע מכך. שנית, לו ידעתי שתקריא את המברק הזה, הייתי אני מקריא מכתב שקיבלתי ממזכירות תנועת המושבים, האומר שאם יוחלט להקים מרכז איזורי אחד, תסכים תנועת המושבים להצטרף אליו ולהקים בתוכו את בית הספר היסודי, על מנת לא לפגום במאמץ ההתישבותי המשותף. הם גם הכריזו זאת בוועדה הבין-מוסדית למרכזים איזוריים.

השר מ. קול:

האם הם מתנים את הסכמתם בהסכמת איחוד הקבוצות והקיבוצים?

מר ר. וייץ:

כל אחד משלשת השותפים היה רוצה להסתייע בשניים האחרים ולעשות את הנוח לו. אך להיות "פורץ גדר" - לא. הם אמרו בעד, אך בתנאי. היות שהצלחנו לקשור את שלשת השותפים, קשה מאד לפרק את החבילה. יש לי הודעה רשמית בכתב וישראל יאמת זאת.

מר ר. וייץ:

לדעתי, הסוגיה שאנו עוסקים בה היא סוגיה ברורה וברגע שהמוסד הרואה את כל התמונה יחליט את שלו, יהיה סמוך ובטוח שכל המתישבים, בסופו של דבר, יסמכו ידם על כך. ואני אומר זאת בצורה המוסמכת ביותר, ביודעי את הדברים מקרוב.

השר א. ידלין:

ההצעה שלי היא למחוק בהצעת ההחלטה את הפסוק המתייחס לחינוך היסודי. כלומר, בהצעת ההחלטה ישאר הפסוק העוסק בקרית חינוך היכוני לכל תושבי דרום רמת הגולן.

השר מ. קול:

זה כולל את חטיבת הביניים או לא?

השר א. ידלין:

זה אינו כולל את חטיבת הביניים. בארץ, הרפורמה מבוצעת, פחות או יותר, בשליש כך שהחינוך היסודי ברוב מדינת ישראל הוא של 8 שנים.

אני מציע, אם כן, שבהצעה המובאת

לועדת השרים ישאר רק הפסוק המתייחס לחינוך תיכון, כי כאן מדובר על קמפוס לכל תושבי דרום רמת הגולן, כולל האוכלוסיה הדתית. אני מבין את ההצעה כך, שגם החינוך העל-יסודי הדתי יהיה במרכז זה, ולא בחיספית. אני מציע להוציא מההחלטה את ההיחסות לחינוך היסודי ואני רוצה לנמק מדוע. אני חושב, שעניין החינוך היסודי צריך להשאר במסגרת החלטת משרד החינוך והתרבות בלבד. לא אסתיר מכס, שמדיניות החינוך בישראל שהיתה נקוטה עד כה - ואני לא מציע לממשלה לשנות זאת, בודאי לא בימים האחרונים לכהונתה - לא כפתה את ארגון החינוך היסודי על המתישבים. היא, בעצם, תמכה בבית ספר יסודי בכל ישוב, כי היא תפסה את הישוב לא כמשק, אלא כחברה ואין חברה בלי חינוך. אין לה סיכוי

השר א. ידלין:

להתקיים ואין לה סיכוי לרציפות דורות. במדה שהיה רצון של המתישבים להקים בית ספר יסודי איזורי, או בין-ישובי, על יסוד הכרעה וולונטרית, משרד החינוך קיבל זאת ברצון. אך לא כפינו בית ספר איזורי לפי שיקולים גיאוגרפיים גרידא, אלא תמיד לקחנו בחשבון את הרקע החברתי ובס"ה קיימנו מדיניות של חינוך, שהיתה בה אוטונומיה לתנועה ההתישבותית, בדיוק כמו שהיתה אוטונומיה לאוכלוסיה הדתית, שהיתה מאד מגוונת: גם זרם ממלכתי-דתי, גם זרם עצמאי וגם זרם עצמאי של אגודת ישראל. קיבלנו זאת על יסוד תפיסה, שאחריות המדינה לחינוך אינה סותרת פלורליזם. הוא הדין גם לגבי ההתישבות. לקחנו בחשבון, בארגון בית הספר היסודי, את השוני האידיאולוגי בין תנועת המושבים והתנועה הקיבוצית ולא כפינו בשום מקום במדינת ישראל ארגון איזורי של החינוך היסודי. התערבנו יותר במאמצי שכנוע ובהתניית התמיכה בארגון החינוך העל-יסודי, כי זה כבר גיל אחר ופה מוכרחים להיות בתי ספר גדולים. אך בחינוך היסודי לא התערבנו. ואני לא מציע לקבוע לגבי רמת הגולן - שבשבילי היא חלק ממדינת ישראל - מדיניות חינוך אחרת מאשר בכל מדינת ישראל. אני לא מציע מדיניות של כפיה, שתסוכם ע"י ממשלה זו בשבוע האחרון לקיומה. אני אתנגד לזה בכל חוקף.

השר ח. צדוק:

מה אתה מציע?

השר א. ידלין:

אני מציע לא להחליט על החינוך היסודי בועדת השרים לענייני התישבות. זו פרוורוגטיבה של משרד החינוך והתרבות והוא יבצע את המדיניות שלו לגבי רמת הגולן, בדיוק כמו לגבי מדינת ישראל כולה.

מר ח. פינקלשטיין:

איך אתם נוהגים אם כל ישוב רוצה

להקים בית ספר משלו?

השר א. ידלין:

בדרך כלל, אנו נותנים לו, אך אנו
לא נותנים לו את כל הכסף, אלא לפי

תקן הכיתות.

אני רוצה להעיר עוד הערה, לא כשר

החינוך, כי אני מבין שההצעה להכריע בענין חינוך בועדת שרים לעניני
התישבות נובעת מתוך חרדה להתישבות שלנו ברמת הגולן. הטעות הגדולה
בתכנון רמת הגולן, לדעתי, היתה בהקמת בני יהודה בכלל. קיום ישוב
זה מעכב, לדעתי, את פיתוח קצרין. אין לנו תקוה להקים ברמת הגולן
עיר, כאשר יש קרית שמונה וחצור במרחק לא גדול ויחד עם זאת, להקים
ישוב שאינו מתפרנס מחקלאות. אני חושב, שאת תושבי בני יהודה צריך
להעביר לקצרין ובבני יהודה יש מקום להקים את המרכז המישקי הדומם,
שיתן את אותם השרותים האיזוריים, כמו: מכון תערוכת ותחנת דלק,
שדרושים להתישבות ברמת הגולן. לכן, כל המאמץ הזה להקים כבר בית
ספר יסודי איזורי בבני יהודה, מתוך הנחה ששם יגורו המורים, לא
נראה לי נכון. המורים בחינוך היסודי, לדעתי, יגורו בקיבוצים
ובמושבים שקיימים ברמת הגולן. אני מקוה, שלא יזדקקו למורים שכירים.

השר ח. צדוק:

אני מבקש לדעת מהן ההצעות שלפנינו
להחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

הבקשה שלך תכובד, לאחר שיחיל יסיים
את דבריו.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להגיב לדבריו האחרונים של
שר החינוך. הקמת בני יהודה תוכננה
לפני שהוחלט בועדה על הקמת קצרין, מתוך רצון להאיץ את אכלוס רמת

מר י. אדמוני:

הגולן. בבני יהודה מצויות היום כמאה משפחות ובכך ניתנה דחיפה ממשיית לקידום הגולן, שבני יהודה הוא הישוב הגדול ביותר בו כיום. בבני יהודה חיות משפחות, שעובדות במפעל תעשייתי, שהוקם במשותף על ידינו עם התעשייה האוירית ולא לוקחים, במחי יד, את המפעל ואת מאת המשפחות ומעתיקים אותם למקום אחר. לכן, אני מוצא לנכון להעיר זאת. קל למחוק במספר מילים את ענין הישוב, אך הדברים הרבה יותר עמוקים, גם במערכת קבלת החלטות על הקמתו וגם בעובדה שאוכלס כפי שאוכלס הוא מלא את תפקידו מבחינה זו, וכן בעובדה שיש משפחות הקשורות במקום זה גם בתעסוקה וגם בקשרים אחרים.

היו"ר השר י. גלילי: אני מבקש להעיר לגבי הצעת ההחלטה.

זו הצעה שערך הבוקר הצוות, אשר התיעץ בתוכו. היה גם שר החינוך, אלא שיש לו הצעה חלוקה.

השר ח. צדוק: מה התיקון ששר החינוך מציע?

השר א. ידלין: אני מציע להשמיט את הפסוק המתיחס לחינוך היסודי.

השר מ. קול: אני תומך בהצעה שהביא רענן בשם הצוות

ואני רוצה להסביר מדוע אני תומך בה.

קודם כל, אני חושב שקצירין היא דבר מיותר לגמרי ברמת הגולן. אינני חושב שהעיר הזאת נחוצה, אך אני מאד בעד מרכז בני יהודה. אני רוצה שיהיה מרכז איזורי בשביל ההתישבות, כפי שאחם מציעים. אם יקבלו את התיקון של שר החינוך, שימו לב מה עלול להתרחש: המושבים יקימו להם בית ספר איזורי לא בחוף המושבים של דרום רמת הגולן, אלא על שפת הכנרת.

השר מ. קול:

הקיבוצים ישלחו את ילדיהם לעין-גב ולמעשה, המרכז האיזורי בבני-יהודה לא יהיה מה שחשבנו שיהיה. אינני יודע על אילו עקרונות מגן שר החינוך. אילו בית הספר היה בתוך ישוב, הייתי מקבל את הנוסח שלו. אך כאן רוצים להקים, למעשה, שלשה מרכזים, נוסף לבני-יהודה, אחד לקיבוצים, אחד למושבים, אחד לדתיים ואחד לסתם יהודים. לדעתי, הצעת שר החינוך היא כולה שלילה.

איננו רוצים לקיים בבני-יהודה בית ספר עבור מספר קטן של משפחות, שהרי זו לא עיר, אלא מרכז איזורי. אני לא רואה איזו סכנה תצמח, אם ילדי המושבים והקיבוצים יהיו הגורם המכריע בבית הספר בבני יהודה ויביאו את הרוח החלוצית-התישבותית לבית הספר של בני-יהודה וישפיעו גם על הילדים של בני-יהודה.

שר החינוך הסביר את המציאות בארץ, שהוא מגן עליה, ואני כולי מתחלחל לשמוע את ההסבר הזה. אני לחמתי תמיד בעד חינוך אחיד ואח"כ התפשרנו עם בן-גוריון על חינוך ממלכתי, אך התכוונו שהחינוך הממלכתי הכללי יהיה מיזוג של ערכים חלוצים-התישבותיים עם ערכים לאומיים-כלליים. מה יצא? כל הזרמים נשארו וחיסלו רק את זרם העובדים. שרי החינוך, אתם הייתם צריכים לדאוג, שהרוח החלוצית של בית הספר של ילדי העובדים תהיה בתוך בית הספר הממלכתי - וזה לא נעשה. בית הספר הממלכתי הוא לא מה שרציתי שיהיה בו, גם עם תודעה יהודית וגם עם רוח חלוצית-התישבותית. השארתם את כל הזרמים תחת שם המדינה ולמעשה, שולטות כל המפלגות ולא המדינה שלטת ואנו נשלם את המחיר עבור זה. אני אומר דברים אלה גם כתגובה לדברי שר החינוך ברדיו הבוקר. הערכים הסוציאליים, ההומניים והחלוציים אינם בתוך בית הספר, כפי שהם צריכים להיות.

השר מ. קול:

אני רוצה, שבני יהודה יהיה מרכז, שבו ההתישבות תהיה דומיננטית ורוח הקיבוץ והמושב תהיה הדומיננטית בתוך המרכז האיזורי-החינוכי בבני יהודה. אני חושב, שזו ההצעה שהביא לנו רענן ואילו שר החינוך בא להוציא את "הנשמה" ממרכז זה. לכן, אני מתקומם נגד כל ההנמקה של שר החינוך ואני תומך מאד בהצעה שהביא רענן.

אסיים דברי בנימה פסימית. הנסיון שלנו מוכיח, שהזרמים הם יותר חזקים מהמדינה וזה מה שאני חושב שיקרה.

השר י. אלון: אינני רוצה לנצל הזדמנות זו להכנס לניתוח הפילוסופיה של שיטת החינוך בארץ. אני מתפלא לשמוע דוקא מהשר קול געגועים להאחדה. אנו עם פלורליסטי מאין כמוהו ואין זה מקרה שיש זרמים והשקפות ופירושים שונים על גישות חברתיות שונות. שום אסון לא קורה למדינת ישראל, אם יש השפעה של ההורים על דרך חינוך בניהם. כשאני הייתי שר החינוך, באו אלי משפחות דתיות וביקשו לאפשר להם הקמת בית ספר דתי, לאו דוקא קשור באגף הדתי במשרד החינוך. איכות החינוך לא נפגעה ואני מציע לא לראות במערכת החינוך את שיא השיאים של ההישגים הרוחניים מצד אחד ומצד שני, לבטל אותם כאילו אין הישגים. יש הצלחות ויש פחות הצלחות. הזרמים אינם יותר חזקים מהמדינה. המדינה מורכבת מעם ובעם יש זרמים. אין פסול בכך שתנועת המושבים, או התנועה הקיבוצית, רוצות לחנך את מדינת ישראל אורח חיהן. אין זה לימוד, אלא חינוך לאורח חיים, זו שותפות אחרת, כל אחד לפי דרכו. בית ספר אינו רק מלמד חשבון, היסטוריה או חנ"ך, הוא גם צריך לחנך לערכים - ולא רק ערכים כלליים, אלא ערכים של הגשמה. לחיות במושב או בקיבוץ ברמת

השר י. אלון:

הגולן - אלה ערכים מוגדרים מאד. לכן, כשאני הייתי שר החינוך ובאו אלי מושבי מרום הגליל ולא רצו להיות בבית ספר יסודי משותף ביסוד המעלה, לאחר שקלא וטריא עזרתי להם להקים מרכז חינוכי מול מצודת כח. אין בזה שום פסול אם למושבי הגולן יהיה בית ספר יסודי משלהם או לקיבוצי הגולן יהיה בית ספר יסודי משלהם.

לגופו של דבר, אני מצטרף להצעת שר החינוך, כלומר, שועדה זו לא תעסוק היום בחינוך היסודי. נשאר זאת למשרד החינוך. אני מציע, אם כן, להשמיט מהצעת ההחלטה את הפסוק המתיחס לבית הספר היסודי.

השר א. ידלין: מובן, שאין לי ענין לעסוק בסוגיות הגדולות של החינוך. נצטרך לעסוק בזה עוד הרבה. אני רק רוצה להגיד לשר קול - מה שקרה, זו לא תגלית שגילית היום. היית שותף לכך במשך כל השנים בהם כיהנת בממשלה. נכון, שבוטל זרם העובדים ובוטל גם המרכז המכוון והמדריך, בעוד שנשארו במדינת ישראל כל הזרמים הדתיים, כשכל אחד יש לו מרכז מכוון ומדריך מחוץ למשרד החינוך. מה הלקחים שצריך להפיק מכך - אינני עוסק בזה כרגע. אמרתי הבוקר ברדיו, שהחינוך הממלכתי לא נכשל ולדעתי, צריך להגן עליו, שיהיה חינוך יהודי + חינוך ליברלי-הומניסטי כלל-אנושי. הוא לא נכ^לל בחינוך החלוצי, כי יש היום חניכים בתנועות נוער לא פחות מאשר כשאני הייתי בתנועת נוער. רציתי היום להעמיד את הניגוד על ענין השילוב בין היהדות ומחשבה הומניסטית כלל-אנושית. אנו לא כל יכולים.

השר א. ידלין:

אני חושב, שצדקנו בעבר - וצריך ללכת בדרך זו גם בעתיד - שאי אפשר להטיל על ההתישבות, בחינוך ילדיה, את השליחות החלוצית בזרם הממלכתי. לזה צריך מרכז, שהוא אחראי לשליחות החלוצית הזאת, או בתוך המערכת או מחוצה לה, אך לא בהזדמנות של חינוך ילדי ההתישבות. מדוע? כי שום תנועה התישבותית, שבנויה על יסודות של קואופרציה ושיתוף, לא תתקיים מעבר ל-2-3 דורות, אם היא לא תהיה אחראית לחינוך ילדיה. אצלנו, זה יכול להחזיק מעמד בזכות מערכת חינוך אוטונומית ומכוונת. אני חושב, שכל ממשלה תצטרך לכבד זאת ואם לא, אצא למלחמה נגדה.

לא הצעתי שלגבי רמת הגולן נקבע נוסח חדש. אני רוצה להפנות תשומת לבו של השר קול, שלא מציעים ארבעה מרכזים מול אחד. ראשית, בהצעה מציעים שהמרכז הדתי יהיה בחיספית ולא בבני יהודה. היות והציעו את העל-יסודי לכולם במקום אחד, הסכמתי. ז"א, שלא יהיה בחיספית חינוך על-יסודי דתי.

השר ח. צדוק:

איפה חטיבת הביניים?

השר א. ידלין:

בשלב זה, אין חטיבת ביניים. אם תהיה, נשקול זאת. היא בודאי תהיה חלק מהתיכון.

היות והציעו חינוך על-יסודי לכל התושבים, כולל הזרם הדתי, אמרתי: "בסדר, להקים מרכז על-יסודי ברמת הגולן". אך באותו משפט שאני מציע למחוק, ממילא מציעים את מרכז חיספית. המרכז לקיבוצים קיים. לא הייתי צריך להמציא אותו. אז הגיוני שעוד שלשה קיבוצים יצטרפו אליו, אם הם רוצים בזה. אינני מקים את המרכז, אלא הוא קיים. לו המושבים היו רוצים להיות בבני-יהודה, הייתי מכבד את רצונם. נדון בזה כמו שדנים בכל מדינת ישראל. אילו יכולתי לכפות על המושבים, הייתי כופה עליהם ללמוד בעין-גב. אטפל בזה ולכן אמרתי, שהחינוך היסודי אינו שייך לוועדת השרים להתישבות.

היו"ר השר י. גלילי:

להעביר את בני-יהודה לקצריץ - לא
חספיק, אך לשכנע את הקיבוצים - אולי

חספיק.

אני ממליץ לכל אחד לחדול מחיסול
ישובים במחי קולמוס ובהבל פה. ישוב זה כמו ילד ואי אפשר להגיד
"הייתי נגד לידתו של ילד זה".

השר ח. צדוק:

אני חושב, שאת הסעיף הראשון יש להפוך
מסעיף שיש בו משום חוות דעת לסעיף
אופרטיבי. כאן כתוב, שאנו חושבים שקידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן
מחייב הקמת מרכז. לדעתי, אנו עומדים להחליט וההחלטה צריכה להיות
אופרטיבית: "לשם קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן, מחליטים להקים
בסביבות בני יהודה מרכז איזורי, מישקי, תרבותי וחינוכי ליישובי
דרום רמת הגולן". את הפסוק השני אני מקבל כמות שהוא. בפסוק
השלישי מדובר פעם על חינוך תיכוני ופעם על חינוך יסודי וגם על
חטיבת ביניים. אני מבין, שהיום אנו מדברים על חינוך יסודי ועל
חינוך על-יסודי. אני מציע לומר כך: "המרכז יכלול קריית חינוך על-
יסודי לכל תושבי דרום רמת הגולן. באשר לחינוך היסודי ליישובי דרום
רמת הגולן, ינהגו לפי הכללים המקובלים במשרד החינוך לגבי מערכת
החינוך בישראל". כי אנו לא יכולים להוציא מתחת ידינו החלטה, שבה
אנו מתעלמים מהנושא של החינוך היסודי ואני חושב, שזה מה ששר החינוך
אמר לנו. הוא רוצה לנהוג לגבי החינוך היסודי ביישובי רמת הגולן
כמו שמשרד החינוך נוהג בישראל, ואת זאת אנו צריכים להגיד באופן
פוזיטיבי, כדי שתהיה חשובה על נושא זה. הפסוק האחרון: "המוסדות
המישבים יפעלו להקצאת המשאבים הכספיים אך ורק עפ"י החלטה זו" -
מקובל עלי.

מר מ. קרונה:

בישיבה אחרונה זו לא צריכים להחליט בקשר לחינוך על-יסודי. מה התועלת שאנו מתאספים ואומרים, שבחינוך היסודי נוהגים כמו במדינת ישראל? זה מובן מאליו. אני שותף לזה, שאי אפשר להקים מרכז חינוכי בכח. אוי ואבוי אם המרכז האיזורי בדרום רמת הגולן יצטרך לקום ע"י כפיה ולחץ. אותו הדבר אני אומר בקשר לחינוך העל-יסודי. האם בישיבת הצוות הבוקר היה משהו מהישובים הדתיים באיזור רמת הגולן? האם יש הסכמה שלהם?

מר ח. צבן:

יש הסכמה מהם.

מר מ. קרונה:

אם כך, יש לנהוג בקשר לחינוך היסודי לפי הצעת שר החינוך. כמובן, שכל הדברים הממלכתיים האלה קשורים לבזבוז של כסף. אם רוצים ישובים, צריך לאפשר להם לחנך, אך כאשר זה לא גובל בבזבוזים, בהקמת מבנים חדשים ובתי ספר ריקים מתוכן.

באשר לחינוך היסודי, אני תומך בהצעת

שר החינוך.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להציג הערה אחת, שעל דעת כל החברים בצוות, שדן הבוקר בנושא, היה מוסכם כי מתקנים כלכליים, אשר נועדים לשרת את רמת הגולן בכללותה, לא בלבד את דרום רמת הגולן, יוקמו בקצריין.

דבר שני: אינני רוצה את המילים

"בסביבות בני-יהודה", אלא: "בבני-יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדה מיקום".

מר ש. אבני:

אני מציע למצוא נוסח יותר מוגדר

לגבי מפעלים שילכו לקצרין. אין

הרבה סיכויים שצפון רמת הגולן ודרום רמת הגולן יתאחדו על בעלות המפעלים. למשל, אם מדברים על מכון תערוכת לדרום, אין כל סיבה שהוא יקום בבני-יהודה ולא בקצרין. אם הוא יקום בקצרין, הצפון יצטרף אליו בדיעבד. אם יקום בבני-יהודה, לא יצטרף.

מר ר. וייץ:

כל מחקן שיכול לשמש את כל רמת הגולן

יוקם בקצרין.

היו"ר השר י. גלילי:

ככל שמדובר במפעלים כלכליים, אשר

צריכים לשרת את רמת הגולן כולה, הם

יוקמו בקצרין. אנו לא יכולים להגדיר אם זה חל על מפעל זה או על מפעל אחר, אך מגמה כללית חייבת להיות.

עכשו אני שואל: האם חברי הועדה רוצים

שנקבל החלטה לגבי המדור של החינוך היסודי?

השר מ. ברעם:

האם יש בזה דחיפות?

היו"ר השר י. גלילי:

יש דחיפות, כי מושבי העובדים היו כאן

בישיבה הקודמת והציגו תביעה זו, ובראשית

ישיבה זו קראתי מברק שלהם. הם טוענים, שזה פוגע בילדיהם. עליהם

מקובל הנוהג השורר במשרד החינוך, שממנו אמרנו לסטות היום. אך יש

שאלה, האם אנו מקבלים החלטה בנדון? פרוש הדבר, שאם אין אנו מקבלים

החלטה בנדון, ברור שעולם כמנהגו נוהג. לא אנו צריכים להעניק

סמכויות למשרד החינוך. משרד החינוך מבורך בסמכויות ואנו לא באנו

לערער על הסמכויות שלו. באנו לסטות ברמת הגולן מנוהג מקובל, עפ"י

היו"ר השר י. גלילי:

טעמים ונימוקים שלדעת מחייבי סטיה זו מוצדק לסטות. אך אני רואה שיש עוררין על כך. יש הבדל אם הועדה סומכת את ידיה על המצב הקיים, שמאפשר לתנועת המושבים הקמת בית ספר בנפרד ע"י הכנרת, או שאנו דנים רק על הקמת המרכז בבני יהודה, המישקי והעל-יסודי, וממילא ע"י כך התחום של החינוך היסודי נשאר במסגרת סמכות משרד החינוך והתרבות. אנו, ע"י כך, לא קובעים אם בית הספר יהיה למטה בכנרת או לא. דבר זה נשאר בין המושבים לבין משרד החינוך. כמובן שמשרד החינוך, כרגיל, נועץ בענינים אלה עם הגורמים ההתישבותיים. הוא יקח דברים וישמע חוות דעת של המחלקה להתישבות ומשרד השיכון. אך זה נשאר בגדר סמכות משרד החינוך. ועדה זו, לקטע זה, לא מתיחסת.

השר מ. ברעם:

אני מבין, שגם מה שמציע שר המשפטים זה, במדה גדולה, להשאיר את המצב כפי שהוא היום. אם לא מערערים על המצב הקיים, אין צורך לקבל כל החלטה. אינני חושב שאנו צריכים לקבל החלטה גם מבחינת הטעם הטוב. בכל זאת, אנו יודעים שזו ממשלה שמסיימת כהונתה. אם לא משנים את המצב הקיים, אז שינהגו כפי שנוהגים עד כה ולשם כך אין צורך בקבלת החלטה.

מר ח. פינקלשטיין:

אני תומך בהצעת שר המשפטים. לאחר מה ששמענו בישיבה הקודמת, אנו לא יכולים להחליט היום, בלי לומר מלה על החינוך היסודי. אני תומך בהצעת שר המשפטים, כי היא בהתאם לדברי שר החינוך ושר החוץ.

השר מ. קול:

אני מבקש להצביע על ההצעה שהובאה ע"י רענן בשם הצוות. אני אומר זאת מכיון שגיל הילדים בישובים הוא כזה, שבאם דוחים את בנית בית הספר היסודי

השר מ. קול:

בבני-יהודה עבור המושבים ועבור הישובים בכלל, למעשה דוחים זאת לשנים. ילדים בגיל על-יסודי, מעל גיל חטיבת הביניים, הם עניין לעוד 8-10 שנים. ז"א, שלמעשה זו פגיעה גדולה בתכנית הקמת המרכז הזה. משום כך אני חושב, שהתכנית שהובאה ע"י רענן היא תכנית טובה ומותר לקיים את הסטיה הזאת.

אני חושב, שאם יהיה בית ספר בבני-יהודה, שבו ישתתפו גם המושבים והקיבוצים, זה יהיה למעשה בית ספר של ההתישבות, כי הם יהיו הגורם הדומיננטי - ואני רואה זאת כברכה. משום כך, אני מבקש להצביע.

השר ח. צדוק: אינני מציע שאנו נחליט על ריכוז החינוך

היסודי באותו המרכז. אני גם מציע, שלא

נשאיר מצב שממנו, לאחר הדיונים שקיימנו, ניתן אולי להבין, או מי שירצה יוכל להבין, שבכל הנוגע לחינוך היסודי איש הישר בעיניו יעשה. לכן, לדעתי, את החלטתנו האופרטיבית אנו צריכים ללוות ואני יכול לומר, שלא איכפת לי אם זה יהיה סעיף בחוק ההחלטה, או שזו תהיה הודעה מלווה מטעם הועדה, האומרת שבאשר לחינוך היסודי, העניין יוסדר לפי הכללים הנהוגים במשרד החינוך לגבי מערכת החינוך בישראל.

היו"ר השר י. גלילי: אני מקבל את הערת הצדוק. אני מציע,

שאנו נקבל את החלק הראשון האומר: "לשם קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן, מחליטים להקים מרכז איזורי, מישקי תרבותי וחינוכי לישובי דרום רמת הגולן בבני יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדת מיקום". סעיף שני יהיה: "המרכז האיזורי יכלול מתקנים משקיים לשרות דרום רמת הגולן, אשר יאפשרו פיתוח איזורי עצמאי של משקי דרום רמת הגולן, מרכז תרבותי ומתקני ספורט. המרכז יכלול

היו"ר השר י. גלילי:

קרית חינוך על-יסודי לכל חושבי דרום רמת הגולן. המוסדות המישיבים יקצו משאבים כספיים אך ורק עפ"י החלטה זו".

לכך הצטרף הודעת יו"ר הועדה, על דעת הועדה: "באשר לחינוך היסודי לשובי דרום רמת הגולן, הדבר יפתר במסגרת הכללים המקובלים ע"י משרד החינוך והתרבות ובגדר סמכותו של משרד החינוך והתרבות".

יש להוסיף גם את הסעיף שציינתי: "מתקנים כלכליים אשר נועדו לשרת את כל רמת הגולן, יוקמו בקצירין".

בינתיים קיבלתי הערה, שמבחינה תכנונית משרד הפנים, משרד התיירות וגם מינהל מקרקעי ישראל הם נגד בניה על שפת הכנרת, כבקשתם של המושבים. אנו משאירים דבר זה לפרוצדורה שבינם לבין משרד החינוך ומקובל עלינו, שמשרד החינוך, בנושא כזה, בא בדברים גם עם גורמים התישבותיים וגם עם משרד הפנים. אנו לא סמכנו ידינו על ההצעה הזו, גם לא שינינו מהסדר הקיים; החלטנו על מה שחובתנו להחליט - להקים מרכז בבני-יהודה, שנועד לקדם פיתוח ההתישבות ברמת הגולן, בחינוך העל-יסודי.

מר ר. וייץ: בהתחשב בנסיבות, אני מציע שזה יתקבל פה אחד.

השר מ. קול: אני רגיל להיות במעוט. מאחר שהדעה שלי רשומה בפרוטוקול, אני לא עומד

על בקשתי להצבעה.

מ ח ל י ט י ס :

- א. לשם קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן - להקים מרכז איזורי-משקי, חרבותי וחינוכי לישובי דרום רמת הגולן בבני-יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדת מיקום.
- ב. במרכז האיזורי יוקמו מתקנים משקיים לשירות ישובי דרום רמת הגולן, והוא יכלול מרכז חרבותי, מתקני ספורט וקריית חינוך על-יסודי לכל תושבי דרום רמת הגולן.
- ג. הועדה לענייני התישבות רושמת את הודעות היו"ר, השר י. גלילי, כי:
- (1) מיקום מוסדות החינוך היסודי לישובי דרום רמת הגולן הוא בסמכות משרד החינוך, במסגרת העקרונות הכלליים המקובלים בנדרון. על יסוד הנחה זאת, נמנעת הועדה להתישבות מקבלת החלטה בנושא.
- (2) מפעלים ומתקנים כלכליים, אשר נועדו לשרת את כל רמת הגולן, יוקמו בקצריין.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

208 1 חלק 2

מזכירות הממשלה

סגנון

~~סגנון~~
208 1 חלק 2

פרוטוקול
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
י"ד בסיון תשל"ז - 31.5.77

נכחו: חברי הוועדה - השרים :
י. גלילי - יו"ר, ש. הלל,
ח. י. צדוק, מ. קול, ש. רוזן

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית :
ח. פינקלשטיין, י. קלארמן,
מ. קרונה

נעדרו: חברי הוועדה - השרים :
א. אוזן (בחו"ל), י. אלון,
מ. ברעם, א. ידלין, ש. פרס,
י. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית :
י. אלמוגי, מ. בר-און, א.ל. דולצין,
ר. וייץ (חולה), ר. יגלום,
מ. קירשבלום, א. שנקר.

משרד השיכון	-	ש. אבני
המחלקה להתיישבות	-	י. אדמוני
בני יהודה, רמת הגולן	-	ש. איכר
מינהל מקרקעי ישראל	-	א. ביידיץ'
תנועת המושבים	-	מ. חריף
רמת מגשימים, רמת הגולן	-	א. מאיר
לשכת השר י. גלילי	-	א. מקובר
תנועת המושבים	-	א. נחמקין
לשכת שר העבודה	-	מ. פרקש
משרד החקלאות	-	ח. צבן
הקרון הקימת לישראל	-	י. צור
צבא-הגנה-לישראל	-	אלי"מ א. שגב
משרד האוצר	-	ש. שטנר
משרד האוצר	-	ש. שירן
הסוכנות היהודית	-	י. שמיר

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום :
13/הת דברים לזכרו של ע. שפירא ז"ל 208
14/הת הודעות 208
15/הת השיתוף הבין-כפרי ברמת הגולן 208

/ דברים

בפרוטוקול זה 32 דפים

סגנון: צדוק, חק

הח/13 - דברים לזכרו של ע. שפירא ז"להיו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה. אנו נכבד

בקימה את זכרו של חברנו, עזרא שפירא,

חבר הועדה, חבר הנהלת הסוכנות ויו"ר קרן היסוד, אשר הלך לעולמו מאז הישיבה הקודמת שלנו. הכרנו אותו בלהט הציוני שלו, אפשר לומר בציונות התמימה, בהמית הלב האדיבה לכל ההחלטות של הועדה שלנו לקדום ישובה של הארץ. נשא תנחומים למשפחתו ולחבריו.

הח/14 - הודעות

בטרם נגש לדון בנושא שלשמו הזמנו

גם נציגים של גופים ומתישבים - השיתוף הבינכפרי בדרום רמת הגולן - אני רוצה להביא לידיעת חברי הועדה מספר הודעות מטעם המחלקה להתישבות ומטעם האגף לבניה כפרית.

תחילה, נשמע על לוח הזמנים לבינוי

הישובים שעליהם החליטה הועדה שלנו.

מבלי להכנס ליותר מדי פרטים, אני

מר י. אדמוני:

רוצה למסור על לוח הזמנים המשוער

לגמר תהליך התכנון ואפשרות תחילת הבינוי של הישובים. חשוב שהועדה תדע, שנראה לנו כי רוב רובה של התכנית תוכל להתחיל להתבצע במהלך השנה, אם כי חלק מהאובייקטים המתוכננים יוכלו להגיע לכלל מימוש רק ברבע האחרון של השנה. זאת אני אומר בגלל התהליכים של תכנון עבודות עפר וכו'.

לפי לוח הזמנים הסנטטיבי שלנו, נראה

לנו כיום, שאת מושב יונתן במיקומו החדש - היינו צריכים להחליף את המיקום שלו - ניתן יהיה להתחיל לבנות בנובמבר 1977, וזאת לאחר גמר

מר י. אדמוני:

עבודות העפר. בהר אודם, כנראה שתהליך הבניה יהיה יותר איטי ונוכל להגיע לתחילת בניה רק לקראת סוף השנה התקציבית. בגמלא - בדצמבר 1977; בשעל - באוקטובר 1977; במרכז מירון - בספטמבר 1977; מרכז מבואות חרמון - אוגוסט 1977; מצפה שלם - אוקטובר 1977; פצאל ד' - נובמבר 1977; אשלים - אוגוסט 1977; עידן - אוקטובר 1977; קטיף 3 - ספטמבר 1977; חרובית נכללת אצלנו בעבודות עפר ולכן אני לא צריך לכלול אותה כאן; בשור ב' - דצמבר. לגבי דלאווה יש הסכם עם משרד השיכון לעשות תהליך מואץ, כדי שהחברים יוכלו להכנס למקום כבר באוקטובר או נובמבר. חלזון - באוגוסט 1977. לגבי מי-עמי ב', אנו מציעים שאפשר יהיה להתחיל לבנות בדצמבר, כדי שהחיילים שיעלו לשם ביולי, יוכלו לעבור חלק מהחורף במבנים. צור נתן ב' - כידוע, אצלנו לא מופיעה ברשימת המוקדם, אלא ברשימת התשתיות והיות ותהיה עליה הנח"ל למקום ביולי, אנו מציעים שיוכנס שינוי בתכנית. האופציה הזאת גם ניתנה לנו במסגרת ההחלטה הקודמת של ועדת השרים על הישובים שיוקמו, ואפשר יהיה להקדים את צור נתן ב', ולו על חשבון פעולה אחרת, כדי שהחיילים, לקראת החורף, יוכלו להכנס למבנים. תפן ב' - לקראת ספטמבר.

אני עובר לרשימת הישובים, שבהם אנו

מדברים על תכניות בלבד. עמקא ב' - לא מוכנה ויכול להיות שלא תהיה מוכנה במהלך השנה, בגלל בעיות מיקום קשות ועשויה להדחות. זה גם נותן לנו אפשרות של חמרון מסוים בתכנית, בגלל העובדה, שכאן כנראה לא נהיה מוכנים. יתר הישובים שבהם מדובר על תשתיות יהיו מוכנים לבצוע לקראת פברואר 1978. נראה, שמבחינה זו אפשר יהיה לבצע את החשית כמחוכנן.

מר י. אדמוני:

כפי שאנו רואים, רוב הישובים אפשר יהיה להכין לביצוע התחלת בינויים, בהתאם ללוח הזמנים ששערנו אותו. יכולים להיות מספר אחורים. הזכרתי במיוחד את עמקא ב' ואני מזכיר את הר אודם. יכול להיות, שיהיו עוד כמה אחורים כתוצאה מעכובים מסוימים. כאמור, זה נותן לנו אפשרות לגמישות מסוימת בתכנון, נוסף לידיעה שפחות או יותר התכנית ניתנת למימוש במהלך השנה, למעט עמקא ב'.

מר ש. אבני:

עם מי תואם לוח הזמנים?

מר י. אדמוני:

עם כל האנשים שעוסקים בעניין במחלקה להתישבות, שהם חייבים בתהליכים של

עד התחלת הבינוי.

מר ש. אבני:

אם זו הערכה או השערה - היא אופטימית.

נושא זה נמצא בתהליך בדיקה עם המחלקה להתישבות ובדיקה זו טרם נסתיימה. כל תהליך התכנון המפורט הוא בידינו ואני לא יכול להצטרף היום לאופטימיות זו.

השר מ. קול:

אדמוני מסר תאריכי התחלת בניה אחדים

באוקטובר, נובמבר ואפילו דצמבר. לי

נראה, שהאקלים ברמת הגולן הוא כזה בחודשים אלה, שהתכנית לא תהיה מציאותית. יש תקופות שאי אפשר לבנות בכלל והדבר לא יאפשר לממש את כוונותינו. האם דבר זה נלקח בחשבון? מדוע אי אפשר להקדים התחלת הבניה לפני השלגים?

מר י. אדמוני:

יש ישוב אחד בקטגוריה ששר התיירות מדבר עליה והוא: הר אודם. נראה לנו, שאמנם הר אודם ידחה עד לאביב. ביתר הישובים, לא צריכה להיות כל בעיה בבינוי גם בחקופת החורף.

היו"ר השר י. גלילי:

בעקבות הערת אבני אני רוצה לומר, שלמעלה מכל ספק שלוחות הזמנים חייבים להיות מתואמים עם משרד השיכון, שהוא גורם רב ערך גם בביצוע וגם בקביעת לוח הזמנים; ואם חל בענין זה איזה שהוא שיבוש עד כה, יש להניח שדבר זה יתוקן. אם כתוצאה מזה יחול שינוי בלוח הזמנים המשוער, אני אבקש להביא הודעה על כך לוועדה.

אני רוצה להזכירכם, שבישיבה מיום 19/4 הסמכנו את יו"ר הוועדה, שר השיכון, שר החקלאות והמחלקה לתתישבות על הכללת מספר ישובים נוספים שאמנה אותם, למקרה שיחול עכוב בבניית ישובים אלה. הכוונה היא לשעל, שגב ד', שגב ה' - שזה גרעין רפא"ל - וכן צור נתן ב' שהחלטנו עליו. אנו, כמובן, ננהג בהתאם לסמכות זו. אבקש מאבני למסור לנו מידע בנושא הבינוי במושבנים בגליל.

מר ש. אבני:

לגבי בינוי הישובים בגליל - לפי הקידום המשקי הקיים תקציב 1977 מאפשר לנו להשלים את כלל הבניה, כמובן אם הישובים ירצו בכך - יש מקרים שזה לא הולך - אך מבחינת האפשרויות התקציביות, אנו יכולים להשלים עד ליחידה המשקית האחרונה.

לגבי התכנון החדש - זה מתחלק לשניים.

מבחינה תקציבית דאגנו לכלול כ-150 יחידות בניה, אך התהליך הארגוני-תכנוני טרם סגור ואני מקוה, שבימים הקרובים נקבל מסמך, שמוסכם על

מר ש. אבני:

הועדה הבינמושבית, המחלקה להתישבות ומשרד השיכון, כי המצב החדש של קליטת בנים מעל לתכנון המשקי הקיים וגם העקרונות והכללים שנקבעו, מחייבים הערכות ארגונית-טיפוסית שונה ממה שהיה עד כה.

אתה מדבר על ישובים חדשים?

מר י. צור:

אני מדבר על השלמה.

מר ש. אבני:

פתרון בעית הדיור לבנים במושבים,

היו"ר השר י. גלילי:

לשם הרחבת המושבים. אבקש מאבני

למסור לוועדה הודעה בנושא בניה הפעוטונים בישובים.

לגבי מעונות יום או פעוטונים -

מר ש. אבני:

האחריות לנושא זה היתה, עד היום,

בין משרד העבודה ובין משרד הסעד, תלוי באופי הישוב ואופי האוכלוסיה.

מה זה שייך למשרד הסעד?

השר מ. קול:

בישובים שהאוכלוסיה ברובה היא בטפול

מר ש. אבני:

משרד הסעד, הוא גם אחראי למעונות היום.

מתאריך מסוים, נוכחנו לדעת שבמושבים חדשים - ואני מדגיש חדשים - בהם יש עניין רב שגם האשה תוכל לעבוד, אם זה מתוך אופי המשק או מתוך רצון לשתף את האשה במשק, נוצר פער של חוסר פעוטונים. ואז היה משא ומתן עם שר העבודה והוסכם, שהחל ב-1.4.77 האחריות למעונות יום במושבים חדשים עוברת אלינו, למשרד השיכון. התחלנו בזה וקבענו שני כללים. מאותו תאריך, בכל ישוב חדש שמתחילים לבנות, יחד עם כל המערכת יוקם בו גם פעוטון. על פער של 9 שנים לא נוכל להתגבר תוך שנה-שנתיים. אני

מר ש. אבני:

מעריך שזה יקח 3-4 שנים. בשנה זו נתחיל ב-7-8 מעונות יום, כאשר את הקדימויות אנו מקבלים ממשרד העבודה, בתאום עם הועדה הבינמושבית.

ומה לגבי הישובים הלא חדשים?

היו"ר השר י. גלילי:

האחריות נמשכת של משרד העבודה.

מר ש. אבני:

איך "נדבק" משרד העבודה לפעוטונים?

השר מ. קול:

זו האחריות שלהם בכל הארץ.

מר ש. אבני:

עד כה, אנו לא בנינו מעונות יום

השר ש. רוזן:

במושבים. בכל הארץ נושא זה באחריות

משרד העבודה ובחלקים מסוימים, באחריות משרד הסעד. כעת אנו התחלנו לבנות פעוטונים במושבים חדשים. מה יהיה הלאה - אנו נתקדם. אינני חושב שמושבים ותיקים זקוקים עכשו למעונות יום שלנו. עכשו התחלנו ללכת בדורך חדשה.

אני מבקש שאלת הבהרה. אני יושב

השר מ. קול:

בממשלה 11 שנה ולא שמעתי מעולם שמשרד

העבודה - אשר עושה עבודה חשובה מאד בהרבה שטחים - עוסק בהקמת פעוטונים או מעונות יום לילדים בהתישבות. ממתי התחדש חידוש זה ומה למשרד העבודה ולמעונות יום בהתישבות? ממתי התחיל דבר זה?

אני צריך להקפיד על הדיוק. החידוש

היו"ר השר י. גלילי:

הוא בכך, שמשרד השיכון קיבל על עצמו

אחריות לבניית מעונות יום בישובים החדשים. בכך החידוש ואני מציין

חידוש זה לשבח.

היו"ר השר י. גלילי:

לגבי השאלה כיצד התגלגלו הדברים, שמשרד העבודה היה אחראי על בנין פעוטונים בהתישבות, אני מבטיח - עוד בתקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית - לערוך מחקר ארכיאולוגי בנדון ולהמציא לך את הממצאים. מכל מקום, ביקשתי את אבני למסור את ההודעה על כך, כי אני מציין את החידוש הזה לשבח.

השר מ. קול:

אני מציין את השבח הזה לגבי משרד השיכון. אך אני שאלתי לגבי משרד

העבודה.

היו"ר השר י. גלילי:

לא אנו הטלנו זאת על משרד העבודה ובאיזו מידה הוא אמנם עסק בזה או

לא - נבדוק. יתכן, שגם זו הלכה שאין מעוררין.

אדמוני, אתה מתבקש למסור הודעה על

תקציב המחקר למפעל הדרומי. ביקשתי משר-שלום שירן לשים אוזנו כאפרכסת והזהרתי אותו ששתיקתו כהודאה.

מר י. אדמוני:

בישיבה הקודמת הועלה נושא זה של

המפעל הדרומי ובסופו של דבר התקבלו

מספר החלטות, אשר קשורות לקידום מספר פרויקטים. הפרויקט האחד היה ענין המחקר והפרויקט השני היה כביש ימית-קטיף. הנושא השני טרם סוכם ובנושא הראשון אני מקוה שיש סיכום. תכנית המחקר והפיתוח של המפעל הדרומי סוכמה לאחרונה בדיונים רחבים מאד במינהל המחקר החקלאי, בהשתתפות המחלקה להתישבות וגורמים אחרים. התכנית שמה לה למטרה לאמת את המגמות שנקבעו בעבר לפיתוח ישובים בחקלאות אינטנסיבית ביותר, דהיינו, על מכסות קטנות של קרקע ומים וקביעת מערכת גידולים

מר י. אדמוני:

ושינוע התוצרת שתיוצר בישובים אלה, שעיקר קיומם, כאמור, על גידולים אינטנסיביים. המחקר משתרע על מספר תחומים, ובהם תחום הגידולים. המחקר לא יתרכז רק על גידול עגבניות, אלא על סידרה של גידולים שבאים בחשבון ליצוא, על סוג המבנים שבהם נגדל גידולים אלה, על הטכניקה איך לגדל את הגידולים, הגנת הצומח וכאמור, גם שינוע התוצרת, ז"א אריזה וטיפול בתוצרת מהרגע שנקטפת ועד לרגע שהיא מגיעה לשוק. זה נושא חשוב מאד כשהאמור בתוצרת המיועדת כולה ליצוא.

במחקר השתתפו צוותים של מינהל

המחקר החקלאי ואני רוצה לשבח את המינהל, שלקח ענין זה ברצינות גדולה ביותר והעמיד לנושא זה את טובי החוקרים שלו, שיעסקו בנושא זה, בין אם בכל זמנם או בחלק מזמנם. קבוצה של חוקרים חשב בימית אצאצא ותבצע את המחקר לא רק במכון וולקני בבית דגן, אלא באיזור עצמו. כמו כן ירחמו למחקר זה תחנות מצויות באיזור, כמו התחנות בכשור, בגילת, ברמת הנגב ואוניברסיטת בן-גוריון. כל אלה יטלו חלק בביצוע המחקרים, כשאיש איש מהחוקרים יעסוק בתחום סמכותו ויכולתו. חלק מהמחקרים יבוצעו כתצפיות בישובים עצמם, בליווי של החוקרים. כלומר, אנו לא נפעל רק בתחנות הנסיון, אלא חלק מהעבודה נבצע בישובים עצמם, תוך שתוף מלא של החקלאים.

אני רוצה להזכיר, שהמועצה האיזורית

אשכול תיטול חלק נכבד בכל המערכת הביצועית של מחקר זה, בזה שהיא נוטלת על עצמה חלק ניכר מהצדדים הארגוניים של ביצועו.

התקציב למחקר לשנה ראשונה נאמר

בכ-10 מיליון ל"י. לפי הודעה שקיבלתי ממנכ"ל משרד החקלאות, התקציב הובטח ע"י אגף התקציבים של האוצר ולכן נראה, שהתכנית הזאת ניתנת

מר י. אדמוני:

לביצוע. כדאי רק להזכיר, שזה קטע מתכנית תלת-שנתית, אשר צריכה לתת לנו בטווח זה את הפריצה הגדולה של הידע באיזור, שיאפשר לנו הרחבה ניכרת של ההתישבות שם. במהלך שלש השנים אנו מקוים לקבל קטעי מידע, אשר יאפשרו לנו קביעת שינויים במבנים, בגידולים ובאגרו-טכניקות וכל קטע מידע שנקבל ישפיע על הפעולות שלנו בישובים הקיימים באיזור, בישובים שבתהליך הקמה ובישובים שאושר כבר ע"י הועדה ולאחר מכן, בישובים שיאושרו להקמה בשנים הבאות.

כאמור, זו תכנית מחקר אמביציוזית, שמטרתה להגיע לפריצה רצינית, נוסף לאמות הדרך שהתחלנו בה, בגידולים נוספים, באגרו-טכניקות חדשות ובשינוע נכון של התוצרת לשווקים בחו"ל. היא תתרום לנו גם בתוך תהליך הביצוע שלה לשינויים הדרושים בתכנית המשק ובתכנית הפיתוח. מבחינה תקציבית, כאמור, התקציב אושר והובטח למטרה זו.

השר מ. קול:

אני רוצה לשאול את יחיאל, האם נכון

שבמרכז החקלאי ובמרכז הזרמים ההתישבותיים

יש התנגדות גדולה להרחבת השטחים בהתישבות ולהקמת ישובים המבוססים על גידול עגבניות בבתי זכוכיות, מחשש שהשוק לא יכול לקלוט כל כך הרבה וזה יכול לגרום למשבר חמור בענף זה ובהתישבות זו? כי לא כל המרבה הרי זה משובח. האם זה נכון והאם מובטח הדבר, שעד שלא תהיינה תוצאות המחקר לא ירחיבו שטחים אלה ולא תיעשנה פעולות, שלעת עתה לא מובטחת להן הצלחה?

בשעתו, התנגדתי להקמת ישובים המבוססים

על ענף אחד, כי ברגע שיש משבר בענף זה, כל הישוב בסכנה. על איזה ענף, או ענפים נוספים, מלבד בתי הזכוכית מדובר?

השר מ. קול:

האם אפשר להביא לצמצום הפרסום מסביב לתכנית הגרנדיוזית הזאת, כי יש בזה נזק מדיני חמור מאד. זה עלול להתנקם בנו קשות, שהנה אנו הולכים להקים 150 ישובים בצפון סיני וזה יעורר התנגדויות חמורות מאד. למה לנו להקשות על הממשלה החדשה?

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להשיב לשאלה של קול. נתבקשתי ע"י יו"ר הועדה הבין-תנועתית להתישבות,

שר החקלאות לשעבר, חיים גבתי, כי יובטח לו שנבוא עמהם בדברים כל אימת שנעמוד בפני החלטה על הקמת ישובים נוספים, בהתאם לתכנית המפעל הדרומי. אשר על כן, השבתי לו כי אנו בישיבה החלטנו על פעולת מחקר בקשר למפעל הדרומי. יש סעיף מפורש האומר, כי כל החלטה על ישוב נוסף אכן טעונה דיון והחלטה מיוחדת - וכך ננהג. ובדעתי להבהיר נקודה זו גם לחברים, אשר יקבלו מאתנו את המשמרת הבאה של הממשלה. תוך כדי הזמן הזה, אין זה מן הנמנע, שפעולת המחקר תתקדם עד כדי כך, שיהיו נתונים הרבה יותר בהירים, לגבי טיפוס המשק אשר צריך להקים במסגרת התכנית של המפעל הדרומי.

מר מ. קרונה:

זו תכנית מחקר גדולה ומקיפה והרבה גורמים משתתפים בה. אני מציע, שיקבע איש אחד שיהיה אחראי לה, הן ציבורית והן כלפי הועדה. מי החליט על הגורמים המשתתפים? מדוע אלה ולא אחרים? מי ראש הפרויקט הזה שאחראי להוצאת הכספים על המחקר? צריך שיהיה איש אחד מופקד על כך.

מר י. צור:

אני רוצה לומר דברים המחקשים לדברי השר קול. כולנו התפעלנו מאד מתוצאות בתי הזכוכית שניבנו. אבל בזמן האחרון, באופן די שיטתי, בכמה עתונים הופיעו ידיעות המפריכות את ההצלחה ואת התועלת שבבתי זכוכית אלה.

מר י. צור:

בזמן האחרון קראתי מאמר, שבתי הזכוכית אינם טובים, כי החום שם מגיע ל-50⁰. אינני נכנס לפרטים, אך תכנית זו בנויה, בחלקה הגדול, על אותו נסיון, שעד כמה שידוע לי היה מוצלח מאד בתחילתו. האם נשתנה משהו?

מר י. אדמוני:

ההתנגדות במרכז החקלאי לא היתה

לגידול עגבניות. היא היתה לאותו

נושא לגבי ישובים שהם חד-ענפיים. יו"ר הועדה, בישיבה הקודמת, גם קרא מכתבו של גבתי בנושא זה. אנו סיכמנו עם מליאת הועדה הבינתנועית, שבה מיוצגות כל התנועות ההתישבותיות, שהועדה ממנה ועדת משנה מטעמה לליווי הפרויקט של המפעל הדרומי ויו"ר ועדת המשנה יהיה אריק נחמקין, שהוא מזכ"ל תנועת המושבים, וישמש בצוות ההיגוי של תכנית המפעל הדרומי ותכנית המחקר.

לגבי הבעיה של עגבניות אפשר לומר,

שזה אחד הדברים שעודד העמקת המחקר. מבחינת היקף השוק, אינני רואה היום שיש מגבלות וכמויות תוצרת נוספות לא בהכרח תורדנה את המחיר. הבעיה היא, שתוצרת המגיעה לשווקים אינה ברמה הנאותה. מבחינת המחירים, המחיר הממוצע השנה היה מחיר המטרה שהצבנו לעצמנו. אך אין לנו ספק, שאם היתה לנו עגבניה יותר טובה, היינו יכולים להגיע למחירים יותר טובים, ז"א גם למעלה מהמחירים שהצבנו לעצמנו. מכיון שכך, קבענו שמערכת המחקר צריכה לתת לנו תשובה גם לגבי סוג המבנים. אנו רוצים ללכת למבנים יותר זולים מבתי הזכוכית. היום יש החלטה לעשות, כנסיון, מבנים שהגג שלהם זכוכית והקירות מפלסטיק. אנו רוצים לנסות חמום וקרור המבנים האלה באנרגיה סולרית, כדי שאפשר יהיה להגיע לשמוש באנרגיה המצויה באיזורים אלה גם לקרור המבנים. זו מערכת מחקר מסועפת, שמטרתה לתת לנו תשובות לאותן השאלות שנשאלו.

מר י. צור:

האם זה, כמו שכתוב, כשלון?

מר י. אדמוני:

מבחינת המחיר שקיבלנו בשביל התוצרת,

קיבלנו את המחיר שציפינו לו. לנו

ברור, שיכולנו לקבל הרבה יותר, אם היתה לנו תוצרת יותר טובה.

אפשר לומר, שמבחינה מסוימת זו הצלחה ומבחינה מסוימת זה כשלון.

מבחינת הזנים, אין לנו עדיין הזנים המתאימים. אנו משתמשים בשני

זנים - האחד הולנדי והשני לא הולנדי, שנותן כמויות גדולות של

תוצרת והאיכות שלו בסוף העונה יותר גרועה. בתחילת העונה המחירים

יותר נמוכים ובסוף העונה יותר גבוהים. אי אפשר לומר בתשובה חד-

משמעית שהיה כשלון, או שהיתה הצלחה יוצאת דופן.

השר ש. הלל:

האם ללמוד אותם מוכרחים בשטח, או

שהיה מקום להמשיך ללמוד אותם בתנאים

של ניסוי במעבדות, לפני שיוצאים לשטח עם השקעות כל כך גדולות?

מר י. אדמוני:

אף אחד לא מציע להקפיא את הפיתוח,

גם לא המרכז החקלאי. להיפך, כולם

מציעים להמשיך את הפיתוח. אסור לעצור את הקמת הישובים החדשים.

אנו כבר מכניסים שינויים במבנים כתוצאה מניסוי ראשון ואין לי כל

ספק, שלקראת העונה הבאה נכניס שינויים בחלק מהזנים ובמקביל, אנו

מפתחים גם את הגידולים האחרים, שהם גם בירקות וגם בפרחים, ז"א

במכלול הרבה יותר גדול מאשר הגידול האחד שאנו עובדים עליו, למרות

שבגידול אחד זה, מבחינת כמויות התוצרת, ניתן לשווק

הרבה מעל לכמויות שאנו מיצאים היום. ז"א, בין מה שמיצרים ומיצאים

היום לבין מה שנראה כפוטנציאל השוק, המרחק הוא עצום. יש לנו עוד

שטח גדול מאד להכנס אליו. אנו רוצים לראות במה נוכל להגיע לתוצאות

הכלכליות-הלאומיות-הדולריות המתאימות ביותר.

מר י. אדמוני:

בתכנון שלנו הבאנו בחשבון אפשרות של גוון, בעיקר בענפי מטע. לא בענפי החי, כי בהם יש עודף תוצרת. אך אנו לא מאיצים את פיתוח המטע וזו, בעצם, אופציה שאנו שמים לעצמנו בתכנון. אפילו יש לנו אופציה לגידולי שדה פתוחים. אנו מתכננים כל ישוב ל-120 יחידות. ל-120 יחידות יש הקצאת מים קונבנציונלית. אם אנו מדברים על ישוב של 120 יחידות, מבחינת הקצאת המים הוא לא דומה להקצאת המים שיש לישוב קיים באיזור. והיה, והתכנית שלנו תתאמת, נוכל להקים 120 יחידות על כמות מים הרבה יותר קטנה ליחידה; והיה ולא - נקים רק 60 יחידות בתוך ישוב. היות ואנו מדברים על ישובים קרובים מאד אחד לשני והיות ואנו מדברים על שרותים גושיים, ולא על שרותים בתוך הישובים עצמם, נראה לנו שזה כושר התמרון שלנו. אנו יכולים להגיע באופציות הפיתוח לעד פי ארבע מכמות המים שאנו מקנים היום ליחידת משק. כל זה מוסכם עם התנועות ההתישבותיות ועם המרכז לתכנון. ז"א, פה יש לנו מרווחים שאנו שומרים לעצמנו. כולנו תקוה, שכתוצאה מהמחקר נוכל להקים את המספר המלא של היחידות ולא נצטרך לצמצם אותו.

אני גם רוצה להזכיר, שאחד המניעים הגדולים שלנו ללכת לגידולים האינטנסיביים והקצאת מים מצומצמת, זו פרשת העבודה השכירה. אנו נעשה מאמץ שלא לחזור למשק עם כמויות גדולות של מים, עם שדה פתוח שיחייב עבודה שכירה ונשאר צמודים למשק אינטנסיבי קטן, שמאפשר עבודת המשפחה. לי אישית אין ספק, שנפרוץ דרך בתחום זה, שנתגבר על הבעיות ועל המחקר, שהוא אחד המחקרים המצוינים שיש בעולם בתחום החקלאות. אין לנו ספק, שתוך שלש שנים המטרה הזו תושג.

היו"ר השר י. גלילי:

אני ממליץ שתמיר את המילה אמביציוזי במילה אחרת, כי יש לה צליל שלילי.

מר י. אדמוני:

זה במובן החיובי של המילה.

לגבי האחריות לפרויקט, יש ועדת

היגוי שמונתה ע"י שר החקלאות ויש ממונה על התכנית מטעם מינהל

המחקר החקלאי, שהוא פרופ' קפקפי. הוא האיש שמונה כאחראי על

פרויקט זה. הוא בעצמו מכוון ע"י ועדת ההיגוי, שהצטרף אליה עכשו

גם נציג הועדה הבין-תנועתית והיא שמכוונת את עבודת המחקר.

היו"ר השר י. גלילי:

הועדה שלנו החליטה שיש לשתף נציג

של משרד השיכון בפעולות המחקר של

המפעל הדרומי ויש לקיים החלטה זו.

מר י. אדמוני:

לענין צמצום הפרסומת - כשהצגתי נושא

זה בישיבה קודמת, לא דיברנו על 150

ישובים. אמרתי, שבתכנית המקורית דובר על 50 ישובים, אשר יתקיימו

על גידולים אינטנסיביים.

השר מ. קול:

אחרי הישיבה היה פרסום רחב מידות.

מר י. אדמוני:

התכנית האקסטנסיבית בינתיים אינה

נבחנת. גם במחקר האינטנסיבי לא

כלולה התכנית לגידול גרעינים. אנו מצטמצמים לישובים, שעיקר קיומם

על גידולים אינטנסיביים וזה דובר על 50 ישובים. לכן, התכנית

הספציפית היום מדברת על סדר גודל של עד 50 ישובים.

היו"ר השר י. גלילי:

שר-שלום, האם יש לך מה להעיר?

אני רושם, ששתיקת נציג האוצר כמוה

כהודאה בכך שאושר התקציב לפעולת המחקר.

מר ש. שירן:

באופן עקרוני, אנו הסכמנו.

מר מ. קרונה:

אני רוצה להציע, שהועדה מחליטה

שיהיה איש אחראי לתכנית המחקר ושיפורסם

שמו.

מר ח. צבן:

לפי הסדר, יש לכל המשרדים מינהלי

מחקר ומדענים ראשיים. במשרד החקלאות

יש מדען ראשי וראש מינהל המחקר החקלאי, פרופ' יואש מואבי, שהוא האיש האחראי פורמלית למחקר והוא מינה את פרופ' קפקפי כראש המחקר הזה. יש לנו ועדה ציבורית, שתלווה צוות זה. אך פורמלית ובצורה מסודרת יש אחריות והאחריות היא של המדען הראשי של משרד החקלאות.

היו"ר השר י. גלילי:

אקבל משר החקלאות הודעה מוסמכת בנדון

ואביא אותה לידיעת חברי הועדה.

עד שיכנסו המוזמנים, אני רוצה להביא לידיעתכם, שבתאם להחלטת הועדה שלנו בישיבה הקודמת, נתקיים דיון של השרים פרס, אוזן, רוזן וגלילי וכן אנשי המחלקה להתישבות, מינהל מקרקעי ישראל ואבני ובה הוחלט לאשר את ההצעה בדבר הקמת מרכז שרותים עירוניים לישובי הדרוזים בגליל. הצטיידנו גם בהסכמת השר קול, שלא יכול היה להשתתף באותה ישיבה. אני מביא דבר זה רשמית לידיעת הועדה.

הח/15 - השתוף הבין-כפרי ברמת הגולןהיו"ר השר י. גלילי:

אנו ניגשים עכשו לדיון בסעיף השתוף
הבין-כפרי ברמת הגולן. יש בנושא זה

גירסאות שונות של גופים מעוניינים. הגירסאות האלה מחייבות הכרעה
מתוך תאום לתכנית האב לפיתוח רמת הגולן. ביקשתי מחיים צבן, לאחר
דיונים מוקדמים עם המחלקה להתישבות, משרד החינוך ומשרד השיכון,
להביא לפנינו הצעה להחלטה וביקשתי להזמין גם את נציגי הגופים
המתישבים. אני מבקש את צבן להציג את הנושא.

מר ח. צבן:

בדרום רמת הגולן יש שלשה קיבוצים,
שמשתייכים לאחד הקבוצות: מבוא חמה,
כפר חרוב ואפיק וקיבוץ גשור המשתייך לקיבוץ הארצי. בעתיד יש
הכנון לקיבוץ נוסף לשומר הצעיר. יש מערך מושבים באיזור בני יהודה,
של 5 ישובים, כאשר 3 מהם נמצאים קרוב מאד לבני יהודה ושני ישובים:
רמות וגמלא, נמצאות במרחק מסוים מהמקום. יש גם להניח, שמושב
אלמגור, אשר נמצא בתחומי הקו הירוק, אף הוא מצטרף לאותה חברה של
מושבים, לצורך יצירת תשתית חינוכית, משקית וכלכלית. כמו כן, יש
מערך גוש חיספית, שהוא קצת יותר צפונה, כשהוא משמש מרכז מסוים
לישובים הדתיים, ששלשה מהם: נוב, אבני איתן ורמת מגשימים, נמצאים
בקרבם וכאשר נוספים קשת ויונתן הנמצאים קצת יותר צפונה.

נסתכל

אם בעמוד 2 בחומר שלפניכם,

יש תחזית אוכלוסית התלמידים בשנים 1980-1985. אנו רואים, שבממלכתי
רגיל, בבית ספר יסודי, יהיו בשנת 1980 - 295 ילד ובישובים הדתיים -
140 ילד. ב-1985 התחזית היא 520 בממלכתי רגיל ובממלכתי דתי 350.
כמו"כ, יש תחזית לחטיבת ביניים ולחטיבה עליונה לשנים 1980-1985.
כידוע, כל תחזית היא בערבון מוגבל.

מר ח. צבן:

ההצעה היא להקים מרכז איזורי ליד בני יהודה, כאשר המיקום הוא טוב, מבחינה פיזית-גאוגרפית, כוון זרימת התנועה, מבנה טופוגרפי ורשת כבישים. מוצע, שבאיזור זה יהיה מרכז חינוכי-תרבותי, מרכז ספורט וכל הדברים הנוספים הקשורים מעבר לחינוך ומרכז לשרותים משקיים, כאשר מדובר על מכון תערוכת, מוסך, תחנת דלק וכו'.

בעמוד 4 יש טבלת מרחקים מכל הישובים.

בתכנית האב של רמת הגולן נראה בעתיד

שני מרכזים, אחד בדרום רמת הגולן ואחד בצפון רמת הגולן. כאשר כל מפעל שצריך להיות לכל רמת הגולן, התכנון יהיה שהוא יוקם באיזור קצרין. כלומר, מפעלים שדורשים מפעל אריזה הדורש הולכה קטנה של מרחק, יהיה במרכז בני יהודה ולחילופין בית אריזה לתפוחי עץ יהיה במרכז הצפוני. מפעלים גדולים יותר, אשר צריכים להיות לכל רמת הגולן, לפי התכנון יהיו באיזור קצרין.

מכון התערוכת היכן יהיה?

מר מ. קרונה:

מכון התערוכת עדיין בדיונים. עד

מר ח. צבן:

היום רמת הגולן, בצפונה ובדרומה, נשענת מבחינת השרותים המשקיים. הצפון נשען על איזור עפולה והדרום נשען על איזור עמק הירדן. אם גם שרותי החינוך יתפתחו באותו כוון של השענות על מה שקיים, הרי שיש לחשוש מכך שרמת הגולן לא תתפתח כראוי. לכן, ההמלצה היתה לכנס את הכל באיזור בני יהודה.

מר ח. צבן:

היו פניות שאמנה אותן וגם ביצוע

בשטח כדלקמן: הקיבוצים בדרום רמת

הגולן מעדיפים להצטרף למתקני החינוך הקיימים בבי"ס "קדמת כנרת"

בעין גב. החינוך הדתי מעדיף להתרכז במרכז חיספית ושם לבנות את

החינוך היסודי ואולי גם מעבר לכך, כלומר חטיבת ביניים ותיכון.

המושבים, שחלקם נמצאים באיזור בני יהודה וחלקם נמצאים ברמות

וגמלא דורשים - אם זה כך, שהקיבוצים במקום אחד והישובים הדתיים

במקום אחר - להקים "בית ירח" מס' 2, מרכז חינוכי לחוף הכנרת.

היו"ר השר י. גלילי:

יחיאל, ספר לועדה מה ידוע לך בדיוק

על מה שקרה בגמלא.

מר י. אדמוני:

על יד גמלא התפוצץ הבוקר מאגר

תחמושת בתאונה והיתה פגיעה מסוימת

במבנים הזמניים של גמלא. פינינו זמנית את המתישבים למושב רמות.

נתקן את הנזקים ונחזיר את המתישבים למקום. אף אחד מהמתישבים לא

נפגע.

מר ח. צבן:

כרגע עומדות לפנינו לחילופין שתי

אפשרויות: האחת, שליד בני יהודה יוקם

מרכז איזורי, חינוכי ומשקי ולחילופין, שהדבר יתפצל ל-3-4 חלקים -

הקיבוצים בעין גב, החינוך הדתי בחיספית, המושבים ליד הכנרת ובני

יהודה אולי יצטרפו אליהם, או אולי יהיה להם בית ספר לעצמם.

במקרים כאלה, גם כוחות ההוראה יתפזרו ויגורו בישובי הסביבה ואנו

חוששים, שהתפתחות רמת הגולן תסבול מכך.

מר ח. צבן:

לפיכך, נראה לנו שצריך לקחת בחשבון את יצירת החשתית הקהילתית, משיכת כוחות הוראה ואינטגרציה בשילוב החינוכי ולהציע, שהמרכז יהיה ליד בני יהודה. היות וברור לנו שאי אפשר לכפות על ישובים ללכת לבתי ספר שאינם חפצים בהם, בכל זאת אנו חושבים, שצריך למקד את החינוך באיזור בני יהודה וזאת לעשות ע"י פיתוח במקום אחד ואי השתתפות בפיתוח במקומות אחרים. נדמה לנו, שהתמונה בדרום רמת הגולן צריכה להיות כזאת, שבי"ס יסודי, ממלכתי דתי, יהיה בחיספית ובי"ס יסודי ממלכתי בבני יהודה ומכאן ואילך יתרכזו כל מוסדות החינוך במרכז בני יהודה.

השר מ. קול:

זהו נושא כבד מאד וחשוב מאד ואין אני יכול לספל בו ולהביע דעה, מבלי שאלמד אותו ואכיר אותו מקרוב, ולא ע"י ניר, בתוספת הסבר בעל-פה שנותנים לי עכשו. לו הייתי מקבל ניר זה מקודם, הייתי מתעניין, הייתי מתיעץ ואולי גם מבקר במקום. זה ענין רציני ועולה הרבה מאד כסף. לכן אני מציע, שאנו נשמע היום דברים, אך שלא יהיו שום סיכומים. אני רוצה להביע דעה בנושא זה, לאחר שאלמד אותו. מגיע לכל אחד מאתנו שבענין כבד כזה יהיה מצויד במלוא האינפורמציה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני גורס שההצעה של קול היתה מוקדמת מדי, שכן איש עוד לא הציע לקבל סיכומים היום. אני מבקש את נציג משרד החינוך לומר את דברו.

מר י. צור:

יש לי שאלת הבהרה. כל התכנון של רמת הגולן, בכל החודשים שעברו, היה מבוסס על כך שיהיה מרכז עירוני רציני ברמת הגולן. האם שני הפתרונות האלה מבוססים על כך, או שהענין של מרכז עירוני הוזנח כליל?

מר י. אדמוני:

התשובה תבוא במהלך הדברים.

מר א. ישראלי:

התכנית נראית לנו טובה, רצויה מאד וחסכונית, בתנאי שהתנועות תסכמנה לכך. תכנית זו מבטיחה מרכז חינוכי אחד ולא ארבעה בתי ספר. אם התנועות לא תסכמנה, ננהג כפי שאנו נוהגים בכל הארץ, שאנו נותנים סיפוק מלא לפלורליזם התנועתי והחברתי. הייתי מציע, שיחד עם זאת, אנו ננסה להשפיע על "קדמת כנרת" שתכלול גם תנועת המושבים. שמענו שלמעשה 11 ילדים מהקיבוצים בדרום רמת הגולן לומדים כבר ב"קדמת כנרת". אם דבר זה יכול להתבצע, זה היה הרבה יותר טוב. יש שם תשתית לבית ספר, זהו בית ספר טוב, בעל מוניטין, ולו תנועת המושבים היתה מסכימה להצטרף לבית ספר זה, היינו משלימים את המבנים החסרים ויכולנו ליצור מרכז חינוכי טוב מאד בעין גב.

מר א. נחמקין:

הנושא מתחלק לשניים: יש מרכז משקי,

שלצערי המחלקה להתישבות נטתה לצרף

אותו למרכז המשקי בצמח. אנו מאד התנגדנו, אך לא כל כך מטעמים משקיים, אלא יותר מטעמים לאומיים. אין טעם שהמתישבים ישבו למעלה והמרכז המשקי שלהם יהיה למטה, כמו מכון התערוכות. במדה שישובי צפון רמת הגולן, בעיקר הקיבוצים המשתייכים לקיבוץ המאוחד, מעין-זיון צפונה, היו שותפים, היה טעם והגיון להקים זאת בקצירין. היות ואינם רוצים להיות שותפים, יש להניח שנצטרך להקים זאת באיזור בני יהודה. זה באשר למרכז המשקי.

באשר לבית הספר, הרעיון טוב והיה

על דעתנו, אך זאת בתנאי שכל הישובים ברמת הגולן יהיו שותפים לו.

אנו נשארנו לבדנו. האיחוד רוצה ללכת למטה, הישוב הדתי - בצדק

מר א. נחמקין:

מבחינתו - רוצה להקים לו בית ספר משלו, עם כל המשתמע ואנו נשארנו עם שני ישובים למעלה וארבעה ישובים למטה, שלשה קיימים ואחד שיקום. אין כל טעם שארבעה ישובים יעלו ילדיהם למעלה לבית הספר ושניים שיעשו זאת למטה. זאת הסיבה שאנו תובעים - אפילו בתוקף - להקים את בית הספר היכן שנוח לנו, אם נשארנו הפרטנר היחידי. רענן טוען, שהוא לא נכנע להחלטת האיחוד והוא אינו מקבל, שהגוש הדתי מקים לו בית ספר שלו. הוא שואף לשכנע את כולם. גמרנו לפני חצי שנה, שתוך חודשיים יודיע לנו תשובה. לאחר חודשיים ביקש עוד חודש ואח"כ עוד חודש ואיננו יכולים יותר. יש לנו הרבה מאד ילדים, הפוריות גבוהה מאד ואי אפשר למשוך זאת יותר.

יש לציין נקודה נוספת. האיחוד - ואין

לי טענות אליו - אינו מעוניין שאנו נרשום את ילדינו בעין-גב והסיבה היא חברתית. מספר חברים מהקיבוצים השכנים הלכו לרמות ולגבעת יואב והם אומרים: "אנו לא רוצים למצוא אחר כך אתכם שותפים לבית הספר שלנו. הלכתם, תקיימו את החלק החברתי והחינוכי לחוד". שאנו נגיע למצב שנבקש לעצמנו שותפים - אין בזה צורך.

לדעתנו, צריך לבנות את בית הספר

באיזור רמות. אנו מספר הישובים הגדול ביותר ולדעתי, גם מספר הילדים הגדול ביותר, למעט אולי גוש מגשימים, ולכן אנו חושבים שצריך לבנות את בית הספר באיזור רמות, שהוא יהיה גם לשני הישובים למעלה. אני גם מעריך שנאות גולן, אשר שייך לעובד הציוני, יצטרף אלינו. אנו חושבים, שזה מקום טוב מאד לבית ספר, גם עממי וגם חיכון. נשארת הבעיה של בני יהודה ואנו מזמינים אותם אלינו. ניהלנו רומן ממושך ביוזמת בני יהודה, שיהפכו להיות ישוב סגור. היה משגה חמור להקים כך את בני יהודה. כאשר זה ישוב סגור, כדי להתקבל יש לעבור ועדת קבלה וכשאתה

מר א. נחמקין:

עוזב את הישוב, אתה עוזב פיזית גם את ביתך. בבני יהודה, המחלקה להתישבות ניהלה, בצדק, מלחמה ציבורית רצינית מאד, במספר מקרים של חברים, אשר רצו לגור ולא להיות קשורים בעבודה באיזור. לא עלה בידינו להשפיע על בני יהודה שידאגו למבנה כזה, אשר יאפשר לנו לקלוט אותם כישוב והם נשארו ישוב פתוח מסיבות שלהם. ברגע שהם ישוב פתוח, זה לא יכול להיות בית ספר מושתת על אוכלוסיה זו, כי היא אינה אוכלוסיה מכוונת. היא יכולה להיות אוכלוסיה טובה מאד, אך היא אוכלוסיה מקרית. היום יש ועד הורים ומחר לא יהיה; היום יש 40 משפחות ומחר 30; בבני יהודה יכול להיות היום מצב כזה, כתוצאה מהסטטוס המיוחד באיזור.

מאחר והאיחוד בחר לו את דרכו והגוש הדתי בחר לו את דרכו, אנו רוצים שתאפשר לנו לבחור את דרכנו והבחירה תהיה למטה, באיזור הכנרת.

איזה מרחק זה מעין גב?

השר ח. צדוק:

מר א. נחמקין: מרחק לא גדול - בערך 6 ק"מ. שמעתי הצהרה של שר החינוך שעדיין אין אונסים שני זרמים התישבותיים ללמוד יחד. מצדנו, אין בעיה. אך אנו איננו מתכוונים לעמוד לפיתחו של איזה זרם שיקבל אותנו לבית הספר שלו. מכיון שרענן לא הצליח להשפיע על האיחוד, אני לא רוצה שאנו נהיה היחידים שמכוונים לנו את מיקום בית הספר.

כמה ילדים יש בכל הישובים הללו?

מר ח. פינקלשטיין:

מר א. נחמקין: אלה ישובים צעירים מאד. כל ישוב מתוכנן לכ-100 יחידות. החישוב הוא

בערך 100 יחידות כפול 3.5 ילדים.

מר מ. חריף:

יש בעיה, בדרך כלל, בתכנון פיזי

ואני מכיר זאת מפני שיש לי בנושא

זה אינפורמציה מקצועית. לפי הנסיון, נותנים פתרון חד וכולל לבעיה וע"י זה יוצרים ציפיות, שגם הדינמיקה של החיים תרקם לפי ההתוויות של התכנון הפיזי. הבעיה ברמת הגולן כפולה, כאשר הדינמיקה של החיים ברמת הגולן נרקמה לפני שהיה תכנון מגובש בנושא זה. נראה לי, שבנושא זה צריכים לגשת בגישה קצת פחות ריכוזית ולא לראות, שרק ריכוז הכל למעלה יבטיח פיתוח הכל למעלה. פתרון חד מימדי בענין זה לא יצלח, כי יש כאן בעיה של שלוב סוגי אוכלוסיה, צורות הארגון של אוכלוסיה ופתרונות ספציפיים לצרכים שלהם. אני גם חושב שיש בזה אספקט כלכלי. אינני בטוח, שהיצר לראות הכל, בכל תנאי, מרוכז למעלה, עולה בקנה אחד עם השיקולים הכלכליים הלאומיים, במדה שיש לחלק מהדברים פתרונות אלטרנטיביים שעונים על הצרכים. זה בהקשר הכללי.

הייתי רוצה למנות את הבעיות, כפי

שעלו כאן. לגבי בעיות הקיבוצים של איחוד הקבוצות והקיבוצים בדרום רמת הגולן - אני רוצה להסביר לחברי הועדה, שהיתה כאן דינמיקה של דרך ההתישבות שלנו ברמת הגולן. הדינמיקה היתה קשר של אמוץ של ישובי עמק הירדן, שמתוך שיקול תנועתי ראו ישובים אלה כבנים שלהם, כקיבוצים חדשים שהם מקימים בדרום רמת הגולן, מהתפיסה הלאומית והבטחונית, שיש לישב את הרמה. עמק הירדן עשה מאמץ מיוחד בשליחת הבנים להתישבות בדרום רמת הגולן. חלק מהמתישבים החדשים בדרום רמת הגולן הם בני אותם קיבוצים בעמק הירדן. מדרך הטבע, נוצרו זיקות חזקות ביותר בין עמק הירדן ודרום רמת הגולן, דבר שלא מפחית מעוצמת דרום רמת הגולן. זיקה זו מתקיימת ומתבססת גם על תשתית חינוכית, משקית וחברתית של אוכלוסיה יציבה של קיבוצים בעמק הירדן ובדרך הטבע נוצר גם קשר זה של ילדי הקיבוצים בדרום רמת הגולן, אשר הולכים ללמוד בבית ספר מרכזי של חלק מילדי עמק הירדן, בעין גב. היה בזה

מר מ. חריף:

תהליך אינטגרטיבי של קליטה בבית ספר, שהתנועה מקיימת ומשרד החינוך מקיים בעין גב ועד לשם הגיעו הבנים. כלומר, היה פה תהליך טבעי ומובן. לדעתי, זו צמיחה נכונה. יש כוחות הוראה והתהליך כולו נראה לנו.

אני מודה, שפה היה מוקש מסוים לגבי

יחסים בין חברים בקיבוצים בעמק הירדן לבין עוזבי קיבוצים, אשר הלכו למושבאים. אני בודאי לא בא לחייב את היחסים המתוחים בין כמה חברים בעמק הירדן לבין בני קיבוצים, אשר הלכו למושבאים. אבל נוצר משקע שיצר בעיות. זו בעיה, שלדעתי לאורך זמן תקבל פתרונה. כשיש חיבור ביוגרפי של אנשים ומתחים, ברור שנושא זה של בית הספר יצר תסכול מסוים. אני לא בא להצדיק זאת. אני בא להסביר לכם את התהליך, שהוא לא תהליך של עמדת התנועה. אני רוצה לאתר את הבעיה במימדים הנכונים שלה.

לסיכום, יש פה שלשה מרכיבים,

שרוצים להלביש אותם באופן קומפקטי על מרכז אחד. לדעתי, היצר התכנוני לראות את היתרון הקומפקטי הוא לא נכון. כי יש בעיה של מרכז משקי, אז יש תביעות קונקרטיות ולגיטימיות של תנועת המושבים להקים שרותים משקיים בדרום רמת הגולן. לגבי השאלה של מכון תערוכת אני רוצה לשאול, האם כשיש מרכז גדול של מכוני תערוכת בצמח, מוצדק להקים מכון תערוכת נוסף במרחק 10 ק"מ לישובי רמת הגולן, כאשר ממילא קיבוצי דרום רמת הגולן הולכים למקום זה וקיבוצי צפון רמת הגולן הולכים למקום אחר.

לכן, כאשר הולכים לפתרון כוללני

צריך לפרק למרכיבים ולראות מה כלכלי, מה מוצדק ומה נחוץ.

מר מ. חריף:

המרכיב השני הוא של שרותים תרבותיים ומוניציפליים. אני מקבל את העמדה, שחשוב לקיים שרותים מוניציפליים, שרותים תרבותיים, אולם מופעים, מרכז ספורט, כל הדברים האלה מוצדק שיוקמו בדרום רמת הגולן.

לגבי המרכיב השלישי - החינוכי, אנו לא רואים שבנושא זה ניתן להגיע לפעולה משותפת של כל הגורמים להקמת בית ספר בדרום. לכן, אני מציע שהועדה תכבד את הפלורליזם, כפי שהוסבר ע"י נציג משרד החינוך, כאשר מצדנו, בטווח של שנים, נפעל להפחית ולבטל את משקע המרירות שנוצר, עד כמה שזה ניתן. לגבי ילדי דרום רמת הגולן, במספרים הקטנים של ילדים שילכו לבית ספר קיבוצי, החלטנו להצמד לבית הספר בעין גב.

יש לפרק את החבילה ולבדוק כל מרכיב לגופו ולהחליט עפ"י קריטריונים חנועתיים, פונקציונליים וכלכליים.

מר ש. איכר:

אני תושב בני יהודה. אינני יודע למה צריך לזרוק אבנים על תושבי בני יהודה, בקשר לנושא של עזיבות. בשלש השנים האחרונות לבני יהודה נוספו 40 משפחות והיו רק 4 עזיבות, כך שאנו מקבלים תשתית קבועה של אנשים, שמצפים גם מהמוסדות שיכירו בנו כמרכז כפרי. מגבילים את התושבים במציאת מקומות עבודה, מחתימים אותם על חוזים של מרכז כפרי, אך גם התושבים מצפים, שהלכה למעשה יהיה מרכז במקום, שזה יהיה מרכז חינוכי, תרבותי ותעשייתי ובימים אלה אנו צריכים לחוג 5 שנים לישוב זה. כשמגיעים לרגע שצריכים להשקיע ולעשות, אם זה מגרש כדורגל, בריכת שחיה או בית ספר, אז מחליטים שאנו לא נהיה מרכז. אם בית הספר לא יהיה במקום, מה יהיה צביון הישוב הזה ומה יהיה מעמדו. אני רואה

מר ש. איכר:

שזה יהפוך לנוה קיט של האנשים. כי ברגע שיסברו את המסגרות, אנשים יגידו: "אם זה לא מרכז, מותר לנו לגור שם ולעבוד היכן שאנו רוצים" וזה יהיה כבומרנג דוקא לכל הישובים בסביבה, שכן רוצים לראות זאת כמרכז. אני מבקש לא לשבור את המסגרות, שלשמן הוקם ישוב זה. בישוב זה יש 75 משפחות עם 180 ילדים ויש עוד 43 יחידות דיור ריקות. כיום פועל בית ספר בבני יהודה וצריכים להמשיך שבית הספר יתפתח ויהיה באיזור.

השר מ. קול:

לגבי כל יתר המפעלים, אני מבין שמוצע שהם יהיו בבני יהודה.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להביע את עמדת המחלקה להתישבות בענין זה, שהיא זהה לעמדת רשות התכנון. כשעסקנו בזמנו בתכנון רמת הגולן, לנו היתה שאלה אם באמת לראות את רמת הגולן כיחידה אחת, העומדת בפני עצמה, או לראות אותה כנשענת מצד אחד, דרום רמת הגולן על עמק הירדן ומצד שני, צפון רמת הגולן על החולה. לפני שמונה שנים, בדיונים הראשונים בועדה זו, נושא זה הוצג על ידינו ואז אמרנו, שלמרות שיכול להיות שלטוח הקצר ההשענות על עמק הירדן והחולה היא נכונה, הרי שלטוח הארוך יותר, אם אנו רוצים ליצור ישות חזקה ברמת הגולן - חזקה מבחינה כלכלית וחזקה מבחינה אנושית - אנו חייבים לבסס את הפעילות שלנו ברמת הגולן עצמה ולא להשען על עמק הירדן והחולה. אם אנו רוצים מחנכים, אם אנו רוצים מפעילים למוסדות התרבות, אם אנו רוצים מפעילים למוסדות הכלכליים, הרי שאם נשען על העמקים, אלה לא יחיו ולא יגורו ברמת הגולן. בדיונים הממושכים שקיימנו אפילו התלבטנו אם תהיה מועצה איזורית אחת ברמת הגולן, או שהישובים ישענו על המועצות האיזוריות והיום הם נשענים על המועצות האיזוריות. כל

מר י. אדמוני:

הישובים, פה אחד, החליטו שהם רוצים ושואפים להגיע למועצה איזורית אחת, כדי שאפשר יהיה ליצור את העוצמה, שאנו רוצים לראות נוצרת ברמת הגולן.

השר מ. קול:

היתה מועצה איזורית הגליל העליון
שנים רבות ועכשו התפלגה, כי המושבים
אמרו שהקיבוצים משתלטים עליהם והקימו מועצה נפרדת.

מר י. אדמוני:

אני יודע, שבמקרה זה של המועצה
האיזורית ברמת הגולן, שותפים גם
המושבים וגם הקיבוצים. אנו מוכרחים לקבל החלטות שתואמות מגמה
זו וכל החלטה שנקבל, שאינה תואמת מגמה זו, תהיה בבחינת טעות חמורה,
כי במו ידינו אנו כורתים את הענף שעליו אנו מנסים לבנות קן רציני
לאחיותנו ברמת הגולן. אם לא תהיה פעילות משקית ברמת הגולן, אינני
יודע מה יעשו בקצרין. אם לא תהיה פעילות חינוכית, תרבותית ואחרת,
לא יהיה מקום לקיום בני יהודה כמרכז כפרי ושוב, אנו משמיטים לבנים
יסודיות, שעליהן בנינו את כל הבניין של רמת הגולן. יכול להיות
שיבוא מישהו ויגיד: "מה בית ספר אחד משפיע על כל המבנה?" רבותי,
בית ספר אחד משפיע על כל המבנה. כי היום זה בית ספר ומחר אלה
פרויקטים אחרים.

לכן, עמדת המחלקה להתישבות שיש לקבל

החלטה חד משמעית, שמדינת ישראל, מבחינת מערכת ההשקעות והסיוע שלה,
עושה בהתאם לתכנון האב של רמת הגולן, פרושו - שמפעלים משקיים
מוקמים ברמת הגולן ומפעלים חינוכיים מוקמים ברמת הגולן ובצמוד
למרכזים הכפריים שנוצרו לצורך זה. אם יש בעיה שזרם מסוים אינו
רוצה ללכת למתכונת, שמבחינה לאומית צריך להפעיל אותה, ילך בדרכו

מר י. אדמוני:

ללא סיוע לאומי. מבחינה לאומית, צריך לדעתנו להגיד, שאנו מקימים בית ספר אחד בדרום רמת הגולן ולא מפצלים לארבעה בתי ספר. איזו הצדקה יש להקים שני בתי ספר במרחק של 5 ק"מ האחד מהשני ובעוד 5 ק"מ יהיה בית ספר שלישי בבני יהודה - כי בני יהודה יהיה מרכז יותר גדול ויגיד שהילדים שלו צריכים ללמוד - ובמרחק של עוד 5 ק"מ יהיה בית ספר רביעי בחיספית. לאן אנו באים? לקריקטורה של חינוך.

לכן, אני מבקש ומציע מטעם המחלקה להתישבות לאמץ הצעה זו של הרשות לתכנון ולראות את בני יהודה כמרכז כפרי לכל ישובי דרום רמת הגולן, ובו יהיו המוסדות החינוכיים, הדתיים והחילוניים, למעט בי"ס יסודי בחיספית. ישיבה כבר הוקמה בחיספית ואנו מחייבים זאת. זהו אחד המפעלים הנפלאים, שעזרו לפיתוח רמת הגולן. אך יתר הדברים צריכים להיות מרוכזים במוקד אחד ואני מבקש את הועדה לראות את הראיה הכוללת של פיתוח רמת הגולן ולקבל את ההחלטה, שמבחינה ממלכתית תהיה החלטה, שלפי דעתנו היא היחידה הנכונה.

מר א. מאיר:

אנו לא מתנגדים בעיקרון לתכנית המוצעת, פרט לנושא אחד בעניין מרכז חיספית. יש לנו שינויים קטנים בתוך המערכת הזאת, כי מרכז חיספית הוקם כמרכז חינוכי בלבד לילדי המשקים הדתיים שכוללים, לאחר התכנית הראשונה, את קשת ויהונתן, אשר נשענים על המרכז מבחינה חינוכית. לגבי בית ספר יסודי, אני מבין שאין ויכוח בכלל. אנו טוענים, שבית ספר יסודי וחטיבת ביניים חייבים להיות במרכז חיספית, משום שלא נצליח להחזיק את כל המשקים שישענו על מרכז שלא יהיה בחיספית ולא נצליח להחזיק את מרכז חיספית על בית ספר יסודי וישיבת הסדר, כי הוא יהיה מרוקן מכל תוכן. אנו מעוניינים למלא את מרכז חיספית וליצור את מסגרת הלימודים הדתית מעבר ל-6 כחות, לפחות ל-8 כחות,

מר א. מאיר:

ולהגיע למצב שמרכז היספית, בחינוך יסודי ובחטיבת הביניים, ישאר במסגרת שלו בתוך מקום זה, כי אחרת בנינו את המרכז ורוקנו אותו והמטרה היא שבכל זאת יהיה מרכז לישובים הדתיים.

מר א. ישראלי:

אתה מסכים שהחטיבה העליונה תהיה
באיזור בני יהודה?

מר א. מאיר:

כן.

השר ש. הלל:

אני מבין שאנו לא מסכמים היום, אך
אני חושב, שאנו צריכים לבקש מיו"ר
הועדה שינסה לקשור את הקצוות, על מנת שתהיה מונחת לפנינו הצעה יותר
מבוררת ויותר מגובשת בישיבה הקרובה שתהיה לנו. מקובל עלי, שאנו
צריכים לעשות את המאמץ, כדי שברמת הגולן תתקיים אותה פעילות שאין
מניעה כלכלית או אחרת שתתקיים ברמת הגולן. כלומר, אם אנו רוצים
לתת יכולת קיום והצדקת קיום לרמת הגולן, לא ע"י כך שמרבית השרותים
שניתן לקיים אותם ברמת הגולן נקיים אותם במקומות אחרים - אין בזה
הגיון. זה מחליש את רמת הגולן. אנו מעוניינים לחפש כל דרך להגדיל
את האוכלוסיה הקבועה ברמת הגולן ואני בהחלט אחשוב, שהפתרון הזה
שכל שרות שאפשר להמנע מלהקים אותו ברמת הגולן, נקים אותו בסופו של
דבר בעמקים, הפתרון הזה הוא אולי קל ונוח, אבל אני חושב שהוא
שיפגע בהכנית פיתוח רמת הגולן. זה, כמובן, מחייב שהתושבים שנמצאים
ברמת הגולן, בנוסף לכל אותם פיצולים וגוונים שיש בתוכם, יהיה
בתוכם איזה אלמנט דומיננטי של הרצון לקיים את רמת הגולן כיחידה
לאומית-כלכלית חזקה. אחרת, אנו לא נוכל לקיים ברמת הגולן את מגוון
הפיצולים.

השר ש. הלל:

אני מציע, שהמגמה שלנו תהיה לרכז

את השרותים, שניתן לרכז אותם ברמת הגולן. זה מותנה בכך שתהיה יכולת לראות את העניין הכללי של רמת הגולן כיותר חזק מאשר הנסיה הטבעית-הסטיכית לראות את הפיצולים ואת הגוונים. בסופו של דבר, לא קיבלנו על עצמנו להחיל על רמת הגולן את כל העוותים של מדינת ישראל.

אני לא משוכנע שיש לנו כושר להתחיל

היו"ר השר י. גלילי:

ברמת הגולן את תקנת כל העוותים

המוששים במדינת ישראל.

אני חושב, שהכושר הזה קובע את יכולתה

השר ש. הלל:

של רמת הגולן להתקיים ולהתפתח, כפי

שאנו רואים אותה. לכן, אני מציע ליו"ר שלנו, בשמה של הועדה להכנס לעובי הקורה הזו, משום שלדעתי, אם לא נגלה כושר זה עכשו, אנו עלולים לפגוע במטרה שלשמה האנשים הלכו למעשה החלוצי הזה ברמת הגולן.

אני מציע, שלקראת הישיבה הבאה נקבל

הצעה יותר מגובשת ויותר מוסכמת.

מאחר שאנו היום לא מסכמים סיכום סופי,

השר ח. צדוק:

אני נמנע היום מלהגיד משהו, שיכול

להכביד על הדיון. מובן, שהמגמה היא להביא לכאן הצעה ככל האפשר יותר מוסכמת. אך אני רוצה לומר, שהמגמה המקובלת עלי היא ההיפך ממגמת הפיצול, כלומר, ריכוז מקסימלי אפשרי תוך התחשבות, למשל, בתכונות המיוחדות של הישובים הדתיים ובנסיות תנועתיות אחרות. אך אנו,

השר ח. צדוק:

כועדה ממשלתית, לא צריכים לגשת לענין זה מתוך כניעה מראש לכל מגמה שמסתמנת בתנועה זו או אחרת, אלא להטיל את המשקל שלנו בכוון של פתרון יותר כולל.

מר א. ישראלי:

אני רוצה להביע משאלה. אנו נמצאים כבר בפיגור חמור מאד של הקמת מבנים לקליטת הילדים הקיימים. כל דחיה בענין זה יכולה ליצור מצב, שנ/היה עם ילדים, בלי קורת גב. הייתי מבקש מהיו"ר להחיש את הבירורים ולהחליט במהירות המקסימלית.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני רוצה לקבל על עצמנו את האחריות לפיגור. אם כי סיפורי פעם, שהיה לי הסכם עם האו"ם, שנכניס לכנסת הצעת חוק, שעל כל מחדל, בכל משרד, אחראי השר בלי תיק. אך היות ולא הספקנו בימי הממשלה הזאת להכניס הצעת חוק זו, לא מוטלת עלי האחריות על הפיגור.

זימנתי את הגורמים הנוגעים בדבר לפחות פעמיים וערכתי משאל בין עמיתי השרים, שהרי על חברי ההנהלה הציונית לא חלה ההתחלפות, ופרט לחבר אחד שהוא בהתלבטות עמוקה בנושא ונמנע, הרי שאר החברים רואים חובה לקבל החלטה עוד בימי כהונתנו אנו ולא להשאיר דבר זה פתוח, בעיקר בקשר להערה של גורם הזמן. כי קשה לתבוע מהחברים בממשלה החדשה להתחיל כהונתם מיד מנושא זה דוקא ואז ממילא עלול לחול בו פיגור מזיק. אשר על כן, אני מתכוון לזמן בשבוע הבא את הועדה לישיבה ולקיים אותה בכל מספר החברים המשתתפים; עד אז לעשות מפגש הכנה של הגורמים הנוגעים בדבר ולהביא גירסה אחת או שתיים להכרעה. אבקש אתכם להענות להזמנה ובכך נתונה לכם תודתי.

מזכירות הממשלה

סניף קראה

2.1.77

28.1.77

~~ש.מ.ר.~~

פרוטוקול
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
כ' באייר תשל"ז - 8.5.77

נכחו: חברי הוועדה - השרים :
י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון,
א. ידלין, ח.י. צדוק, מ. קול,
ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית : ח. פינקלשטיין, מ. קרונה, ע. שפירא.

נעדרו: חברי הוועדה - השרים : ש. הלל, ש. פרס, י. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית : י. אלמוגי, מ. בר-און, א.ל. דולצין,
ר. ויץ, ר. יגלום, מ. קירשבלום,
י. קלארמן, א. שנקר.

ש. אבני	- משרד השכון
י. אדמוני	- המחלקה להתיישבות, הסוכנות היהודית
ר. איילנד	- מנהל כללי, משרד החקלאות
י. דרכסלר	- מינהל מקרקעי ישראל
א. ליטן	- משרד האוצר
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	- משרד הבטחון
ח. צבן	- משרד החקלאות
מ. ריבלין	- הסוכנות היהודית
ש. שירן	- משרד האוצר

מיכאל ניר - המשנה למזכיר הממשלה

סדר היום :
11/הת תכנית המפעל הדרומי
12/הת מרכז שירותים לדרוזים בגליל
28.1.77

. / תכנית

בפרוטוקול זה 29 דפים

187:2: לזכר היקר

הח/11. תכנית המפעל הדרומי.

השר י. גלילי : רבותי, אני זימנתי את הישיבה הזו,

על מנת לדון בנושא מבעוד זמן, בטרם

יתגבשו עובדות ציבוריות מכח סמכותם הכל יכולה של אמצעי התקשורת, כאשר יותר מכל ממשל חיצוני אחר יכולים לכפות פתרונות והחלטות על הממשלות.

על-מנת שאנו נדון בנושא של קדום

המפעל הדרומי, ההחלטה האופרטיבית שאנחנו מביאים היא - אישור לקדם את המחקר והפיתוח בנדון. בשעתו, ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות העביר לכל החברים את החוברת על המפעל הדרומי, שמצביעה על המגמה ליישב את המרחב המשתרע בחבל רפיח, מחוף הים עד נחל סיני, וממערב - עד באר-שבע וקדש ברנע, בתכנית נרחבת של עד 120 ישובים, על-יסוד סיפוס של משק ספציפי, מתאים לתנאי הקרקע, האקלים, אפשרויות היצוא והשיווק. ומפז, המחלקה להתיישבות והגופים המתאימים במשרד החקלאות עובדים בנושא הזה בתחום המחקר.

בשעתו התייעצו גם עם מומחים מחו"ל,

והדברים התקדמו כך כדי שלב שחיוני להביא לידיעת ועדת השרים את עיקרה של המגמה ההתיישבותית הזו כדי לתת אישור למגמה הרעיונית המרכזית של התכנית, ואף להקציב את הסכומים הדרושים למחקר ולפיתוח.

אני רוצה להזכיר לכם, כי בטרם אושרה

תכנית כללית כזו, אנחנו החלטנו על סדרת ישובים, מהם שכבר קמו, מהם שהחלטנו על הקמתם, שהם משתלבים בתכנית המפעל הדרומי. כוונתי ל-9 הישובים הקיימים בחבל רפיח, שהם : שדות, נתיב העשרה, אוגדה, דיקלה, סופה, ניר אברהם, נצח חזני, נח"ל סיני, שדה ניצן. כמו כן ישנם 5 ישובים בשלבי הקמה, שהם : קטיף ב', פריאל, תלמי-יוסף, חולית וחרובית - שהוחלט על איזרוחה ביולי שנה זו. ולאחרונה, במסגרת 25 הישובים שהחלטנו על הקמתם, החלטנו גם על

השר י. גלילי

הקמת תשתית ל-5 ישובים, והם - קטיף ג', קטיף ד', קטיף ה', שדות ז', שדות ח' - ישובים שלגביהם הוחלט לפי שעה על תשתית, וטרם ניתך להם שם וטרם יועדו להם גרעינים. לפי שעה זו הכשרת קרקע.

דו"ח ביניים של צוות שעוסק בתכנון המפעל הדרומי, ממליץ על פיתוח מואץ, הכולל הקמת 20 ישובים. בעצם, הרשימה שאני קראתי בפניכם מכסה 19 ישובים מתוך 20.

כאשר מדובר במחקר ופיתוח - ואתם תשמעו תיכף פרטים בנידון - אין הכוונה בלבד לעבודה משרדית של מהנשסים, אלא זה קשור גם בניסויים בשטח וגם בעבודה מדעית. זוהי תכנית עבודה ל-3 שנים, שהיא צריכה לעלות כ-30 מליון לירות. מזה, ההצעה להקצות השנה היא 16 מליון לירות.

אני מציע שנשמע תחילה את עיקרי הדברים

מפי מר י. אדמוני ואולי גם מצבן. לאחר מכן נשאל שאלות. ואני אומר לכם מראש, כדי שלא תחשדו בי בחפזנות יתרה, כאילו אני בא עכשיו לבקש אישור על תכנית נרחבת, מפורטת ואופרטיבית, ההצעה לסיכום שאני אביא היא כזו :

1. הוועדה רושמת לפנייה את המגמה הכללית של תכנית המפעל הדרומי.
2. היא מחליטה להאיץ את פעולות המחקר והפיתוח הקשורות בהגשמת התכנית הזו.
3. התכנית האופרטיבית תובא להחלטת ועדת השרים לענייני התיישבות.
4. כל החלטה על הקמת ישובים נוספים על אלה שהוחלט כבר על הקמתם, תתקבל בדרך המקובלת (החלטה על הקמת הישוב - במליאת וועדת השרים לענייני התיישבות. קביעת הגוף המתיישב - החלטה בוועדה הבינתנועית בראשות ח. גבתי).
5. להביא, תוך חודש ימים, לאישור הוועדה שלנו, את ההצעה לשיקום בדואים בשטח התפיסה - דבר שאנו חייבים בו וטרם פתרנו אותו.

6. התכנית המלאה שתובא לאישור וועדת השרים תביא במנין את

סיפוק צרכי התושבים המקומיים. (לפי הנתונים שיש לי,

בכל השטח הזה של כ-1,250 - 1,500 מליון דונם, יש כ-1,200 -

1,300 משפחות בדואיות.).

7. לפעול באמצעות המחלקה להתיישבות ובשיתוף התנועות ההתיישבותיות

להכנת כח-אדם לשובים שיוחלט על הקמתם (לרבות הקמת מחנה

קליטה ומעבר לגרעינים).

8. לממש את סלילת כביש ימית - קטיף.

בבקשה אדמוני, אח"כ יהיה מקום להערות

ושאלות.

סגן רה"מ י. אלון : האם יהיה דיון מיוחד, או שנשמע עכשיו

דיווח לגבי הספקת המים?

השר י. גלילי : נשמע עכשיו, זה קשור.

מר י. אדמוני : תכנית המפעל הדרומי רשומה בחוברת שהוגשה

על-ידי ראש המחלקה להתיישבות, באוגוסט

1975. התכנית הזו מדברת על פיתוח כל המרחב שבין באר-שבע ממזרח,

לבין ימית - אל-עריש במערב, לבין אזור חלוצה בואכה קדש-ברנע מדרום.

התכנית הרעיונית שהוגשה דיברה על פיתוח

משקים בשתי מגמות :

1. מגמה אינטנסיבית. כלומר, בעיקר בגידולים חסויים שתוצרתם

ליצוא, שניתנים לגידול באזור מסויים. האזור הזה מוגדר בטיב

קרקעות ובאקלים נוח, מתאים. (לא כל המרחב מתאים לגידולים

מר י. אדמוני

הללו). ובפיתוח משקים שצריכים להחליף יבוא בעיקר בגידולי גרעינים.
גרעיני חיטה, שמן וכו'.

במסגרת התכנית הרעיונית שהוגשה בזמנו על-

ידי ראש המחלקה, דובר על הקמת 110 ישובים, מהם, כ-50 ישובים בטיפוס
של ישובים על גידולים אינטנסיביים, ויתרם ישובים ממוססים על
גידולים אקסטנסיביים. המספרים הכוללים שהוגשו בתכנית או שנכללו
בתכנית, דיברו על האלמנטים כדלהלן, ואני חושב שהם פחות או יותר
מסכמים את מה שהיה כלול בתכנית.

מר ע. שפירא: ימית, זה אקסטנסיבי או אינטנסיבי?

השר מ. קול: זו עיר. מרכז אזורי עירוני.

מר י. אדמוני: השטח שבו מדובר, כולו, הוא שטח של

1.25 מליון דונם, שזה השטח שנסקר.

פה במפה הנמוכה אתם רואים את סקר הקרקע שנעשה, פחות או יותר, בכל
השטחים, ב-מליון ורבע הדונם, כדי לקבוע את טיבעם ואת התאמתם לגידולים
השונים. כאשר על-גבי מפת יעוד הקרקעות כפי שהיא מופיעה פה מסומנים
גם ממצאים אקלימיים. כתוצאה מהממצאים האקלימיים נקבע הקו הכחול
המרוסק שאתם רואים פה על-גבי המפה, שהוא בעצם קובע את תחום האזור
שבו אפשר לגדל גידולים אינטנסיביים. כל מה שנמצא ממזרח לקו הכחול
הוא אזור, שמבחינת טיב הקרקע, ובעיקר מבחינה אקלימית, איננו מתאים
לגידולים האינטנסיביים ולכן הוא מיועד למערכת הגידולים האקסטנסיביים.

עכשיו, לפי התכנית הראשונית, מכלל השטח

של 1.25 מליון דונם, דובר על כך שכרבע מליון דונם, בסה"כ, יהיו
מעובדים ע"י הישובים בטיפוסי המשק השונים, כשהמשק האינטנסיבי
מבוסס על יחידת קרקע מצומצמת, של בערך כ-10 דונם ליחידה, על-מכסת

מר י. אדמוני

מים מצומצמת של כ-5,000 קוב מים ליחידה. והמשק האקסטנסיבי מבוסס על שטח הרבה יותר גדול של 80 דונם ליחידה, וזו כמות מים יותר גדולה.

כדי לספק את המים לתכנית הזו, הוצעו

2 אלמנטים :

1. כור התפלה להתפלת מי ים, שצריך לספק בעיקר את המים המתוקים לצורך המערך האינטנסיבי.
2. הולכת מי הקולחים של מרכז הארץ שצריכים לשמש בעיקר את גידולי הגרעינים. כי מי הקולחים אינם מים שמתאימים לגידולים האינטנסיביים, אלא הם מים שצריכים לשמש יותר את גידולי הגרעינים.

התכנית הזו היתה תכנית כללית. כפא

שנאמר ע"י היו"ר, מומחה מבחוץ בדק את התכנית הזו ואמר שכל אחד מהאלמנטים שבה מחייב בדיקה. כלומר, אי-אפשר לקבל את התכנית הזו כפי שהיא, אלא כל אחד מהאלמנטים שבה מחייב בדיקה. ז"א, אלמנט הספקת המים, אלמנט הגידולים החסויים, אלמנט השיווק של התוצרת בכמויות הללו, האלמנט המיוחד של הגידולים של הגרעינים שהיה בנוי על יכולים כפולים מהיבול של היום ועל טכנולוגיה שונה לגמרי מהטכנולוגיה המקובלת היום וכו'.

על בסיס הצעת המומחה התקיים דיון

בראשותו של יצחק רבין, ובעקבות הדיון הזה, שר החקלאות וראש המחלקה להתיישבות מינו ועדה פנימית לקיום בדיקה ראשונית של ההצעה. הועדה הכינה דו"ח ביניים, בינתיים, ובדו"ח הביניים שלה היא קובעת מספר דברים :

- א. שבינתיים אין בסיס כלכלי להחלטה על הקמת הישובים המבוססים על גידולי הגרעינים.

מר י. אדמוני

מאידך, יש מגמה חיובית לגבי הישובים המוצעים להקמה על בסיס הגידולים האינטנסיביים.

השר מ. קול :

במספר כל כך גדול?

מר י. אדמוני :

לא, אבל כדי ללמוד את בעית הגידולים

האינטנסיביים, בעיקר את ענין האגרו-

טכניקה ואת ענין השיווק, יש צורך להקים מערכת מחקר מסועפת ומפורטת כדי שבאמת אפשר יהיה לתת תשובות הרבה יותר ברורות לגבי מה צריך לגדל, איך לגדל ואיך לשווק והאם יהיה שיווק.

המערכת הזו של המחקר הוכנה ע"י מנהל

המחקר החקלאי. נעשתה עבודה יסודית. מנהל המחקר החקלאי גם נערך

לביצוע התכנית הזו, מבחינת הקצאת כח האדם שלו מתוך המערכות הפנימיות

של המחקר. פה כדאי לציין כי באמת המחקר נרתם לענין הזה, על

כל מחלקותיו, כאשר הצעה ראשונה כבר נדונה במשרד החקלאות

בהשתתפותנו ומגמותיה אושרו לביצוע. מבחינתנו, כאמור, יש אפשרות

מעשית להתחיל במערך המחקר הזה מייד, עם צוות חוקרים טוב, שיכול

באמת תוך 3 שנים לתת לנו תשובות די ברורות לגבי אותו הקטע

הספציפי המתייחס לגידולים האינטנסיביים.

עכשיו, הועדה הזו, במסגרת עבודתה,

גם התייחסה לבעיה - איך אפשר וצריך ללכת בפיתוח האזור הזה, עד

שנקבל את תוצאות המחקר. הועדה הציעה 2 הצעות חליפות :

הצעה אחת אומרת : הבא נשלים את הפיתוח של הישובים הקיימים ולא

נלך להקמתם של ישובים חדשים. ההצעה השנייה אומרת : כן נלך

להקמתם של ישובים חדשים, והוצעו 11 במספר, בפיתוח יותר גמיש.

כאומר לא לבסס אותם בדיוק על תכנית הפיתוח שהיתה מקובלת בישובים

שהקימונו עד היום, שכידוע לכם היתה מבוססת על 2 דונם בתי-זכוכית

מר י. אדמוני

ועל גידול עגבניות. כלומר, הוצעה תכנית גמישה יותר המתאימה את עצמה למסקנות השותפות של המחקר והפיתוח.

השר מ. קול : מה יהיה הגידול המשקי במקום עגבניות?

מר י. אדמוני : למשל, גידולי ירקות אחרים. גידולי פרחים. אנחנו כבר היום נכנסים לגידולי

פרחים. השר קול, אני רוצה להגיד לך, כי מבחינת האפשרויות, נראה שאין גבול לאפשרויות שלנו. עונת היצוא העכשווית נגמרת וישנם כאן שר החקלאות ומנכ"ל משרד החקלאות והם יכולים לספר לכם סיפורי הצלחה יוצאים מן הכלל ועל אפשרויות גדולות מאוד שישנן עדיין בשיווק של תוצרת, לאו-דווקא בעגבניות, אלא במינים אחרים, בזנים אחרים, כשאני חושב שהאופק שלנו מבחינת היצוא החקלאי, בתום העונה הזו, הוא אופק יוצא מן הכלל, מבטיח מאוד. רק אתמול ראיתי את גמר יצוא האבטיחים מהבקעה ואני חושב שמי שרוצה לראות מחזה מרנין, ירד ויראה את מהלך האדיר הזה. את התוצרת בכמויות אדירות של אלפי טונות שזורמת לשדות התעופה ולנמלים - זה משהו יוצא מן הכלל.

ואני אומר שוב & שר החקלאות, מנכ"ל משרד החקלאות יכולים למסור על התוצאות הכלכליות של ייצוא התוצרת ובוודאי הם יאשרו שמרחב העשייה שלנו הוא גדול מאוד. בנושא זה לא צריכים להיות סקפטיים.

שש לנו בעיות - אילו גידולים לגדל,

איפה לתת את העדיפות, מה לעשות קודם, מה לעשות אח"כ? יש לנו בעיות לגבי הטכנולוגיה, אבל נדמה לי שאין לנו בעיה לגבי העניין היסודי - שיש לפנינו עדיין שוק גדול מאוד לתוצרת חקלאית טרייה. בעניין זה לא צריך להיות ספק בלבנו.

כאמור, משרד החקלאות והמחלקה

להתיישבות, בעקבות מסקנות ועדת הביניים, אמרו כי יש ללכת להצעה

החליפה, השניה. כלומר, לא לעשות רק להשלמת הישובים הקיימים, אלא לעשות גם להקמתם של 11 הישובים הנוספים, תוך הגמשת התכנית המשקית שלהם. והרשות לתכנון והמחלקה להתיישבות גיבשו ביחד הצעה להקמת הישובים הללו, שהיא הצעה יותר גמישה מבחינת התכנית המשקית שלנו. כזכור, אני עניתי, בתשובה לשאלה שלא אנשי האוצר בנושא זה, גם בישיבה הקודמת של אנשי הועדה. הועדה שלנו, היושבת כאן, בעצם כבר אישרה את ההצעה הזו להקמתם של 11 הישובים הללו בישיבותיה הקודמות, מהם היא אישרה, באופן קונקרטי, 6 ישובים להקמה כבר ב-1977, בין אם בהקמה כישוב, ובין אם התחלת ביצוע התשתית לקראת הקמה של ישוב. כך שמתוך 11 הישובים, פעולה חשובה מאוד תתבצע כבר במהלך 1977, עפ"י החלטותינו.

עכשיו, לנושא הזה של 11 הישובים שהוא נושא ספציפי, אני מבין שהיו"ר הכין פה הצעה שאומרת כי יש לעשות לגיבוש כח האדם, לארגונו והכנתו, לרבות הקמת מחנה מעבר והכשרה שבאמצעותו נתחיל להכין את הגרעינים לאיוש הישובים המוצעים להקמה כבר היום. אני בהחלט רואה בחיוב הצעה כזו, מפני שהכנת גרעינים היא תהליך טוב. אני רוצה להגיד שכבר היום, אנחנו בדרך כלל מכינים גרעינים שנה מראש, כאשר אנו משתמשים במחנה המעבר הקיים בצוהר. ואנו הפכנו את האחזות כפר דרום למחנה מעבר לצורך הקמת הישובים באזור קטיף, אבל מספר הגרעינים, מספר המועמדים להתיישבות הוא גדול, הלחץ הוא גדול, ואין סיבה שלא להביא לאזור עוד מתיישבים רבים - אלה שמהווים את כח האדם הפוטנציאלי להתיישבות באזור.

מבחינת הספקת המים, לא תהיה לנו בעיה, במערכות הקיימות של הנקז החופי העומד לרשותנו ומה שעומד לרשותנו בקו ירקון - נגב או כנרת-נגב - להעמיד לרשות הישובים המוצעים קונקרטיים להקמה את כמויות המים המתאימות והדרושות להם.

מר י. אדמוני

זוה אומר, כ-300 אלף קוב לישוב. בפיתוח המלא אנו שומרים לנו את האופציה למליון קוב לישוב, אבל היום אנו מדברים על 300 אלף קוב לישוב.. כלומר, סה"כ, אנו מדברים על כ-3.5 מליון קוב.

פה יש החלטה שהתקבלה במערכת המעם שלנו לפני 3 חדשים, שלפיה, קו זוהר - צאלים, שעכשיו הוא בתהליך ביצוע, יביא בחשבון הספקת 20 מליון קוב מים נוספים להתיישבות בדרום הארץ, כך שמבחינת הטווח המידי של הפעולה שלנו, אנו לא חלויים, לא בכור גרעיני ולא בהולכת הקולחים, שכפי שאמרתי איננה למטרה הספציפית של הישובים שקיומם על גידולים אינטנסיביים, אלא על מים שיועברו במערכות שלנו בהתאם להחלטות שקיימות בכל מוסדות המים. כך שמבחינת הספקת המים אין בעיה.

מבחינת משבצות, יהיה צורך לרכז את המשבצות ולהעמיד אותן לרשות הגרעינים, בדומה לתהליך שנעשה בעבר, כאשר החלטנו על הקמת ישובים באזור הזה, זה יעשה תוך פיצוי הבדואים ותוך ישובם בהתאם לתכניות שנעשו בעבר - ויו"ר הועדה הזו הציע פה הצעה ספציפית לנושא זה - שתגובש בתוך חודש הצעה להשלמת הפעילות הזו.

מה שעוד דרוש לנו במסגרת הזו הוא סלילת כביש מימית לאזור קטיף, כדי שאפשר יהיה לפתוח את האזור שמצפון לימית להתיישבות. היום הגישה שלנו היא מתוך הרצועה, כאשר, כידוע, אנו בונים את כל המערכת הזו כמערכת עומדת בפני עצמה, שאיננה קשורה ישירות לתוך המערכות של הרצועה, ולכן חשובה לנו פתיחת הדרך מימית לישובים שבאזור קטיף, כדי באמת ליצור את הרצף ההתיישבותי הזה, של מה שאנו קוראים פה "חבל רפיח".

לסיכום השקירה הקצרה הזו...

סגן רה"מ י. אלון :

אולי תכלול בסיכום גם מה המרחק
שבין הגבול המערבי לאזור ההתיישבות

המתוכנן, עד לעיר אל-עריש.

מר י. אדמוני :

לסיכום - האמור בשטח שממערב לבאר-
שבע, בואכה ימית ואל-עריש. אל-עריש

נמצאת בקצה התכנית הזו. היא היתה מתוכננת על 2 טיפוזי משק -
האחד לגידול גרעינים; והאחד - לחקלאות אינטנסיבית. בינתיים
אנו מתייחסים בעיקר לשטח של הגידולים האינטנסיביים, אשר מסומן
פה בקו הכחול - על בסיס הבדיקות האקלימיות שבוצעו על ידינו
ומפות בשטח. המדובר, אם כך, בעיקר, בשטח שבין אזור מבטחים לבין
אל-עריש. בשטח הזה יש יותר מ-1,200 משפחות בדואיות. אני
לא יודע את המספר, אבל יש וודאי יותר. חלקם בריכוזים קיימים,
כמו - אבו-טווילה, שיח'-זויאד, כלומר, התיישבות סמי עירונית.

השר י. גלילי :

אני אמרתי - 1,200 בתחום המוצע.

מר י. אדמוני :

אני חושב שיש יותר.

השר ח. צדוק :

יש לך השערה כמה יש?

מר י. אדמוני :

לי אין, אבל המספר הוא יותר גדול
מהמספר הזה, וצריך לדעת למצוא

את הפתרון המתאים להם, אם אנחנו באמת רוצים להרחיב את המסגרת
ההתיישבותית פה להיקף המוצע.

כפי שאמרתי, מבחינה אופרטיבית, לגבי

המפעל הגדול, מה שאנו מבקשים היום :

מר י. אדמוני

2. את הברכה לביצוע תכניות המחקר והפיתוח. אנחנו מבחינתנו ערוכים לקראתם.

מבחינה אופרטיבית, התיישבותית, בעצם לחזור על החלטה שכבר התקבלה פה בדבר הקמתם של 11 הישובים - מהם 6 במהלך השנה הזו. ריכוז המשבצות לצורך זה, ופתיחת הדרך לאזור קטיף, על-מנת שאפשר יהיה לממש את פעולות ההתיישבות באזור קטיף.

השר ח. צדוק :
אולי אתה תסביר לנו את הצבעים השונים ?

מר י. אדמוני :
הירוק מסמל את התחומים האפשריים או המשבצות האפשריות להקמת הישובים על בסיס גידולים. השטחים הירוקים הללו, אינם, כל משבצת בפני עצמה, משבצת לישוב, אלא כזו שיכולה לכלול ישובים. השטח הכתום הוא שטח הסגירה ובשטח הסגירה הזה יש תכנון ל-10 ישובים. זאת כדי לסבר את העין. כל משבצת פה איננה משבצת לישוב. סה"כ אנו מדברים על שטחים קטנים. זהו ציון אפשרויות לגושי התיישבות נוספים בתוך המרחב שבו מדובר.
כל 11 הישובים עליהם מדובר נכנסים לתוך המערכת של שטח התפיסה, כולל חרובית.

השר מ. קול :
איפה פה הגבול הבינלאומי.

מר י. אדמוני :
הגבול הבינלאומי הוא הקו הירוק הזה.

השר ח. צדוק :
היכן הגבול של הרצועה?

השר ח. צדוק

מר י. אדמוני :

הקו המזרחי של הרצועה הוא כאן.

ההתיישבות שאנו אישרנו היא כולה

בתחום שטח התפיסה, בדרום רצועת עזה בואכה ימית, ובחרובית, באזור הזה. ז"א, למרחב הזה, אנו עדיין לא נכנסנו.

מר מ. קרונה :

מאיפה לקחתם את המספר 110 ישובים?

מר י. אדמוני :

זו השערה, זו מגמה, זה לא מספר סופי.

זו מגמה. זוהי תכנית מגמתית ולא

תכנית קונקרטית. היא מדברת על אפשרויות מבחינת הספקת מים. על מציאותם של שטחים בתחומים מסויימים. לא צריך לראות זאת כתכנית : "כזה ראה וקדש". זו מגמה לבדיקה.

השר מ. קול :

חברים, יש לי כמה הערות : קודם כל,

באחת הישיבות של ועדת השרים הזו,

אמרתי כי אני אינני תומך בהקמת ישובים המבוססים על ענף חקלאי אחד. ישובים כאלו הם תמיד בסכנה. גם כאשר מדובר בבתי זכויות, זה גם כן ענף אחד. יכולה להיות רוויה בעגבניות, פרחים או זן אחר, ואני מזהיר שוב פעם בפני ההתלהבות הגדולה הזו. אני חושב שטוב שרוצים לחקור את הנושא הזה. כי החוקרים הם פחות פסקניים, מטיבעם, הם יותר סקפטיים מאשר אנשי הביצוע שהם אחוזי התלהבות.

עכשיו, אנו חיים בתקופה שיש בה הרבה

מאוד חידושים. בארה"ב עכשיו רוצים לגדל גם ילדים במבחנויות. רענן וייץ רוצה לגדל ישובים במבחנויות. אני מאוד מעריך את יוזמותיו, אני חושב שהוא הוכיח את עצמו בהרבה דברים. אני אומר זאת לשבסו. ומחלקה להתיישבות מגלה ערנות לחידושים וניסויים. ואני בעד מחקר, ומחקר יכול להיות גם למטרות שלום. אפילו אם יחזירו את כל השטח

השר מ. קול

חזרה למצרים, גם אז המחקר הזה יכול להיות תרומה לשלום. אנו מבטחים שנשרת את האזור במחקרים.

הערה שלישית - התכנית הזו כפי שהיא

מוגשת פה, עם הסעיף הראשון של השר גלילי - שאנו מחייבים בדרך כלל את המגמה הזו - אני לא מוכן לתמוך באופן כללי במגמה הזו, כי אני לא יודע מה היא? אני שמעתי פעם תכנית של משה דיין, כשהוא היה עדיין שר בטחון, האומרת כי תכנית השלום שלו היא בקו אל-עריש - רס - מוחמד. נדמה לי, שליך השולחן יש כאן אחדים שגם כן תומכים בקו הזה. מכיוון שאני אינני מאמין כי זוהי תכנית שלום, לדעתי זו תכנית לטרפד את השלום ולא תהיה תכנית שלום על בסיס התכנית של קו אל-עריש - רס-מוחמד. לכן כשהשר גלילי קורא את הסעיף הראשון ואומר כי אני צריך לתמוך במגמה הכללית של התכנית הזו, פרושו של דבר, שאני צריך לתמוך במגמה הכללית של התיישבות שלנו עד אל-עריש ואני נגד זה. כדי להקל מבחינה מדינית, נעניתי בשעתו לבקשת היו"ר שלא להקים רעש מסביב לזה ולהוריד את הערעור שלי על איזוה חרובית - ועשיתי זאת, כי בשבילי, ישוב אחד איננו קובע. לא רציתי שיהיה מסביב לזה ויכוח, עם ערעור בממשלה וכל הפרסומת הנלווית לזה, אז הורדתי את הערעור לפי בקשת היו"ר בישיבה הקודמת. אבל אם באים הנה עם מגמה להקים אזור התיישבות עד אל-עריש, אני נגד המגמה הזו, כי אני רואה במגמה הזו מגמה מסוכנת מאוד. אני מבין שיהודים מתלהבים מאוד מהגדה המערבית - שם יש מקומות קדושים, הסטוריה יהודית ויש ויכוח קשה מאוד לגבי על מה מתר לוותר ועל מה אסור לוותר, אבל אפילו הליכוד לא אומר כי הוא כל כך אימפריאליסטי לגבי האזור הזה של סיני. אני מבין כי יש ויכוח קשה לגבי הגולן כי זה קשור בעתיד הגנת הגליל, לאור הנסיון שלנו, אבל מה התאבון הגדול הקיים פה לרוץ עד אל-עריש. לכן אני מזהיר בפני המגמה הזו.

השר א. ידלין :

עד איפה אתה הולך?

השר מ. קול :

אני הצעתי פעם בממשלת גולדה, אינני

יודע האם אתה היית כבר בממשלה הזו או

לא, שגבול הבטחון שלי בסיני הוא בין 10 ל-12 ק"מ מעבר לקו הבינלאומי. זה היה בשעה שדובר על שדה-התעופה, ואז נאמר כי אנו רוצים בין הרצועה לבין סיני בחגורה התיישבותית. אז חגורה התיישבותית זה בין 10 ל-12 ק"מ. וכאשר מדברים על חגורה, זה גם כן נקרא חגורה? זה אבנט. זה יותר מאבנט. לכן אני אומר כי הדבר הזה לא נראה לי, ואני מתנגד לזה, ואם אתם רוצים להחליט על כך, אני מבקש להביא זאת לממשלה.

לי יש עוד ספקות לגבי בעית הישובים

שלנו המשולבים בתוך הרצועה בין הישובים הערביים. אני שמעתי גם מאחרים שהביעו כאן ספקות לגבי הישובים האלה. אינני יודע האם זה טוב ומה הנסיון עם זה? יש לי ספקות בבדים בענין הזה.

אני תמכתי כל השנים במגמה של חגורה

בטחונית התיישבותית שתפריד בין סיני לרצועה - מטעמים בטחוניים, מטעמים התיישבותיים, מכל מיני בחינות, כגבול בטחון של ישראל.

ואם מדברים על גבול בטחון של ישראל, הכוונה לגבול בטחון, ואני אומר שתכנית כזו מוכרחה לעורר התנגדות כוללת, וידידינו בארה"ב ובכל מקום בעולם יגידו בפרוש, כי התאבון שלנו הולך ומתפשט וכי אנו למעשה לא רוצים לוותר על שום דבר. אנחנו רוצים לקחת יותר

ויותר שטחים, ואתם יודעים שיש שם אלרגיה גדולה לענין הזה של ההתנחלויות. ואני לא נבהל מהאלרגיה כשההתיישבות חיונית לבטחונה של ישראל. אני לא נבהל, אני הצבעתי בעד הישובים בגולן והישובים שקמו, כי אני בעד גבולות בטחון ולא בעד סידורי בטחון או דברים אחרים. אבל מה שמוצע פה זה נוגד את התפיסה של כל ממשלות ישראל,

השר מ. קול

כפי שאני הבינתי אותה, ממלחמת-ששת-הימים ועד היום הזה. לכן אני נגד המגמה הזו.

אני לא נגד מחקר. להקציב כסף למחקר, כפי שאמרתי, זה תמיד דבר טוב. יש פרנסה לחוקרים. בודקים גם ענינים אזוריים והמחקר יכול להיות טוב כתרומה לשלום באזור. לכן אני מזהיר מפני מה שפה מוצע.

סגן רה"מ י. אלון : לפתחת-רפיח יש חשיבות איסטרטגית ממדרגה ראשונה. משום שציר הפלישה ההסטורי והאקטואלי, המודרני, ממזרים האפריקנית צפונה לאזור אסיה וישראל עובר לאורך חוף הים. מכיוון שמדובר ברצועת-עזה צפופת האוכלוסין מצד אחד, ועל אל-עריש עם אפשרויות של התיישבות מצרית נוספת בסיני כאשר נזכה בשלום, מצד שני, ייחסתי עוד ב-1967, ואני מייחס היום, ביתר שאת, חשיבות מיוחדת להתיישבות בפתחת רפיח. אני כתבתי על כך בשעתו וקראתי לאזור "צפון מזרח סיני".

השר י. גלילי : אנו פתחנו זאת ל"חבל רפיח".

סגן רה"מ י. אלון : אני בעד זה. זה יותר ברור. ואני מציע לחברים - בין שהיו להם ספקות בשעתו, כשהחלטנו על הקמת שדה התעופה הצבאי ועל המרכז העירוני, ולאלה שתמכו, להיות מרוצים מההחלטה הזו. אני אינני חושב שחבל רפיח, במשמעותו המקורית, חורג מהפרמטרים שלאט לאט הצלחנו להחדיר אותם לדעת חלקים חשובים בציבור העולמי, אם כי אל תטעו להאמין כי הם קיבלו כבר את הפרמטרים הללו. אני נתקלתי כבר לא פעם בהתבטאויות על עשרות קילומטרים וכו', אבל בכל אופן, זה אזור שראוי להאבק עליו כמו על אזורים איסטרטגיים אחרים, לא פחות מאשר רמת-הגולן, בקעת-הירדן וכו'.

סגן רה"מ י. אלון

שנית - אני מזהיר בפני - "תפסת מרובה".

המפה הזו שהיא מגיעה עד לתוך א"ל-עריש, היא עלולה להביא לבומרנג כזה, שאינני יודע לאן היא תלחץ אותנו חזרה מזרחה. חרובית צריכה להיות הנקודה הקיצונית ביותר לכיוון מערב. זה 15 ק"מ מאל-עריש. זה המקסימום. זה כבר קרוב מאוד לעיר ערבית הסטורית קיימת, עיר שיש בה יוקרה למצרים, וצריך לנסות להכין גם את אפשרויות הסבל של הצד השני. לא שאני חושב שחרובית תתקבל בברכה בצד השני - אבל כן רציני למיקוח, שניתן להסביר אותו איסטרטגית, הדבר הזה עוד אפשרי, מעבר לזה, זו התגרות (תסלחו לי) ואם כך, יש גם ממערב לאל-עריש כמה אזורים טובים. אני גם רוצה שיהיה מרחק משדה-התעופה הצבאי עד לגבול.

השר מ. קול : אני קראתי עכשיו קינה של משורר אחד

על זה שאנו רוצים לעזוב את הדגים

של ברדוויל למען השלום.

סגן רה"מ י. אלון : לכן גם אני בדעה, כי באשרנו את הצעת

ההחלטה שהובאה על-ידי היו"ר, שאמנם

הגבול הצפון מערבי לכיוון מצרים טעון אישור הממשלה.

הערה שניה לפי הערכתי המדינית -

השר י. גלילי : תרשה לי הערה - כאשר אנו מדברים על

פרמטרים של מחקר, אנחנו לא קובעים

גבולות. כאשר אנו מדברים על העלאת ישוב על הקרקע, יש לזה ערך.

השר מ. קול : אבל פה כתוב שהוועדה רושמת לפנייה את

המבמה הכללית של תכנית המפעל הדרומי.

השר י. גלילי :

אם תקשיב לדברי, תבין מה אני מציע.

לי נראה שאם יאשרו את הצעת ההחלטה

שאני מביא פה, אי אפשר יהיה לומר כי ממשלת ישראל אישרה כי הגבול הדרומי - מערבי שלה מגיע עד פרברי אל-עריש. הועדה שלנו, עוד לא הממשלה, אישרה תכנית מחקר וקבע טווחים גיאוגרפיים של המחקר הזה, בכך לא נקבעו קביעות של ממשלת ישראל לגבי גבולות המדינה. זאת ביחוד שיש שם סעיף האומר כי תכנית אופרטיבית חובא להחלטה וכי העלאת כל ישוב חדש טעונה החלטה.

השר מ. קול :

למה נחוץ בכלל סעיף כזה?

השר י. גלילי :

זה דבר אחר. על זה אפשר לדבר.

מר מ. קרונה :

אם יש פרסומת לענין היא לא מיו"ר הועדה. הוא נזהר מאוד מפרסומת.

השר י. גלילי :

יש פרסומת ויש פרסומת, אלו דברים שונים.

סגן רה"מ י. אלון :

באשר לעמדותי ההסטריות, בעקבות הערת

השר מ. קול, כשהבאתי רשימת הצעה

להקים ישובים באזור הזה, היה זה דווקא משה דיין, שר הבטחון דאז, שהתנגד לכך, והוא אף נתן סובסידיה לבדואיים לנטוע שם עצי קקיון, כדי שיתפרנסו על קקיון. וכאשר קיבלנו החלטה בדבר הקמת הישובים, היינו צריכים לתת פיצויים לאותם הבדואים שקיבלו מאיתנו סובסידיה לנטוע עצים, על מנת לפצות אותם על העצים שעקרו, כך שזה יכול להיות גם כך וגם אחרת.

לפי הערכתי המדינית, הקצב של מאמצי

השלום עלול לגבור לקראת השליש האחרון של שנה זו. מבחינות

מסויימות (ואני חוזר על זה כבר בפעם המי יודע מה) { שערן החול

סגן רה"מ י. אלון

עלול לאזול, והמאבקים על גבולות בני הגנה ימצאו אותנו לא ערוכים מספיק מבחינה התיישבותית. והפעם אני מתכוון לא רק למספר הישובים ופריסתם, אלא גם לשורשיותם ועוצמתם המשקית והחברתית. לכן אני מציע שעל כל ישוב נוסף שנצטרך להחליט, נביא בחשבון כיצד הוא משתלב בקונספציה הכללית ואיך הוא מחזק את המאחז הקיים כבר.

שנית - מר אדמוני הזכיר גם אפשרות

של חיזוק הישובים הקיימים - אני ממליץ על כך שהישובים יהיו ישובים, ופחות שיראו כמחנות ארעיים ויותר כישובים. יהיה לזה משקל. זה נכון, אגב, לא רק לגבי פתחת רפיח, אלא גם לגבי בקעת הירדן וכל אזור אחר, כולל מעלה - האדומים.

אני מחייב את ההחלטה, אני מחייב את

המגמה. אני עומד על כך שיהיה ברור כי הגבול איננו אל-עריש, כי אני חושש שזה מחר יהיה בעיתונים ויאמר כאילו החלטנו על התיישבות עד אל-עריש. ואני אומר לכם, אני אינני טועה בזה, תסמכו על החושים שלי, אני הרי בעד התיישבות כל הזמן. זה יכה אותנו. זה יקדים את הראקציה המערבית או האמריקאית, במקום להרדים אותם קצת. והדעות האלו נפוצות, והדברים יופצו - כבר הבוקר היה פרסום על הדיון הזה.

אתה טועה, כבר ביום שישי.

השר י. גלילי :

הערה אחרונה לגבי הפרסום האלמנטרי,

סגן רה"מ י. אלון :

ההכרחי - מדובר כל הזמן על המחלקה

להתיישבות של הסוכנות. צריך לדבר על המחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית, כי אחרת, הסוכנות תהיה הקרבן הראשון שהאמריקאים יכו אותו, אם הם ירצו לנקוט נגדנו בסנקציה נגד התיישבות בשטחים

המרחזקים. הסוכנות היא סוכנות מאושרת לצרכי מגבית, מה שלא כן, ההסתדרות הציונית. לכן אני מעיר זאת לצורך זהירות.

השר ח. צדוק : במה שמוצע לנו לסיכום יהיו 3 יסודות :

1. החלטה על ביצוע ועריכת בדיקה ומחקר.
2. אימוץ עקרוני של מגמת ההתיישבות המונחת ביסוד של מה שהוצג לנו.
3. כל החלטה אופרטיבית, בין אם על התכנית פולה ובין על כל ישוב וישוב, טעונה החלטה נוספת.

לי נראה שאנו יכולים וצריכים להסתפק בעניין הראשון - כלומר, ההחלטה על הבדיקה והמחקר; ובעניין האחרון, שהוא בעצם מובן מאליו - שכל החלטה על הקמת ישוב צריכה להיות מקובלת כאן; ולהמנע מהחלטה עקרונית על אימוץ מגמת ההתיישבות הזו.

אני רוצה להסביר - יש שיקול לגופו של עניין ויש שיקול מדיני, טקטי. בשביל לבצע מהיום למחר תכנית של בדיקה ומחקר, לא צריך אלא החלטה אופרטיבית על ביצוע תכנית בדיקה ומחקר.

השר א. און : אין צורך בועדת שרים לשם כך.

השר ח. צדוק : אם צריך לשם כך תקציב של 30 מליון, שחצי מזה יוצא בשנה זו וחצי בשנה הבאה, אז זה צריך להיות מובא לכאן. אנחנו מחליטים החלטה על ביצוע בדיקה ומחקר.

אני חושש שגם החלטה על בדיקה ומחקר כשהיא מלווה במפה הזו, גם היא כבר תתפרש כבעלת מגמות מדיניות מרחיקות לכת. ואין לנו כל צורך מעשי להוסיף לזה אישור עקרוני,

השר ח. צדוק

שאין לו משמעות מעשית ביצועית, שיש לו רק תוכן פוליטי והוא
עלול לגרום נזק. אני כשלעצמי, למשל, מהרהר, מערער, מסתייג
משתי נקודות מההיקף הזה:

- א. הגבול המערבי של שטח ההתיישבות בפתחת רפיח.
- ב. התיישבות בחלקי רצועה המאוכלסים אוכלוסיה ערבית.

השר ש. רוזן : זאת החלטנו.

השר ח. צדוק : החלטנו, אבל אני מוסיף להביע את
דעתי בעניין הזה. אבל העניין הזה
לא צריך לעמוד לפנינו לדיון. מה שעומד לפנינו לדיון היום, זו
החלטה אופרטיבית על ביצוע תכנית בדיקה ומחקר, תוך הדגשה שהחלטה
על כל ישוב קונקרטי תובא הנה לאישור, ובלי החלטות פוליטיות
עקרוניות שאין להן משמעות אופרטיבית ושיש בהן רק חשש של נזק
פוליטי.

השר מ. קול : גם בלי צמידות למפה.

השר ש. רוזן : מר אדמוני אמר בתחילת דבריו כי היו

2 הצעות למחקר - הייתה הצעה לקיים את

המחקר במסגרת הישובים הקיימים; והייתה הצעה שניה - להקים 11
ישובים ולערוך בהם את המחקר. קודם כל, אני קובע זאת - אני
מציע באמת שנחליט על המחקר ולא נחליט על ישובים. אם רוצים להחליט
על ישובים, זה לא צריך להיות בהקשר עם מחקר.

השר ח. צדוק : גם אין הצעה כזו.

השר ש. רוזן :

אין הצעה ספציפית אבל דובר כאן על
איזה דבר.

השר ח. צדוק :

זו אינפורמציה, אין הצעה להחלטה.

השר י. גלילי :

אין היום הצעה להחלטה, אלא להפך,
יש החלטה שכל ישוב נוסף על אלה שכבר
הוחלט, טעון החלטה של הועדה הזו.

השר ש. רוזן :

כן, אבל באינפורמציה שלו הוא קשר זאת
למחקר, ואילו אני אינני קושר זאת
למחקר. את המחקר אני מקבל מראש, כאלטרנטיבה ראשונה. אפשר לקיים
את המחקר ללא קשר האם כן נקים ישובים או לא נקים ישובים.

דבר שני - אני מחייב את ההתיישבות

בפתחת רפיח, אם כי נמנעתי, אבל נמנעתי מסיבות של אי שיקום
הבדואים. אמנם הובאה תכנית, אבל אני יודע שהיא לא תספק אותי.
אני יודע, כי נהלנו מו"מ, אבל אני מחייב את ההתיישבות בפתחת-רפיח.

השר י. גלילי :

אני מקווה שאתם תשתתפו בהתיישבות
שם.

השר ש. רוזן :

נראה איך אתם תשקמו את הבדואים.
אני מחייב את זה גם, משום שאני חושב
שאולי דווקא כאן יהיה תיקון גבול של 10-15 ק"מ, שהוא הכרחי, סביר,
לעריכת המו"מ, וזה נחוץ לנו כאשר אנו מדברים על פשרה טריטוריאלית
שיכולה לכלול גם את רצועת עזה.
עם זאת, אינני מחייב הרחבת חבל רפיח
עד ללא גבול, עד לאל-עריש.

השר ח. צדוק :

זה לא ללא גבול, זה הגבול.

השר ש. רוזן :

אני מסכים עם השר צדוק, אני חושב
שמספיק שנחליט על המחקר ביחס לתכנית
דרומית, שגבולותיה לא נקבעו בשום מקום.

סגן רה"מ י. אלון :

צריך לקרוא לזה : "דרומה לבאר שבע"
לרמות את העולם.

השר ש. רוזן :

אם כן, הדבר הזה נחוץ, הדבר הזה מתקשר
גם עם כוונתנו לדבר בממשלה על מפעל
ההשבה והשפכים.

השר י. גלילי :

רבותי, אני רוצה לעשות נסיון ולסכם.

מר מ. קרונה :

אני רציתי לשאול. אני חושב שנקודת
המפתח בהצעה המוצעת היא המילה "פיתוח".

השר י. גלילי :

"מחקר ופיתוח".

מר מ. קרונה :

זו נקודת המפתח. אבל יש פה נקודה -
בעקבות דברי מר אלון, שאפשר לנסח
את ההצעה כך שיחברו באופן ברור שלא קובעים את הגבולות באל-עריש,
אלא הולכים לנושא זה. אבל יש פה בכל זאת דבר אופרטיבי מיידי -
ענין הכביש.

השר ח. צדוק :

אין פה שום בעיה.

סגן רה"מ י. אלון :

הכביש הוא בסדר, הוא מימית צפונה.

מר מ. קרונה :

אבל זו החלטה שצריך להחליט, אז

צריך להפריד בין כל הדברים האלה.

באשר לענייני צריך להחליט על הדברים שרוצים בפיתוחם. ואת ענייני

המחקר צריך לנסח על המגבלות הקיימות.

סגן רה"מ י. אלון :

צריך לנסות למצוא לזה שם, שם שישים

בעיקר דגש על הנגב, אם כי ברור לנו

שזה אמור גם בפתחת רפיח.

השר א. ידלין :

כשאומרים -המפעל הדרומי", זה אומר

הכל.

השר י. גלילי :

רבותי, אני רוצה לנסות לסכם - קודם

כל, אני מניח שאתם שמתם לב שהמגמה

שלי היא לחלץ את הועדה שלנו מדיונים בעלי משמעות מדינית, וביחוד בעלי משמעות מדינית דקלרטיבית. להחלטות של הועדה שלנו יש, ללא ספק, משמעות מדינית הרבה יותר כבדה מאשר להחלטות מדיניות דקלרטיביות בלתי התיישבותיות. עם זאת, אנחנו לא הוסמכנו על ידי ממשלת ישראל לקבל החלטות מדיניות על גבולות המדינה. לא זו היתה הכוונה בהצעה הזו. לכן, אין לי קושי לוותר על המבוא הפותח, כי אין לי כוונה, במקרה זה, להבריח החלטות פוליטיות המחייבות את הממשלה לגבי איפה יהיו גבולות המדינה.

השר מ. קול :

אני רוצה לשאול שאלה - אנחנו קיבלנו

חוברת שאתה שלחת לי ואני עיינתי בה.

לחוברת הזו מצורפת מפה, ואם מאשרים את התכנית כפי שהיא בחוברת, עם המפה, וזה מתפרסם, והמפה מתפרסמת, לדעתי זו הקלה מדינית רצינית. החוברת הזו היא לא סוד, ואני מודאג מאוד מהדבר הזה.

השר א. ידלין :

באיזו חוברת מדובר ?

השר מ. קול :

על תכנית המפעל הדרומי. כל מה שדובר

פה מופיע שם. החוברת של ד"ר רענן וייץ.

מר פ. קרונה :

הוא הוציא הרבה חוברות.

השר מ. קולצא :

תסלח לי מר קרונה, מדובר לא על חוברת

של רענן וייץ, אלא על חוברת שהוצאה

בשם המלכות.

השר י. גלילי :

השר מ. קול, קודם כל, אני רוצה לומר לך, ברוח טובה, כי ההערה שלך היא בבחינת

"הצתה מאוחרת" (כפי שהחברה אומרים זאת), כי החוברת של חברנו רענן וייץ, ראש המחלקה להתיישבות נחפרסמה ברבים, הודפסה בעיתונות ופורסמה בהצבה ואיונות, מפי הגבורה עצמה - ראש המחלקה להתיישבות. לכן אני אינני מציע שאנחנו היום, בישיבה הזו, ניתן גושפנקא לחוברת.

אין לי קושי לוותר על הסעיף הפותח.

אני אמצא לו הקדמה מתאימה. למשל, כאשר הוברר לי בשבוע שעבר, לאחר הישיבה שהיתה אצל שר הבטחון, כי עומדת להתפרסם ידיעה בנדון, אני דאגתי לטבוע מטבע : "חבל רפיח ומרחב הבשור". אז נמצא לזה מטבע, כי אני גם כן ער לנזק המדיני שיכול להיות ממטבעות דקלורטיביות.

סגן רה"מ י. אלון : חבל אשכול.

השר י. גלילי :

אבל, דווקא בעיקבות ההערות הללו של החברים, אני רואה חשיבות לכך שתצאצא שריעננו מחדש את המיידע לוועדה, אם כי בכך עוד לא נקבעות כל עובדות התיישבותיות ופוליטיות.

אם כן, מה שאני מציע הוא :

1. שאנחנו נאיץ את פעולות המחקר והפיתוח הקשורות ביישוב המרחב שניתן לו הגדרה.
2. שהתוכנית האופרטיבית תובא להחלטת ועדת השרים לענייני התיישבות.
3. שלבא החלטה על הקמת ישובים נוספים במרחב הזה, בנוסף על אלה שהוחלט עליהם, תבוא לאישור ועדת השרים לענייני התיישבות.
4. שהתכנית המלאה צריכה להביא בחשבון את סיפוק צרכי החושבים המקומיים - ועד אז נרכז את המיידע.
5. שתוך חודש ימים נביא לאישור הוועדה את השלמת התכנית לשיקום

השר י. גלילי

הבדואים בשטח התפיסה. אנחנו חייבים את זה מהעבר.

השר ח. צדוק : שטח התפיסה זה שטח שכבר תפסנו?

השר י. גלילי : כן, כן.

6. שהמחלקה להתיישבות, בשיתוף התנועות ההתיישבותיות, תעשינה להכנת כח אדם לישובים אשר יוחלט על הקמתם - זה כולל גם מחנה מעבר וקליטה ככל שידרש.

7. לממש את סלילת הכביש ימית - קטיף.

מר ע. שפירא : מהו הסעיף הראשון?

השר י. גלילי : אני אמרתי - להאיץ את פעולת המחקר והפיתוח להגשמת יישוב המרחב. אני אתן לזה הגדרה מאופקת ואזהר ממרעין ביטחון.

סגן רה"מ י. אלון : אולי אפשר את המילה "פיתוח" לשנות ל"תכנון"?

השר ח. צדוק : דווקא באנגלית אומרים research and development וזה הרבה פחות מאשר פיתוח במובן הפיזי. אבל פה, מכיוון שזה יכול להיות נתון לאי הבנות, מוטב להגיד תכנון, ולהדגיש את המחקר.

השר י. גלילי : עוד 3 הערות : כיוון שתכנית כזו צריכה להביא במניין גם את הצרכים : א. של ימית ב. של ערי הפיתוח הסמוכות, כמו אופקים, נתיבות, כי תהיינה עליהן

השלכות, אז אני מבקש לשתף את משרד השיכון גם בפעולת המחקר והתכנון.

מ ח ל י ט י ס :

- (א) להאיץ את פעולות המחקר והתכנון הקשורות בהגשמת התכנית.
- (ב) התכנית האופרטיבית תובא להחלטת ועדת השרים להתיישבות.
- (ג) החלטה על הקמת ישובים נוספים על אלה שכבר הוחלט עליהם תתקבל בדרך המקובלת (על הקמת יישוב - החלטה במליאת ועדת השרים להתיישבות; קביעת הגוף המתיישב - החלטה בוועדה הבינ-תנועתית בראשות ח. גבתי).
- (ד) לפעול באמצעות המחלקה להתיישבות, בשיתוף התנועות ההתיישבותיות להכנת כח-אדם ליישובים שיוחלט על הקמתם (לרבות הקמת מחנה קליטה ומעבר לגרעינים, ככל שיידרש).
- (ה) להביא לאישור ועדת השרים, תוך חודש ימים, ההצעה להשלמת שיקום הבדואים בשטח התפיסה.
- (ו) התכנית ההתיישבותית המלאה, שתובא לאישור ועדת השרים, תביא במנין סיפוק צרכי התושבים המקומיים.
- (ז) לממש סלילת כביש ימית - קטיף. יו"ר הוועדה יבוא בדברים עם משרד האוצר, משרד העבודה ומשרד הבטחון, להבטחת המימון.
- (ח) התכנית תביא במנין את צרכי הפיתוח של ימית ושל ערי הפיתוח במרחב.
- (ט) לשתף את משרד השיכון במחקר ובתכנון.

הח/12 מרכז אשורותים לדרוזים בגליל.

השר י. גלילי :

לאחרונה - אני שואל האם אתם מוכנים

להסמין את יו"ר הועדה, שר החקלאות,

שר השיכון, שר הבטחון ושר התיירות, להחליט על הקמת מרכז שירותים

לדרוזים בגליל. הדברים בשלים להחלטה וכיוון שהם בשלים, אין

טעם להקדיח את התבשיל. אני מעוניין כי תתקבל בנדון החלטה עוד

השבוע, על דעת הועדה.

השר ח. צדוק :

לאחר שהוספת את שר התיירות, אין

לי התנגדות.

אני מבין שזה לא מחייב תקציב?

מר ש. שירן :

התקציב כולו....

השר י. גלילי :

הדרוזים, זה טוב לבחירות?

מר מ. קרונה :

הדרוזים זה טוב לאות עמים, לשלום...

השר י. גלילי :

מ ח ל י ט י ם :

להסמין את יו"ר ועדת השרים לענייני התיישבות, שר הבטחון, שר
החקלאות, שר השיכון ושר התיירות להחליט, על דעת ועדת השרים,
על הקמת מרכז שירותים לדרוזים בגליל.

מה עם המתאר של מעלה האדומים, האם

סגן רה"מ י. אלון :

אפשר לגשת לתכנן אותו?

אני אתן תשובה בשבוע הבא.

השר י. גלילי :

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

ס"פ' 1 חלק 2

ס"פ' 1 חלק 2

מזכירות הממשלה

ס"פ' 1 חלק 2

~~שם~~

פרוטוקול

התייעצות שרים בהתאם להחלטה מס. הת/8 של
ועדת השרים לענייני התיישבות מיום כ"ט בניסן תשל"ז - 17.4.77

י"ג באייר תשל"ז - 1.5.77

נכחו השרים : י. גלילי - יו"ר, מ. קול, ח. י. צדוק

נעדרו השרים : א. אוזן, ש. פרס

ש. אבני	-	משרד השכון
אלוף א. אורלי	-	מתאם הפעולות בשטחים
א. ביידיץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
א. מקובר	-	לשכת השר י. גלילי
ד. רוזנפלד	-	מינהל מקרקעי ישראל

א. לישנסקי - מזכירות הממשלה

סדר היום : מסחה - האחזות נח"ל

. / מסחה

בפרוטוקול זה 2 דפים

ס"פ' 1 חלק 2

מסחה - האחזות נח"להשר י. גלילי :

אני פותח את הישיבה. בהמשך
להחלטת ועדת השרים לענייני התיישבות

אשר אושרה על-ידי הממשלה בנושא מסחה - בהחלטה כלול סעיף ג'
האומר - "ככל שיהיה הכרח בסגירה או בתפיסה של שטח - להסמיק את
ראש הממשלה, את שר הבטחון, שר החקלאות, שר המשפטים, שר התיירות
ויו"ר ועדת השרים לענייני התיישבות, להחליט בנדון ולהודיע
על כך לוועדת השרים". בהמשך לישיבה זו זימנתי את הדיון הזה
ואבקש את חברנו אורי ביידיץ' והאלוף אורלי להציג לפנינו את
הנושא.

אני רוצה להביא לידיעתכם כי מאז
הישיבה נפגשתי לראשונה עם נציגי גרעין מערב השומרון, וקבענו
כללים, שעל-פיהם, יעלה היום צוות חלוץ של הגרעין הזה, בסדר
גודל של עד 15 גברים, לשיכון זמני באזור תחנת המשטרה במסחה.
הוא ישהה שם עד אשר תהיה אפשרות (מבלי לקבוע תאריך) לעבור לשטח
הקבע באתר ב', כפי שהוצג לפניכם....

השר מ. קול :

אם יוחלט!

השר י. גלילי :

אמרתי.

השר מ. קול :

אני רוצה לשאול שאלה - הרי הוחלט שקודם
יעלה גרעין נח"ל לשם.

השר י. גלילי :

גרעין הנח"ל עלה כבר .

השר ח. צדוק :

הוא כבר נמצא.

אני מכולבל מהגיאוגרפיה. אני שמעתי

כבר - 4 ק"מ, 5 ק"מ, 12 ק"מ.

השר י. גלילי :

12 ק"מ?

השר ח. צדוק :

כן, היום ברדיו דיברו על 12 ק"מ.

השר י. גלילי :

מי דיבר על כך.

השר ח. צדוק :

הקריין.

מר א. ביידן :

פשוט, על מנת להתמצא בשטח - אנו נמצאים

פה בראש-העין. אם כל משבצת זה 1 ק"מ

(מצביע על המפה) והיות והגבול הוא אחרי כפר-קסם, זה מסביר שזה

לא יכול להיות מעל ל-4-5 ק"מ. אם מדובר על המשטרה זה 5.5 ק"מ.

אתר ב' מרוחק פחות, מכפר קסם הוא מגיע ל-3.5 - 4 ק"מ. המשטרה

נמצאת ליד אתר א' במשולש האדום. דרומית לכביש.

מה שאני יכול לחדש מאז הישיבה האחרונה -

לאחר שאותר אתר ב' (מה שמוקף פה בכחול) שזה 4,000 דונם, ואנו

סיכמנו לגבי איתור שטח של 500 דונם ליד ישוב הקבע...

השר מ. קול :

איפה זה?

מר א. ביידן :

אלו הן גבעות האתר, כאשר ההנחיות שהנחו

אותנו באיתור ה-500 דונם היו - שטח

בלתי נטוע, טרשי ביותר מצד אחד; ומהצד השני - מתאים גם לתכניות

ההתיישבות. כלומר, לא לקחת מדרון של וואדי בשיפוע כזה, שהוא

מצד אחד יכול להיות בלתי מעובד, ומהצד שני, לא ראוי להקמת הישוב.

לכן מצאנו את השטח הזה. מה שמופיע כאן באדום זה לב השטח (באזור

הפרה 2 בערך). זה שטח של 500 דונם. אם אתם שמים לב הוצאנו מכך

את השטח הנטוע בזיתים ושקדים. זה שטח טרשי בעיקרו. 20%

מהשטח מעובדים בחיטה ובשעורה בין הסלעים וגם חומצה. יש גם

מספר עצים, לא במטע או כרם של שקדים או זיתים, אלא כמה עשרות

עצים המצויים בתפזורת בתחום ה-500 דונם. מבחינת טופוגרפיה,

מר א. ביידן

המצב בשטח הזה נותן את האופטימום להתחלת הקמת הישוב. זה באשר לטפוגרפיה, האופי ומצב העיבודים בשטח.

אשר לבעלים, אני חייב לתקן מה שדיווחתי בישיבה קודמת: המדובר ב-3 בעלים, 3 אחים, אשר מצבם הוא (לאחר שבדקנו ביתר פרטים): אחד האחים נפטר ויהיה לנו עניין עם היורשים שלו. אח שני עובד באזור נצרת - כפר כנא. האח השלישי נמצא ברבת-עמון, בביקור. האח הבכור נפטר.

במסגרת האינפורמציה, מה שמסומן באדום, שזה השטח מהכביש הקיים אל האתר, זו הצעת הדרך כפי שהכין אותה המתכנן של משרד השיכון. גם היא הולכת בתוואי שאינו עולה על מטע זיתים ועל שטחים מעובדים, אלא בתוך גיא שהוא כמעט ולא מעובד. עם זאת, נצטרך לעסוק בחפיסת שטח נוסף ל-500, של כ-28 דונם בשביל הכביש. נעשית כרגע עבודה בשטח לאתר את הבעלים.

השר מ. קול: האם אתם ניסיתם לרכוש קרקע שם - אתה לא אמרת דבר בעניין זה.

מר א. ביידן: באשר לרכישות - באזור גבעת-המשטרה אנו בשלבי סיום של רכישה של 150 דונם.

ותהליך הרכישה הוא תהליך ממושך מאוד, שהוא נעשה שני בשלישי כי המנהל לא יכול להופיע כגוף שרוכש, אלא אנחנו עושים זאת באמצעות מתווכים ובסיוע של גורמים שנמצאים בשטח, אם אלו שרותי הבטחון, או אנשי ממשל. ישנה רגישות רבה בעניין כי כל רכישה כזו, בשטח בלתי מוסדר, צריכה לעבור את הרישום הראשון בטאבו באזור שכם או ברמאללה, וברור שזה מייד שורף את אותם אנשים שמעבירים זאת.

השר מ. קול :

אפשר להקים חברה אמריקאית או חברה זרה
אחרת ולרשום על שמה.

מר א. ביידן:

הבעיה היא לא זו, הבעיה היא שזה שמעביר
צריך להיות גלוי. אנו הצענו לשר
המשפטים הצעה מסוג זה שאתה הצעת ואני מקווה שזה יאושר, ואז נוכל
להיות הרבה יותר במישים וזריזים.

על כל פנים, אנחנו בתהליך של רכישה,
ולאחר שהוצע השטח על-ידי משרד השיכון, אנחנו מנהלים מו"מ לרכישה
בשטח הזה. אבל זה לא עניין הדומה לכניסה לחנות וקניה, כי אם זה
תהליך מאוד ממושך עם רגישות רבה, במיוחד בימים אלה. כשאנו עוסקים,
אם לא עם חברה, לפחות עם כיסוי של גוף ערבי שעובד בזה, או רוכש
ערבי, מהבעלים הנוכחיים. על כל פנים, אני לא יכול לבוא ולומר
כי הפתרון בידנו.

השר י. גלילי :

האם הכוונה היא לעשות פעולות בשטח לפני
הבחירות?

מר א. ביידן :

מבחינתנו, באשר לפעולות בשטח לפני הבחירות,
אם אלו הם מאמצים לרכישה, הן אינן נפסקות.
אנו עושים זאת. באשר לפעולות פיזיות, זה תלוי בממשל ובמשרד
השיכון.

האלוף א. אורלי :

זה לא מחוייב המציאות.

השר י. גלילי :

אם כך, השאלה הנשאלת היא - מהי הסיבה
הספציפית לקבל החלטה היום על תפיסת

השטח. ההדגשה היא על המילה - היום.

האלוף א. אורלי :

עד כמה שאני מבין בחכנון, זה ידחה
את העניין בחודש, את התחלת הבניה,

התחלת פסלילה.

השר ח. צדוק :

אם לא מתכוונים לעשות פעולה פיזית
בשטח, לפני הבחירות...

האלוף א. אורלי :

אז גם אין טעם להוציא את הצו. אדוני
השר, ברובע שאני מפרסם את הצו, החוק
מחייב אותי להודיע למוכתתים כי הוצאתי את הצו.

השר ח. צדוק :

אז אפשר להעריך כך, שבועוד 3 שבועות
יוצא הצו ותתחיל העבודה. אין צורך
באיזה שהוא רווח זמן לפני כן. מה שכן אני הייתי מבקש שהשאלון
שלפיו עובדים...

מר א. ביידן :

השאלון ישנו, כל הפרטים מופיעים על
השאלון, עובדים לפי זה.

השר ח. צדוק :

השרים הנוכחים כאן היו צריכים לקבל
בצורה מסודרת את השאלון שבו מפורט

השטח, הבעלים, העיבוד, שיהיה ליד...

מר א. ביידן :

אני רוצה להזכיר שיש ועדת שרים מיוחדת
לנושא הגנה שלפניה אנו מביאים את הפרטים

האלה.

השר מ. קול :

זוהי ועדת השרים.

השר ח. צדוק :

ישנו שאלון עם שורה של הפרטים הדרושים.

אני מציע שהדבר הזה יעובד ויופץ בין שרי הקבוצה הזו, ובמועד מתאים שיקבע היו"ר, או שנתכנס, או אולי אפילו אפשר יהיה בטלפון לסכם זאת, ואז יהיה צורך לכנס את ועדת השרים, כדי להודיע לה מה סיכמנו.

השר מ. קול :

מה שמדאיג אותי בכל המהלך הזה, זו הכניעה

שלנו לגוש אמונים - צעד אחרי צעד, רגב

אחרי רגב: קדום לא הורדה, למרות החלטת הממשלה, ובקדום מתפתח ישוב. עכשיו ישנו לחץ של "גוש אמונים" ליצירת עובדות. ללא הלחץ הזה, לא היו באים להחלטה הזו. אז אני כבר אמרתי בישיבת ועדת השרים לענייני התיישבות, כי מבחינתי, להקים ישוב כמה קילומטרים מעבר לקו הירוק, זה לא פסול. התנועה שלי הקימה ישובים במרחק גדול יותר מאשר 4-5 ק"מ - בבקעת הירדן, במרחב שלמה ובגולן. זה לא פסול. אבל מה שמדאיג אותי הוא המהלך הזה, שהנה ח"כ דיין מופיע בכנס בבאר-טוביה ומכריז כי "גוש אמונים" זוהי תנועה חלוצית חשובה - והניסוחים שלו היו עוד יותר מרחיקים מאלו שאני משתמש בהם. מנסים לפאר את "גוש אמונים" לפאר, לרומם, להדר, להלל ולקלס - ואותי מדאיג הדבר הזה, משום שזה לא משקף את האמת של חיינו. יש תנועות התיישבותיות. אני הייתי בשבוע שעבר בסיוור במושבים של העובד הציוני ומזמן לא היה לי יום מלא אושר וסיפוק. ראיתי את ההתקדמות הגדולה של המושבים, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה חברתית, מה הם השיגו מבחינת היצוא. הייתי בגולן ונפגשתי עם האנשים בגולן. הייתי בחגיגת 5 שנים לדי-זהב וראינו איזו התקדמות ישנה, איזה צעירים יש לנו היום - על זה לא מדברים כל כך הרבה. מדברים רק על "גוש אמונים", כאילו שישנה רק תנועה התיישבותית אחת וזה "גוש אמונים" והממשלה, תחת לחצים שונים, הולכת ונכנעת ללחצים שלהם. כי כפי שאני אמרתי, זה לא פסול בעיני להקים ישוב עירוני

או ישוב חקלאי מעבר לקו הירוק. הנה, התנועה שלי הולכת להקים ישוב מי-עמי ב', גם כן מעבר לקו הירוק. הצרה היא שבמשרד הפנים ישנו ד"ר אילתי אחד, שהוא איננו נותן לבנות בתים ב-מי-עמי א' ושם אום-אל-פחם מתרחבת, בתים צצים כפטריות, והוא לא נותן להקים שם מבנים כי יש לו בעיות של מתאר. אני כבר פניתי למר קוברסקי ושאלתי אותו - כיצד הדבר הזה יתכן? אז יש כל מיני דברים תמוהים במדינת-ישראל, דברים תמוהים ביותר. זוהי הנקודה הראשונה שמדאיגה אותי.

הנקודה השניה - אינני בטוח האם נעשו כל הדברים כדי לרכוש את הקרקע. מדוע? כי למנהל יש אופציה של תפיסה, ואם יש לו אופציה של תפיסה, מדוע הוא צריך לעשות מאמץ לרכוש? ועכשיו אני מקבל תשובה על קריאת הביניים שלי, כי פנו לשר המשפטים לגבי אפשרות של רכישת קרקעות על-ידי רישום חברה לא יהודית, מוסוויט, כדי שאפשר יהיה לרכוש קרקע. הרי אין איסור לרכוש קרקע על-ידי חברה אמריקאית, או שוויצרית או איזו שהיא חברה בינלאומית אחרת. אבל מדוע מקודם לא חשבו על כך? מדוע רק עכשיו צריך היה להביא זאת לפני שר המשפטים? אם יש מדיניות של רכישת קרקע מערבים, ויש איסור מצד המלך חוסיין, ויש איומים בנקמה ובפסק דין של מות, אז היינו מזמן צריכים לחשוב ולתכנן לנו תכנית - כיצד לרכוש קרקעות באזור הזה של יהודה ושומרון. אני לא שמעתי שנעשה דבר בענין זה. עכשיו אני שומע כי פנו לשר המשפטים. הלא עברו כבר 10 שנים מאז מלחמת-ששת-הימים, וכל מיני יהודים כבר הספיקו לרכוש קרקע. אני יודע שיש כל מיני יהודים שקנו קרקעות מעבר לקו הירוק, ביניהם אנשים חשובים מאוד, אפילו ח"כ, וזה נעשה בשביל ספקולציה - מדוע לא הסדירו זאת עד עתה? יש לי רושם שהולכים בדרך הקלה ביותר, והדרך הקלה ביותר היא הדרך של תפיסת קרקע או הפקעת קרקע. ואני אומר כי מנהל מקרקעי ישראל לא ממלא את חובתו הלאומית בשעה זו, באשר לדברים

השר מ. קול

שהוא צריך לעשות מבחינה זו - כיצד להכניס רכישת קרקעות על שמות מוסוויים, ובדרכים בהן אנו התנסינו כל כך, יש לנו נסיון עשיר. דווקא בתחום הקרקעות. מה לא עשינו כדי לרכוש קרקעות בימי התורכים, בימי הבריטים וכו'.

לכן, קודם כל, מדאיגה אותי הכניעה לגוש אמונים. שנית - מדאיגה אותי העובדה שהולכים בדרך הקלה ולא מחפשים דרכים אלטרנטיביות. כי יודעים יבואו שרים ויחליטו להפקיע או לתפוס ובזה זה יגמר. ואני אינני רוצה את השערוריה בציבור הערבי. השערוריה הזו לא נחוצה לנו עכשיו, בעיקר לפני הבחירות. ואני שמחתי על שאלת היו"ר - האם לא יעשה דבר מה לפני הבחירות. ואני בעד אלה שרוצים לעשות זאת. אבל רבותי, אינני רוצה לשחק לידיים של רק"ח - ואני אומר לכם עכשיו בגלוי לב, כאדם שמודאג מאוד. במשך השבועיים האחרונים הייתי בשטחים ערביים, בגליל ובכל מיני מקומות. ביום שישיאני אהיה במשולש, ואני מודאג מאוד ממה שהולך. ומה ששר המשטרה עשה באשר ל-30 במרס, ואתם עזרתם לו, הדבר הזה הוא מאוד מדאיג. אחרי דברי שר המשטרה היה אצלי ראש המועצה המקומית בקעה-אל-גרבייה - בחור נאמן והגון, והוא הכחיש כל מה ששר המשטרה אמר בישיבת הממשלה - והוא אמר זאת גם במסיבת עיתונאים. ואתם התנגדתם לאיזו חקירה בעניין הזה. כך אנו, בכל דרך, משחקים לידיים של רק"ח. אינני יודע לשם מה אנו עושים את הדבר הזה? אנו מגישים להם בכל פעם מתנות. האם נחוצה לנו עכשיו עוד שערוריה?

ושוב, אם לסכם את עמדתי - אני מודאג

מאוד מכל המהלכים האלה. אני לא מתנגד להקמת ישוב מעבר לקו הירוק. אני בעניין זה מחולק לגמרי עם מפ"מ - אצלה הקו הירוק פתאום הפך להיות לדבר שבקדושה. אין אצלי שום קדושה בקו הזה, אבל הכל צריך להיות לפי מחשבה מדינית מתוכננת ובאחריות. אנו ממשלה,

השר מ. קול

וכל ממשלה בישראל צריכה לראות את הדברים בצורה אחראית, ציבורית, ממלכתית. אין לי שום חשבון מפלגתי בענין זה. זה כל מה שרציתי לומר.

השר ח. צדוק : אנחנו קיבלנו החלטה שהשר קול היה שותף

לה, וההחלטה היתה, שגרעין נח"ל עולה

לתחנת המשטרה, כשהעליה הזו תהיה במשולב עם אלמנט אזרחי. ועד

כה, כולל מה שנעשה היום, יהיה ביצוע ההחלטה הזו, ותו-לא.

עכשיו, קבוצת שרים הוסמכה לדון בענין

תפיסה. הדיון הזה לא יהיה היום, אלא הוא יהיה לאחר שיופץ בין

חברי צוות השרים הזה, השאלון בנוגע לפרטים, ואני מניח, ששם גם

יתוארו המאמצים שנעשו לרכישה ובאיזו מידה הם הצליחו ובאיזו מידה

הם לא הצליחו.

כך, שבזמן שאנו החלטנו את ההחלטה הקודמת,

אנחנו ידענו כי האלמנט האזרחי העולה לתחנה, הוא אלמנט של "גוש

אמונים", שום דבר לא נתחדש, ואני לא מבין מה קרה מאז ועד היום?

אנו אז החלטנו והיום לא החלטנו שום דבר חדש.

השר מ. קול : ההחלטה הראשונה היתה שהם עולים.

ההחלטה השנייה היתה - לעשות כל מאמץ

לרכוש קרקע. אז מאז הישיבה שהיתה לפני שבוע ועד היום, אי-אפשר

היום לבוא ולומר כי כבר נעשה כל מאמץ לרכוש קרקע. החלטה על

מאמץ לרכוש מחייבת איזה זמן, אדוני שר המשפטים! זו לא היתה

החלטה פקטיבית, לצאת ידי חובה, לעשות מאמץ לרכוש, אז אילו

היו באים ואומרים לי כעבור איזה זמן כי נעשו מאמצים והיום אין

לנו ברירה וכדי לקיים את החלטת ועדת השרים יש צורך לתפוס קרקע,

אז היה מצב אחר, אבל אי אפשר לבוא ולומר, כעבור שבוע ימים -

השר מ. קול

"אני כבר עשיתי מאמצים". מותר לי לומר כי במשך השבוע, לא נעשה כל מאמץ. כך שהחלטת ועדת השרים לא קויימה בהתאם למה שהוחלט. ואני מתחתי ביקורת קשה על המנהל בעניין זה.

השר ח. צדוק : הרעיון שתוקם חברה לרכישת קרקעות בנסיבות

כאלו הוא לא חדש. העניין בבדיקה, בעיקר

מבחינה אחת, והוא - כיצד לקיים זאת יחד עם פיקוח מלא על פעולות החברה הזו? ואני בטוח שלמגמה הזו - להקים את החברה, על-מנת לקיים אותה תוך פיקוח מלא, מצטרף אלי השר קול.

השר מ. קול : בהחלט. אבל אתה תסכים איתי שאפשר היה

לעשות זאת לפני כמה שנים?

השר י. גלילי :

אני, לא פעם, מתוך חתירה לסיכום הקונסטרקטיבי, אני נוהג בקו ההבלגה

ואינני מגיב על דברים שראויים להגבה, ולכן אינני מפרט לאילו מדבריו של חברנו קול אני מסכים ולאילו מדבריו אינני מסכים, ואני פותח בסיכום הדרוש להמשך הפעולה ההתיישבותית. דבר אחד אני חייב לקבוע - המאמצים לרכוש שטח באזור מסחה, נמשכים למעלה משנה, אם לא שנתיים. הלא אנחנו הגענו לאתר ב' לאחר שלא הצלחנו להגיע לאתרים אחרים שיש שם מספר גדול מאוד של מעבדים, לכן הגענו לאתר ב'. וכל הדוחק, קוצר הרוח והמתח הם מפני שבמשך חדשים, לא עובר בוקר שאני לא שואל את מנהל מקרקעי ישראל - מה נשמע בעניין? (וסיפור רכישת הקרקעות הוא סיפור של אלף לילה ולילה), ולמרות כל המאמצים היינו צריכים להגיע לאתר ב'. היו קודם כל מיני מחשבות אלטרנטיביות.

בכל אופן, הדברים נשמעו ומה שאני מציע

לסיכום הוא זה : שימשכו המאמצים לרכישת קרקעות. במהלך המאמצים

השר י. גלילי

לרכישה, אפשר להביא בחשבון את החלטה מס' ג' של ועדת השרים, שמביאה בחשבון גם אפשרות שבה יהיה הכרח גם בתפיסה של השטח. זה יכול לשמש גם תמריץ אם משתמשים בו בצורה נאותה ולא בצורה פרובוקטיבית.

ובכן, הסיכום הוא - שימשכו המאמצים

לרכישת השטח ויופצו הנתונים על השטח לשרים, בהתאם לשאלון, ואני, במועד מתאים, בהנחה שלא יהיה שום צעד מבצעי שלנו לפני הבחירות, או אזמן, או אבקש תשובה טלפונית מהשרים ביחס להצעה - האם אמנם יהיה הכרח בתפיסת השטח. תודה רבה.

מוכירות הממשלה

מס' 1/3

סמליות

ש. 1/3
מס' 1/3

פרוטוקול
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
א' באייר תשל"ז-19.4.77

נכחו חברי הוועדה - השרים :
י. גלילי - יו"ר, ש. הלל, ח. י. צדוק,
מ. קול, ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: מ. קרונה, מ. ריבלין, ע. שפירא.

נעדרו חברי הוועדה - השרים :
י. אלון, א. אוזן, מ. ברעם, א. ידלין,
ש. פרס, י. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית:
י. אלמוגי, א. ל. דולצין, ר. יגלום,
ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום, י. קלארמן,
א. שנקר.

ש. אבני	-	משרד השכון
י. אדמוני	-	המחלקה להתיישבות, הסוכנות היהודית
א. ביידיץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
א. ברונפלד	-	משרד האוצר
פ. גובן	-	משרד החוץ
מ. גבאי	-	משרד המשפטים
י. ורד	-	משרד החוץ
א. ליטן	-	משרד האוצר
א. מקובר	-	לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	-	משרד הבטחון
ח. קוברסקי	-	משרד הפנים
ש. ש. שירן	-	משרד האוצר

אהרן לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום : 9/הת התיישבות חדשה בשנת הכספים 1977/8 2.1

10/הת איזרוח האחזות חרובית 30.1

/ התיישבות

בפרוטוקול זה 30 דפים

רשמי: 5 באייר

ש מ ר

הת/9 - התישבות חדשה בשנת הכספים 1977/8

הת/10 - איזור האחוזות חרובית

היו"ר השר י. גלילי:

אני מברך את חברנו משה ריבלין,

בתפקידו כיו"ר הדירקטוריון של

הקרן הקימת לישראל ומביע תקותי, שבס בתקופת כהונתו ימשך שתוף הפעולה הפורה שהיה בין ועדת השרים לעניני התישבות לבין הקרן הקימת לישראל.

לפני שאנו ניגשים לנושא הישיבה,

אני רוצה להבהיר לחברינו מהנהלת הסוכנות, אשר בודאי קראו על כך

בעתונות, שהיה דיון שזימנתי בין השרים, חברי הועדה הבין-מוסדית

להתישבות. אני רוצה להבהיר מה היה פשר זימון זה.

היה עלינו לדון ולהחליט בנושאים

הקרקעיים, הקשורים בתכנית להקמת ישוב מטיפוס עירוני באיזור מסחה,

במרחק של כ-5 ק"מ מזרחה מראש העין. יש בעיות הקשורות בריכוז משבצת

הקרקע הדרושה לישוב והממשלה הסמיכה בנדון את השרים, חברי הועדה

הבין-מוסדית להתישבות ולכן היה הזימון הזה. כאשר תהיינה חדשות

בנושא הקרקעי, אביא אותן לידיעת הועדה במלואה.

הישיבה של היום נועדה לקבל החלטה

לגבי סידרת הישובים החדשים, שבדעתנו להקים בתקציב של שנת הכספים

1977/8. אני מזכיר לכם, שאנו קיימנו ישיבה של ועדת השרים ב-18.1.77,

בה קיבלנו שורת החלטות על הערכות להקמת ישובים חדשים. אני קורא את

ההחלטות שקיבלנו:

"א) הועדה רושמת לפניה את הרשימה של ישובים חדשים, שיש להעריך

להקמתם למן שנת 1977 ואילך (טיפול בנושא הקרקעות, המים, התכנון

וכח אדם). (הרשימה שמורה במזכירות הממשלה).

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי:

(ב) יו"ר הועדה, שר החקלאות, שר השיכון וראש המחלקה להתישבות יבואו בדברים עם האוצר להבטחת מסגרת תקציבית, אשר תאפשר פעילות התישבותית מואצת, כפי שמתחייב בנסיבות המדיניות הקיימות. ימסר דווח לוועדה.

(ג) חיוני כי התקציב לפעולה התישבותית לשנת 1977/8 ואילך, יאפשר הרחבת כושר הקליטה של מתישבים בישובים חדשים קיימים, כפריים ועירוניים, ובישובים ותיקים באיזורים דלילי אוכלוסין.

(ד) הצעה מפורטת בדבר הישובים שיוקמו בשנת 1977/8, לרבות ישובים במבנים זמניים (מתוך הרשימה דלעיל ומתוך החלטות קודמות), חובא לאישור ועדת השרים, לאחר שתקבע סופית המסגרת התקציבית לשנת הכספים הבאה".

כזכור, אנו אישרנו אז רשימה של

32 ישובים, שמתוכם אנו צריכים לבחור ולסמן את הישובים שבדעתנו להקים בשנת 1977/8, ככל שתאפשר המסגרת התקציבית.

אני שמח להודיעכם, כי בעוד

שבחוקציב שאושר ע"י האוצר הוקצבו משאבים להקמת 10 ישובים חדשים בלבד, הרי שבעזרת הגישה הפוזיטיבית של שר השיכון וראש המינהל לבניה כפרית ובעזרתי, באנו בדברים עם שר האוצר ועם הממונה על התקציבים והגענו להרחבת המסגרת התקציבית המוסכמת בינינו ובין האוצר, כפי שתשמעו ממר אבני, בעיקר בתוקף הסדר כספי מוסכם בין האוצר ובין משרד השיכון והדבר מאפשר לנו להביא היום רשימה של ישובים להקמה בשנת 1977/8, מהם ישובים לכל דבר ומהם שלב א' - ובמספר ישובים התשתית בלבד, כפי שיפורט להלן. אני מניח, איפוא, להחלטה על השולחן את ההצעה, שאתם יכולים לעיין בה, ולאחר שנשמע על המסגרת הכספית מפי אבני, נשמע מפי אדמוני הסברות לגבי כל אחד מהישובים המוצעים.

ש מ רמר ש. אבני:

כזכור לוועדה, בתקציב המקורי

נכללת תכנית של 250 מיליון ל"י

להקמת 10 ישובים. לאור הצורך לישים החלטות קודמות בדבר הקמת ישובים וכדי לתגבר, עפ"י החלטות עקרוניות של הועדה, מספר יותר גדול של ישובים, הגענו להסדר עם האוצר, שבשנת 1977 תחווסף תכנית, כלומר זכות התחיבות, של 170 מיליון ל"י ומתוך זה נספוג 40 מיליון ל"י; ז"א, תוספת נטו של זכות התחיבות עד 130 מיליון ל"י ותקציב של 15 מיליון ל"י. זה יאפשר לנו התחלת בניה של 25 ישובים, מהם 10 ישובים במתכונת המקובלת, 7 גרעינים ראשוניים של שלב א' של ישוב הקבע. הובעה משאלה של התנועות, בעיקר הקיבוציות, שבשלב הראשון, כשהגרעין עדיין צעיר בגיל ובגבוש, לא לבנות את כל יחידות הקבע מלכתחילה, אלא לבנות על תשתית קבועה, לפי תכנון קבוע, יחידות מעבר. אלה יחידות קטנות, שעם התוותקות המשק, האוכלוסיה הצעירה, כולל מתישבים ומועמדים, גרים ביחידות אלה ואילו המשפחות הותיקות עוברות לשיכון ותיקים. התנועות מעונינות, לעשות את יחידות הקבע בתאריך יותר מאוחר, כשהגרעין מגובש והוא שותף לתכנון ולביצוע.

הוא הדין לגבי מבני ציבור, שנעשה חלק מהם ובפורמציות של בנית קבע, אבל השמוש זמני. לדוגמא, אנו לא בונים, בשלב ראשון, את חדר האוכל, הן מבחינת היקף התקציב והן מבחינת הזמן הדרוש לכך. אנו בונים את מחסן הבגדים והוא משמש מספר שנים כחדר אוכל ולכשירחיב, נבנה את חדר האוכל ומחסן הבגדים מתפנה. הוא הדין גם בפונקציות אחרות. כאמור, כאלה יהיו 7 ישובים.

לגבי 8 ישובים תהיה רק תשתית

הקבע השנה ואילו הבניה תהיה בהמשך.

ש מ ר

מר ש. אבני:

אין זה גלגול, כפי שהעיר השר קול. אנו עשינו חשבון אמת, לפי המצב התכנוני והתחלות הביצוע. ההתחלות תתפרסנה במשך כל השנה ובאופן רגיל היינו זקוקים לתקציב של 30 מיליון; אך בגלל מצוקה ובכדי לא למנוע את ההחלטה להתחלת הביצוע, הסכמנו להסתפק ב-15 מיליון ל"י ואוביקטים אחרים של הבניה הכפרית ידחו למספר חודשים. זה יאפשר לנו הפעלת תכנית זו במלואה. כך שאם תכנית זו תאושר היום וככל שתהיינה תכניות מוכנות, לא יהיו עיכובים בהתחלת הביצוע.

מר י. אדמוני:

התכנית המוצעת כאן היא חלק

מתכניות קודמות, אשר כבר הוצגו

כאן. אין פה שום חידוש מבחינת מיקום ישובים, אלא יש פה - כפי שאמר היו"ר - נסיון לקבוע נתח לעשיה מהמסגרות הכוללות של תכנית ההתישבות שהצגנו בפעמים הקודמות.

מכלל הישובים המוצעים להקמה, יש

הבעיה של הפיכת ארבעה ישובים, אשר הוקמו כישובים זמניים בגולן, לישובי קבע והם: תנוריה, שהוא מושב שיתופי מסונף לאיגוד המושבים של הפועל המזרחי; גמלא, שהוא מושב של תנועת המושבים, הנמצא במורדות הכנרת; הר אודם, שהוא מושב שיתופי, מסונף לעובד הציוני, שמצוי בצפון רמת הגולן; שעל, שהוא מושב מסונף לתנועת החרות ומצוי היום, זמנית, בחלק הדרומי של רמת הגולן, אך אמור לעבור לחלק הצפוני של רמת הגולן, בסביבות הר אודם.

כמו כן, מוצע להקים שני ישובים

נוספים: גשור ב', שהוא קיבוץ מסונף לקיבוץ הארצי בדרום רמת הגולן וקיבוץ נוסף בצפון רמת הגולן, שמופיע תחת השם דלאוה והוא

ש מ ר

מר י. אדמוני:

מצטרף לקבוצת הקיבוצים שבאיזור עמק קוניטרה.

באיזור הגליל אנו מציעים להקדים

ולהקים שני מרכזים גושיים: מרכז מירון, אשר צריך לשרת את הישובים שנמצאים באיזור מרום הגליל ומרכז מבואות החרמון, אשר צריך לשרת את הישובים הנמצאים באיזור ההר של הגליל המזרחי. אנו תקצבנו בשנה שעברה גם מרכז שלישי נוסף - והוא מרכז גורן, אשר צריך לשרת את הישובים שבמרומי הגליל המערבי. שלשת המרכזים האלה נותנים פריסה יפה מאד בשטח, מבחינת השרותים ומבחינת האפשרות של קליטת חלק מבני דור ההמשך להרחבת השרותים.

אנו מציעים להקים ארבעה ישובים

נוספים: חלזון, שהוא קיבוץ באיזור צלמון, לאורך הכביש ערבה-סכנין; תפן ב', שיהיה גם כן קיבוץ ויהיה ישוב נוסף באיזור תפן. יש לנו היום האחזות אחת באיזור תפן. בשנה שעברה הוקצבה הקמת ישוב ראשון באיזור תפן ואנו מציעים להוסיף ישוב שני באיזור זה. גם באיזור שגב יש לנו הצעה להרחבת הפעולה ולהקמת שגב ד' ושגב ה'. אלה שני ישובים שלפי דעתנו חשובים להקמה, מפני שנראה לנו, שדוקא איזור שגב יהיה מאד אטרקטיבי לעולים. שגב ג' יועדה לקבוצת עולים מדרום אפריקה ויש כבר 110 משפחות רשומות. לפי ההערכות שלנו, מינואר עד מרס 1978 תגיענה 50 משפחות למרכז קליטה, כשיעדם הוא שגב ג'. אנו רוצים להאיץ את הקמת שגב ד' ולכן כלול בסעיף ג' להסמין את יו"ר הועדה ואת שר השיכון לקבוע אפשרות לממש זאת ולהקים גם את שגב ד', כדי ליעד אותו לעולים ואת שגב ה' ליעד לגרעין רפא"ל, שכבר היה על שולחן זה מספר פעמים ואנו חייבים את התחלת בינויו עוד השנה.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

יש לנו לאורך הקו הירוק מספר ישובים וגם כאן אנו במסגרת מחשבה, שדובר עליה בועדה, של שבירת הקו הירוק המערבי במערב השומרון. יו"ר הועדה הזכיר את ענין מסחה. אנו מציעים להוסיף שלשה ישובים כפריים, שמהם אחד כלול ברשימה כמוקד, והוא מי-עמי ב'. אנו מציעים להוסיף גם את צור נתן ב' ובתשתית כלול חורון ד'. אם נעשה את הפריצה הזאת, כפי שאנו מציעים אותה, נראה לנו שאנו עושים שינוי גדול לאורך הקו המערבי של השומרון והמשמעויות של זה ברורות. אגב, כל הפעולה היא בחחום אין-כפריים. כל התכנית הזאת אינה מכניסה אותנו לתוך איזורי אוכלוסיה ערבית צפופה, אלא מרחיקה, במדה מסוימת, את הקו ויש כמה וכמה סיבות למשאלה המיוחדת הזאת, שלא אפרט אותן כאן.

השר ש. רוזן:

מדוע לא הזכרת את חורון ג'?

מר י. אדמוני:

חורון ג' מצויה בחחום השטח המפורז שלפני מלחמת ששת הימים ואם דיברתי על ענין שבירת הקו, הרי שמקום זה אינו רלוונטי לנושא זה.

בבקעת הירדן מוצע להקים את מצפה שלם כישוב קבע - היא אוזרחה לפני כמה חודשים - ומושב נוסף, פצאל ד', שיהיה בין מושב פצאל לבין משואה ויסגור לנו את שרשרת הישובים שיושבת לאורך הבקעה מעוג'ה צפונה ויוצרת, כבר היום, שרשרת די מעודדת של ישובים באיזור זה.

ברמת הנגב אנו מציעים להקים את

הישוב אשלים, שקבוצת החלוץ שלו יושבת כבר במחנה זמני בצומת רביבים וכמו כן, הקמת ישוב נוסף - רמת נגב ב', שיאוכלס ע"י גרעין קיבוצי.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

ברגע שמחנה אשלים יתפנה, תכנס אליו קבוצה קיבוצית נוספת ואנו נציע להקים ישוב נוסף באיזור זה בודאי אגף בעוד שנה. כאן אנו הולכים לתכנית ארוכת טווח. באחת הישיבות הקודמות סיפרתי על כל התכנית המפורטת של איזור רמת הנגב. מבחינת אספקת המים, הדברים באים על מקומם בשלום ונלך בקצב של הקמת ישוב לשנה.

בערבה אנו מציעים להוסיף את

מושב עידן, אשר מצטרף לגוש המושבים של הערבה.

במרחב שלמה אנו מציעים להוסיף

שלב א' של ישוב אחד במניפה של נביעות. לדעתנו, שלב א' מתאים גם למושבים. מדובר על אותם המבנים, שפעם יצטרכו לשרת את הזמניים במושבים. גם פה יש אפשרות להקים את המבנים לזמניים. הגרעין יכנס למבנים זמניים, עד שיבנה ישוב, אפילו אם הדבר יארך שנתיים או יותר. דבר זה סביר בהחלט. כך בנינו את מושב פרן בערבה ולדעתי, בהצלחה רבה.

אולי תסביר את השוני בין שלב א'

מר ע. שפירא:

ושלב ב'.

שלב א' מדבר על הקמת מבנים, שהם

מר י. אדמוני:

לא שיכון ותיקים, אלא הם המבנים

שאנו משתמשים בהם בישובים לקבוצות נוער וזמניים ומבני ציבור שהם יותר קטנים ופשוטים ובשלב ראשון נשתמש בהם כדי להקל בהוצאה. הגענו גם למסקנה חברתית, שלא צריך להעמיד לרשות אנשים צעירים מיד חדרי אוכל ומבנים מפוארים.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

אני מגיע לאיזור האחרון - איזור

פיתחת רפיח ודרום רצועת עזה. כאן אנו מציעים להקים את קטיף ג', שהוא ישוב שלישי בגוש קטיף ואנו מציעים להתחיל להכין את התשתית למספר ישובים נוספים והם: שניים בגוש קטיף, בואך ימית, ושניים נוספים בגוש שדות וחרובית, שיושבת בין דיקלה לנחל סיני, שאנו מציעים אזורחה ביולי שנה זאת, כניסת הגרעין האזרחי לקרוונים והתחלת התשתית עוד במהלך שנה זאת, לקראת בינוי ישוב של קבע.

אני רואה, שמתוך הרשימה החסרת

רק ישוב אחד, אשר צריך להצטרף לרשימת הישובים של הגליל והוא - עמקא ב'. זהו מושב נוסף, המיועד לבני המושבים בגליל, אשר נמצא על הציר של הכביש בין כפר יסיף לבין צומת כברי.

בתכניות האלה שמנינו כאן, יש

תשובות לשתי תכניות, אשר הועלו לדיון במסגרות שונות - בתוכן בממשלה - ולכן, אני רוצה לומר מספר מילים. בממשלה הועלתה בעית הפתרון לבני המושבים בגליל. בתכנית זו יש פתרון לא קטן לבעיה זו: (א) במרכזים המוצעים להקמה - מרכז מירון ומבואות החרמון; (ב) בעמקא ב', שמוצעת על ידינו, ולו כתשתית, עוד במהלך שנה זו. עלי להוסיף, שהמחלקה להתישבות, מעל ומעבר לתכנית המוצעת כאן, תקים במהלך השנה שני מחנות זמניים, לשתי קבוצות של בנים: קבוצה אחת של בנים מסונפים לאיבוד המושבים של הפועל המזרחי וקבוצה שניה של בנים מסונפים לתנועת המושבים. מחנה אחד יוקם באיזור חפן ואחד באיזור צלמון-פרוד. יש לנו כאן הצעה לתת קידום רציני מאד לפתרון בעית הבנים, מעבר לבינוי בישובים עצמם. אני מניח, שבקשר לבינוי בישובים עצמם, ידוּחַ לממשלה על היקף הפעולה וקצב הביצוע של הרחבת הישובים עצמם. מצאתי לנכון להעיר זאת, כי אם אתם שמים לב, יש כאן פתרון משמעותי לנושא זה, אשר הועלה לדיון בממשלה.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

נושא שני, שאני רוצה להסב את

תשומת לבכם - הועלתה הצעה לקידום הנושא של המפעל הדרומי. במסגרת זו של המפעל הדרומי, יש כאן הצעה לקידום לא קטן: (א) בהקמת הישוב בקטיף ג'; (ב) בהכנת התשתית לעוד 5 ישובים, שהם: קטיף ד', קטיף ה', שדות ז', שדות ח' וחרובית, שאנו היינו רוצים לראות אותם מצטרפים לרשימה וזה מקדם אותנו, בצורה משמעותית מאד, במימוש התכנית של המפעל הדרומי. נדמה לי, שאנו לא נוכל ללכת בקצב יותר מהיר מהסיכום המוצע כאן וסיכום זה יכול להניח את דעתו של כל מי שרוצה לקדם מפעל זה.

בהצעה המונחת לפנינו יש, לדעתי,

פתרון ותנופה רצינית לקידום ענין ההתישבות החדשה, במסגרת התכנית הרחבה קצת יותר שהגשנו במועד יותר מוקדם לועדה.

במסגרת הסיכום עם האוצר, יש כמה

דברים שלא מצאו את פתרונם הסופי והם כלולים בסעיף ג' של המסמך. לסעיף ג', לדעתנו, צריך לנסות להוסיף גם את ענין התשתית לחרובית וגם אולי נסיון להקדים הקמת אחד מהמושבים באיזור שדות - והוא שדות ז', כי הישוב הזה מיועד לקבוצת עולים מארה"ב, אנשי התנועה הקונסרבטיבית, אשר ירצו לעלות ארצה בעתיד הקרוב מאד. זו תנועה, שעדיין לא הקימה ישובים בישראל והיא מאד מעונינת להשתלב בתכנית ההתישבותית. אני חוזר ואומר, שבמסגרת סעיף ג', שהוא סעיף לברור, היה כדאי לבדוק אפשרות זאת, ולו רק בשל האספקט של קליטת עולים של קבוצה מיוחדת, שעד היום לא השתלבה במסכת ההתישבות בארץ.

ש מ רהשר מ. קול:

אני רוצה לשאול מספר שאלות:

(א) מדוע מציעים התחלת תשתית

בנביעות ב' ? השר אוזן ואנכי היינו במושב די-זהב, במלאת לו 5 שנים, והשר אוזן הודיע, גם על דעת השר גלילי, שיקום מושב ע"י די-זהב, בנבק, אח לדי-זהב. עכשו, לאחר שראש הממשלה חנך את קו המים מאטור, בודאי שאפשרות לעשות זאת. מדוע אין התחלת תשתית לגבי מקום זה?

(ב) בניירות הקודמים היה מדובר

על הקמת מושב של העובד הציוני בשגב ואינני מוצא את המקום הזה ברשימה. מדובר על גרעין חמורה, שמחכה כבר שנתיים לעליתו על הקרקע.

(ג) יש גרעין שנקרא "בני עוזיה".

מושב שדה עוזיה הוא המושב המאוכלס ביותר מבחינת הבנים. אין שר שלא ראה שם את הצפיפות החמולתית. היה מדובר, שהם יקבלו אפשרות להקים ישוב בפיתחת רפיח. אני שואל - האם אחד הישובים המוצעים ברשימה מיועד לאנשים אלה? אני מציע, שחברי ועדת השרים יבקרו בישוב זה ויראו את הצפיפות במקום.

(ד) יש בנים של מושבים בגליל,

שלגביהם שמעתי הודעות. אך יש רצון גדול עכשו בישראל, אצל משפחות צעירות ומסודרות, לחפש אתגר בחיים וללכת לגליל. הממשלה החליטה שיש צורך לתת עדיפות לפיתוח הגליל ולהגדיל את האוכלוסיה היהודית שם. מה עושים עם אלה, שהם אינם בני מושבים ורוצים לעזוב את הערים וללכת לחיות בגליל? פעם דובר על הרחבת המושבות הותיקות, כמו יסוד המעלה וראש פינה. האם יש איזו תכנית או מחשבה לאפשר למאות משפחות צעירות, נוסף לבני המושבים, להתישב בגליל? זהו נושא אקוטי מאד.

ש מ ר

האם כל הרשימה הזאת היא בהסכמה
ובתאום עם ועדת גבתי?

מר מ. קרונה:

הרשימה אינה טעונה הסכמה של

היו"ר השר י. גלילי:

ועדת גבתי. ועדת גבתי מוסמכת

לקבוע את הגופים ההתישבותיים וכל גוף שיהיה מיועד לאתר כלשהו, יעשה
עפ"י החלטת ועדת גבתי. האם לגבי ישובי התשתית אין עדיין גופים
מיועדים?

לגבי נביעות ב' - לפי המצב של

מר י. אדמוני:

ההכנה בשטח. בדי-זהב אנו במצב

מפגר יותר בנושא הפתוח של מים באיזור, וכן באיזור נבק. היתה משאלה
שלא נקים ישוב כפרי צמוד לאופירה, כדי לא להפריע להתפתחות הטבעית
של אופירה וקבלנו קונספציה זאת כנכונה בעקרון. לכן, הקמת ישוב
באיזור נבק, שנמצא כ-20 ק"מ צפונה לאופירה, הוא נושא שלא הבשיל
עדיין, כדי שנביא אותו להחלטה בפורום זה וכדי שנציע התחלת הקמת
התשתית. יש הרבה בעיות, בין השאר אפילו השאלה אם נשתמש במי הקו
מא-טור או להתפיל מים בשטות ההתפלה הקיימות, כי אנו יודעים, שבדרך
של התפלת מים, המים יהיו יותר זולים מאשר בדרך של הולכת הקו מא-טור.
כל הנושא הזה הוא בתהליך לימוד ומבחינת מצב ההכנות, נביעות ב' יותר
בשלה מהשניים האחרים.

לגבי העובד הציוני בשגב - ועדת

גבתי נתנה אופציה לגרעין בשגב ד'. אין לגביו סיכום והוא כלול בסעיף
ג' של ההצעה לפניכם. גרעין תמורה הוא גרעין שלא נתן לנו חשובה
לגבי עלייתו לאיזור זה. אם יש בעיות שמעכבות עלייתו לאיזור, הרי שהן
תלויות בו ולא באף אחד אחר. המחלקה להתישבות השלימה הקמת מחנה
זמני בשגב וגרעין מצדה כבר יושב במחנה זה. הצענו לגרעין תמורה

ש מ ר

מר י. אדמוני:

להתישב במחנה זה ואפילו הגענו להסדרים לגבי הרחבת המבנים הזמניים וכך גם משפחות תוכלנה לבוא למקום. אין לנו תשובה מגרעין זה. נפגשנו עם התנועה רק לפני יומיים והתנועה הבטיחה לתת תשובה לא יאוחר מ-25 לח"ז.

לגבי בני עוזיה - ההצעה של בני

עוזיה ושל תנועת העובד הציוני, שהם יקבלו אחת המשבצות בחבל רפיח, המופיעות כאן בחשתית.

ועדת גבתי גמרה, בעצם, את הקצאת

המשבצות לתנועות כמעט בכל הארץ, אולי למעט החלטה סופית בשגב ד' ולא גמרה עדיין את יעוד המשבצות בחבל רפיח ובדרום רצועת עזה. הדבר יעשה בישיבה שתתקיים בעוד 10 ימים. אז תקבע הועדה אם היא מיעדת משבצת התישבותית לגרעין של בני עוזיה, עפ"י פנית העובד הציוני.

עלי להוסיף עוד הערה. כשדיברתי

על עניין קו מערב השומרון, הזכרתי את צור נתן ב', שכלולה ברשימה בחשתית בלבד. לדעתנו, צריך למצוא אפשרות להקים אותה כמוקד, כדי שהנח"ל יוכל לעלות למקום כבר ביולי ש"ז, בתנאים ארעיים, מתוך ידיעה שמחכה לו מוקד כעבור תקופה מסוימת. הנח"ל מוכן לעלות למקום זה, שעל חשיבותו אינני צריך להרחיב. לכן, אנו מבקשים התיחסות גם לבעיה זו של עליית הנח"ל לצור נתן ב'.

השר מ. קול:

מה לגבי עידוד משפחות צעירות

ללכת לגליל?

ש מ רהיו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה למסור מספר הבהרות,

הבהרה אחת למען הדיוק. המסגרת

המוסכמת עם משרד האוצר היא 25 ישובים. ברשימה אתם מוצאים 26 ישובים.

הסיבה לכך היא פשוטה. בדעתנו לכבד את המסגרת המוסכמת, אך

לעתים קורה, שלא כל ישוב בשל. לדוגמא, יש לנו ברמת הגולן את תנוריה

ושם יש בעיות לגבי איתור. אין זה מן הנמנע, שלגבי ישוב זה נצטרך

לדחות הקמתו ולכן, הכנסנו כאן את העודף. אך בכוונתנו לכבד את

המסגרת של 25 ישובים.

לגבי סעיף ג' - אותו הדבר. ככל

שיהיה שינוי כלשהו ברשימה, סימנו אותם הישובים שהם באים במנין לפי

הסמכה של יו"ר הועדה, שר השיכון, שר החקלאות והמחלקה להתישבות

להחליט לעת כורח בשינויים במסגרת המוסכמת.

לאחרונה אני רוצה להביא לידיעתכם,

שיש ערעור מטעם משרד השיכון על שגב ה'-גרעין רפא"ל והדבר עודנו

נחון בבירור, גם עם הגרעין וגם עם תנועת המושבים ואותה קבוצת שרים

נצטרך לקבל בנדון הכרעה סופית.

היה דיון בממשלה, בעקבות שאילתה

של השר קול, בנושא בניה בגליל. סגן ראש הממשלה, שהיה יו"ר באותה

ישיבת הממשלה, היה נדיב מאד בהחלטה שנרשמה, האומרת:

"יו"ר הועדה להתישבות ושרי השיכון

והחקלאות יזמנו את כל הגורמים הנוגעים לבניית שיכונים בהתישבות, כדי

שינקטו צעדים להבטיח שיכון מתאים, ללא דיחוי, לכל יחידת התישבות בכלל

ולמושבי העובדים בגליל וביתר חלקי הארץ בפרט".

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

ספק אם בבאזל היתה הצהרה יותר מורחבת מאשר הצהרה זו. אך להחלטה זו היתה משמעות אופרטיבית ברורה, שהיא הביאה אותי לזמן את שרי השיכון והחקלאות עם המחלקה להתישבות; ואמנם, קיימנו דיון על כך והנושא הוא בבחינה. הדיון שלנו לא היה במסגרת המורחבת, אלא רק במסגרת של המושבים בגליל ויש גישה חיובית מצד כל הגורמים הנוגעים בדבר, אך לא הגענו בנושא זה לכלל סיכום. כאשר יהיה סיכום, אביא אותו לידיעת החברים.

מר ש. שירן:

לאחר ההבהרה האחרונה של היו"ר, אני מסכים שיש תאום עמדות לגבי מספר הישובים. אני מציע, שהכתוב יהנה מאותה בהירות כמו הדיבורים. אני מציע, שברשימה יאושרו 25 ישובים ואילו הר-אודם, שאני מבין הוסף בתור עתודה, יצטרף לשלשת הישובים המצויים בסעיף ג'.

כמה הערות לרקע הדברים. זו הזדמנות להציב כמה סימני שאלה לגבי הדרך שאנו הולכים בה מבחינה כלכלית, ונדמה לי גם מבחינה חברתית. אנו נוקטים יותר מדי בדרך של פיצול ישובים ולא ביסוס והרחבה של ישובים קיימים. יש לי הרושם, שלא רק מבחינה כלכלית אנו ניזוקים. הייתי מעדיף לראות הרחבה והבאת הישובים הקיימים למכסה המלאה שלהם, לפני הקמת ישובים חדשים בסביבתם. יש גם בעיות חברתיות שנובעות מתהליך זה. ישוב מתרגל למכסות יותר גדולות של מים ולרווחה יותר גדולה - וזאת ראיתי גם בשטח.

ישנם ישובים - דוגמא אחת הובאה בדברי אדמוני - שמהווים התחרות לישובים פרובלמטיים קיימים והרושם שלי הוא, שהדוגמא של אופירה אינה הדוגמא היחידה. לנו יש הרגשה, שהקמת ישוב כמו במבואות החרמון, או ישובים לבני המושבים בגליל,

ש מ ר

מר ש. שירן:

בסטנדרטים שבני מושבים אלה רגילים להם, זו פגיעה מסוימת אפילו בעיר כמו קרית שמונה, שכולנו רוצים ביקרה.

אני רוצה להדגיש, שהגישה לנו היא שצריך להקים מיד ישוב קבע ולא לעבור את התהליך היקר של הקמת ישוב זמני ולאחר תקופה קצרה ישוב קבע. באותם מקומות שקיים ישוב זמני, אנו צריכים לקבוע תקופת מינימום ולהשתמש במבני הישוב הזמני לצורך ישוב הקבע. כאן יש דוגמא של גמלא, שאני מבין שזהו ישוב זמני, שאולי עדיין לא מיצה את תקופת הזמניות שלו.

הערה כלכלית לגבי ההתישבות

בפיתחת רפיח - ואני מדגיש אותה מתוך הבנה, שכל נושא ההתישבות מוצג היום לא רק כנושא לאומי, אלא גם כנושא כלכלי. יש לנו בעיה מיוחדת עם החממות, בעיקר לעגבניות, בפיתחת רפיח ועד כמה שאני יודע, יש החלטה של הגורמים המישיבים, להפסיק בשלב זה להקים שם ישובים על חממות. השאלה היא אם דבר זה נלקח בחשבון, כי לא רצוי להקים ישובים על ענפים כלכליים לא מבוססים.

בהקשר זה ובהמשך לדברי השר קול,

אני רוצה לומר, שעד כמה שידוע לנו, יש היום ביקוש רציני מבני מושבים לעבור להתישבות "אתגרית". זה לא רק חומר יותר מבוגר ויותר יציב, אלא גם אנשים בעלי אמצעים, שמוכנים לממן חלק מההתישבות הזאת. השאלה היא, אם אנו מתכננים ללכת גם בכוון זה.

הערה כללית אחרונה - אני רוצה

להעיר את תשומת לבכם, שמבחינת היקף הבניה של משרד השיכון, נושא הבניה הכפרית מגיע לרבע מהתקציב. מבחינת תכנית, הרי שלפני אישור

ש מ ר

מר ש. שירן:

תכנית זו בסכום של 130 מיליון ל"י, אנו מגיעים לשליש. יש כאן איזו שהיא תופעה שצריך לדעת אותה, שלגבי הישוב החקלאי, שמונה 10% מהאוכלוסיה, אנו נגיע חוץ שנתיים-שלש למצב, שבו שלישי מתקציב השיכון יוקצב לנושא זה.

האוצר מסכים לתכנית שהוגשה כאן, להקמת 25 ישובים, שתחייב הפעלה בסכום של 130 מיליון ל"י ותקציב של 15 מיליון ל"י בשנת 1977.

מר ש. אבני:

אני רוצה להוסיף הערה, שהשמטתי בדברי הפתיחה. אמרתי, שאנו נספוג 40 מיליון ל"י בתכנית הקיימת, כדי לאפשר את התכנית הנוספת. האמת היא, שאנו לוקחים על עצמנו מעמסה קשה מאד, כי הלחץ היום-יומי יהיה מצד הישובים. את הספיגה נעשה בשתי דרכים: (1) דחיה יותר משמעותית בהקמת מבני ציבור בישובים קיימים חדשים ובישובים חדשים; (2) אולי נזדקק גם להקטנת המכסה כדי לעמוד בתכנית כולה.

לא תמיד יש הזדמנות לשבח את האוצר והממונה על התקציבים, אך נדמה לי שהפעם יש לעשות זאת - ואני עושה זאת בכנות.

הערה נוספת - מדברי יחיאל עלול להשתמע שאפשר לעשות יותר - וכולנו היינו רוצים יותר, לו היתה אפשרות. מדובר בתכנית להקמת 25 ישובים, אשר מוסכמת על דעת המחלקה להתישבות ומשרד השיכון.

ש מ ו ר

מר ש. אבני:

אני רוצה להציע חקון קל, שלגבי

שלשת הישובים הראשונים בגולן - וזה מוסכם עם המחלקה להתישבות - תהיה הערה, שמתוך שלשת הישובים מתוקצבים שניים והביצוע יהיה בהתאם לאפשרות, מבלי להזדקק להחלטה נוספת.

למען הסדר, אני רוצה להזכיר את

הערעור שלנו על שגב ה', למרות שהיו"ר הזכיר זאת.

לגבי המושבות - לשאלת השר קול:

אין זה בגדר סוד, שהאכלוס הגדול בגליל יכול וצריך להעשות באמצעות עירות הפיתוח. אכלוס גדול לא יהיה במושבים וגם לא במושבות. אני חושב, שהגישה הקיימת של מתן עדיפות לבני המושבים במושבים היא גישה נכונה וגם לא ניתן אחרת. אחד התנאים היום הוא להקפיד, שלכל משפחה יהיה בן נוסף עם נחלה.

באשר למושבות - אולי יכולת ההסברה

שלנו מוגבלת. אני חושב שאנו יכולים לומר - לא בלי גאווה - שבשנתיים האחרונות נעשתה פעולה הן מבחינת תשתית מבני ציבור וגם לגידול המושבות ובמרביתן נגיע תוך שנתיים להכפלת האוכלוסיה, למעט שני מקומות, בהם יש בעיות מקומיות, כמו במגדל, שם אין אפשרות, מבחינת הקרקע, של בית אחד נוסף ושנתיים כבר מטפלים עם מינהל מקרקעי ישראל כדי להפקיע קרקע. גם המושבה כנרת מוגבלת. ביתר המקומות שאנו מגיעים להכפלה, אנו עושים זאת בהבנה ובתאום מלא עם הרשות המקומית, כי גם הם רוצים לגדול, אך יחד עם זה לשמור על הצביון החקלאי-הכפרי. קל להגיע לתנופה יותר גדולה, אך אז הישוב מאבד את צביונו. בראש פינה, שעד לפני שנתיים היו 170 משפחות, יהיו עד סוף שנה זו 350 משפחות. זה דבר בלתי רגיל. רוב המושבות רוצות להגיע למקסימום 300-350 משפחות, למעט מקרים בודדים

ש מ ר

מר ש. אבני:

כמו יבנה, שתגיע לכ-900-800 משפחות ואותו הדבר במנחמיה. יתר המושבות, בעקשנות ובקביעות - ואני מצדיק אותן - רוצות לשמור על היקף כזה, שהצביון החקלאי-הכפרי ישמר הלכה למעשה.

לדברי שירן - אין זה סוד שהיה אתנו ויכוח קרוב לשנתיים, לגבי שני המרכזים מירון ומבואות החרמון. על עצם הצורך לשכן בעלי מקצועי, כמו: מורים, רופאים וכו', שישירותו את האיזור הכפרי, לא היה אתנו ויכוח. היתה תקופה, שבעלי מקצוע אלה התמקמו במושבים עצמם והיינו מוכנים לבנות את מספר הבתים הדרוש לכך. אך הנסיון מוכיח, שהדבר לא עולה יפה; מצד אחד, בעלי מקצוע אלה לא נוטים ללכת למושבים ומצד שני, בתים רבים שניבנו עבור בעלי המקצוע, נתפסו ע"י תושבים אחרים, לעתים גם בניגוד לדעת המושב עצמו. גירסתנו היתה להקים שכונות מיוחדות, האחת בצפת, עבור איזור מירון והשניה בקריית שמונה. מבחינה חברתית, תנועת המושבים לא קיבלה את הדעה הזאת והשר עופר המנוח הכריע נגדי וקיבל את עמדת המושבים.

אני חייב הבהרה, שאולי הערת יחיאל הביאה להערת שירן. אין זה נכון לומר, שזה פתרון לבנים, בתור היותם בנים. ההסכם הוא, שילכו לזה בעלי מקצוע. זה יכול להיות גם בן שהוא בעל מקצוע, אך אין זה פתרון לשיכון של בני מושבים. סיכמנו עם כל המוסדות, שעל כל מקרה תהיה ועדת אכלוס והחלטה תחייב בשלש חתימות, כדי לשמור על עקרון זה. יש מקצועות הדרושים למושבים ולכן זה מוגבל: (1) בהיקף, שזה יכול להגיע עד 100 משפחות; (2) באכלוס זה ישמר רק לבעלי מקצוע. אם זה בן שרכש מקצוע והוא יעבוד באיזור, הוא אינו פסול. אך אין זה פתרון לשיכון בנים. האיזורים סובלים מהעדר בעלי מקצוע. כל השרותים אינם יעילים בגלל זה, יש הוצאות גדולות בהסעת אנשים וגם הרמה לא תמיד אותה רמה. אני חושב, שלאחר שנפלה החלטה כזאת, אנו חייבים לבצע זאת ולשמור שהעקרון ישמר.

ש מ רהשר ש. רוזן:

אני רוצה להדגיש את מר שאמר

שירן, שרבע עד שליש מהתקציב

שלנו הולך להתישבות. לא חשבתי אף פעם לפרסם זאת, כי הדבר עלול לעורר בקורת די קשה, כי אנו עומדים לפני בעיות חמורות של זוגות צעירים ומשכנות עוני ויש בעיה לאומית גדולה ששמה ירושלים. השנה אנו בונים רק 7,000 דירות - ומתוכן 2,000 בירושלים.

אני מאד נוטה לדעתו של שירן,

שאנו צריכים להעדיף את ביסוס הישובים הקיימים והרחבתם על פני הקמת הרבה ישובים קטנים. מאחר שהדעה הכללית של הועדה היא אינה כדעתי, כי מחשיבים זאת כאינטרס לאומי ראשוני לתקוע יתד ולהקים הרבה ישובים, נחתי ידי להגדלת התקציב ולריבוי ישובים. אין זאת אומרת שהשאלה אינה עומדת בעינה.

שאלת הבנים של המושבים אינה יכולה

להפתר בהתישבות בכלל. מדובר על מקסימום 100 משפחות במושב ומדובר על הסכמת המושב על שילוב חקלאי. מי שידבר עם אנשי המושבות בגליל ישמע מהם שבחים, כי חלה מהפכה ממש במושבות בשנתיים האחרונות במצבם הכללי.

מאחר שאנו צריכים לאשר את הרשימה,

אני רוצה שירשם בפרוטקול, שאצביע בעד כל הישובים בקו הירוק וברמת הגולן, אך אמנע מהצבעה בישובים בפיתחת רפיח. כאן צרפו את ה"קסיפים" לפיתחת רפיח. אלה נמצאים ברצועת עזה ובאיזורים צפופים והדבר נראה לי פרובלמטי מאד. לפיכך, אני מסתייג.

ש מ רהשר מ. קול:

אני תומך ברשימה זאת. המפלגה

שלי בעד החישבות משני עברי הקו

הירוק, לפי החלטת הממשלה ולפי החלטות מדיניות שקולות ואחריות.

אני חושב, שהשר גלילי ימצא פתרון להערת שירן בקשר להר אודם, כי

אפשר למצוא לזה פתרון קונסטרוקטיבי, מבלי לחרוג מהמסגרת.

אני מציע, שמשרד השיכון יעבד

תכנית קונקרטית, כיצד לאפשר להביא לגליל עד אלף משפחות של צעירים,

אשר רוצות לעבור לחיות בגליל. צריך להגיד למשפחות אלה היכן, אל

מי לפנות ואיך יעשו זאת, על מנת שלא ילכו לאיבוד במנגנון הביורוקרטיה

שלנו. הם אובדי עצות ואנו הרי רוצים לקדם את הגליל. לכן, אני

מציע שתוגש תכנית כזאת, בשלב זה אני מסתפק בתכנית לאלף משפחות,

ואני מצביע בעד הרשימה.

מר מ. קרונה:

ברכו את משרד האוצר ואת משרד

השיכון על תכנית זו. אני חושב,

שצריך לומר "ישר כח" גם ליו"ר הועדה, שבנסיבות הפוליטיות הקיימות

במדינה הביא היום את ההצעה הזאת.

כאשר הובאה תכנית זו בפעם הקודמת

באופן כללי, הובאו גם כמה עניינים בקשר לאיזור ירושלים - וכאן זה

חסר. אינני רוצה להכנס עכשו לויכוחים שהיו. אני מציע ליו"ר הועדה

לקיים עוד ישיבה, על מנת לסכם את ההצעות שהיו בקשר לעיבוי ירושלים.

נושא זה מתאים מאד למלאה עשר שנות שחרור ירושלים.

ש מ רהשר ש. רוזן:

אני רוצה לומר משהו בענין

הגליל והפנית אוכלוסיה לגליל.

זו השאלה הלאומית המרכזית. יש לנו אלפי דירות ריקות בגליל ואנו נותנים תמריצים כמעט לכולם, בצורת שכירות כלכלית. ב-10,000 ל"י ניתן לרכוש דירה בערי הפיתוח של הגליל: קרית שמונה, מעלות, כרמיאל וכו'. נוסף על כך, קיים המרכז להכוונה לערי פיתוח ואנו עושים מבצעים מיוחדים למשוך אוכלוסיה לגליל. אינני יכול להגיד שיש לנו הצלחות גדולות. הדבר הולך בקושי רב.

מר ח. קוברסקי:

יש לי שתי הערות, שאחת מהן היא

הצעה. היה רצוי, שלקראת דיון

כזה הרשימה תתואם ותובא עם הודעה שהיא מתואמת לא רק מבחינת תקציב, אלא גם מבחינת תכנון עם רשויות התכנון, כדי שלא יהיו אח"כ קשיים בביצוע. אני יודע, שחלקים גדולים מהרשימה מתואמים, אך יתכן שחלקים מסוימים מחייבים השלמה וחייבים להשלים תאום זה, כי אחרת יכולים להיות קשיים בביצוע.

הערה שניה - בנוגע לסביבות ירושלים.

הועדה הבין-משרדית לתאום התכנון והפיתוח של ירושלים וסביבותיה, סיכמה לפני חודשים אחדים, דיון מאד מפורט בכל הנוגע לאיזור גבעון. בדו"ח יש הצעות אלטרנטיביות, עם נתוח היתרונות והחסרונות שבכל אחת מהגישות. החומר נמצא בבירור במשרד הבטחון ואין כל מניעה, אם ועדת השרים להתישבות או ועדת השרים לירושלים תרצינה לדון בכך, להכנס לנושא זה. חומר הרקע, עם הצעות מפורטות, מוכן.

ש מ ו רמר מ. נצר:

לגבי הישובים הקשורים בצה"ל,

באמצעות הנח"ל. יש כאן שתי הצעות,

מי עמי ב' וצור נתן ב', שניהם סמוך לקו ירושלים, אך זה [] עיבוי מסוים של תכנית שקיימת. ישנן לזה מגבלות שיש לגבי החיילים, בעיקר של מספר מחזורי האחזיות שהשנה העלינו רבים מהן. אחת מהן קשורה בהערת אגב שנאמרה ע"י יחיאל, בענין חרובית. אנו מחזיקים בחרובית כשנה, מתוך הנחה שביום מסוים אפשר יהיה לפנות את החיילים. נדמה לי, שהגיע הזמן לכך וביקשנו מהיו"ר למצוא את הדרך לעשות זאת.

היו"ר השר י. גלילי:

התחייבתי לפני השר קול, שכאשר

נדע את מועד האזור של חרובית,

אביא זאת לידיעת הועדה. לכן, הנחיתי את יחיאל לכלול זאת בהצגת הפתיחה וכתבתי במיוחד לקול, שאני עומד בדיבורי והריני מקיים. אנו מביאים זאת מהצד המדיני ובטרם נרשם רוזן לרשות הדיבור, אנו רושמים גם את ההסתייגות שלו. כי לגבי פיתחת רפיח הוא במצב של המנעות ולא של הסתייגות.

אני רוצה להביא לידיעת רוזן מידע

חשוב, שספק אם כבר הגיע לידיעתו. קיימתי דיון עם אגף ההתישבות של הקיבוץ הארצי ולמדתי מהם, שהם דנים עכשו בחיוב בהליכה של הקיבוץ הארצי לאיזור רפיח, אם כי לא לשטח התפיסה. כי בשטח התפיסה חלה ההסתייגות שלהם בכל הנוגע לשיקום הבדואים. אני מעריך מאד כל סיכוי, שהקיבוץ הארצי ילך לפיתחת רפיח, אלא שעד כה אין לי אלא לומר, שמה שנוגע להתישבות בפיתחת רפיח, יש המנעות של השר רוזן, בעוד שיש התנגדות לבקעת הירדן ויש חיוב של רמת הגולן.

ש מ ר

מר י. אדמוני:

אני רוצה להשיב על כמה הערות
שהושמעו כאן, בעיקר להערותיו

של שירן.

לגבי גודל הישוב - נושא זה של

הבחינה הכלכלית והחברתית מביאים בחשבון. במרבית הישובים שהקימונו
לאחר מלחמת ששת הימים, נעמוד בסוף 1977 במצב של 60%-75% אכלוס
מהתכנית המקורית. כלומר, אנו במצב של מספר די גדול של יחידות
מתוך היחידות המתוכננות. אנו לא משאירים את הישובים כאברים
מדולדלים וקטנים, אלא בסוף השנה נעמוד באחוזים גבוהים של מספר
היחידות המתוכננות. דוקא מבחינה חברתית, יש משאלה שלא נגדיל
ביותר מ-10%-15% בשנה את מספר היחידות, כדי לא ליצור בעיות חברתיות
בקליטה. לכן, ההצעה שלנו היא להרחבה במסגרת 10%-15% ולא למעלה מכך.
תוך 3-4 שנים אנו מקוים להשלים את כל הישובים, בלי לגרום לזעזועים
חברתיים; והעובדה שיש 60%-75% ממספר היחידות תהיה כבר תשתית כלכלית
בהחלט מתאימה כדי לא לבנות נפלים.

בקשר לתחרות בערי הפיתוח אני

רוצה להבהיר: המרכזים שמוצעים על ידינו הם מרכזים, אשר צריכים
לאכלס את אותם משרתי הציבור, שאבני הזכיר, אך לא רק משרתי הציבור
שצריכים לתת את השרותים הצרכניים, אלא גם אלה שצריכים לתת שרותים
יצרניים. נותני השרותים הצרכניים, כמו מורים ורופאים, חשובים מאוד
ונכון אמר אבני, שהמצב בגליל היום הוא, שאין לנו מורה קבוע אחד
בגליל וכל מערכת החינוך שלנו בהתישבות הכפרית בגליל מבוססת על
חיילות. זוהי חרפה למדינת ישראל. ריבלין שאל אותי איך זה מצא
את שמי בשימת המשתתפים במועצה הציונית. הדבר היחיד שאני הולך
להגיד להם, שאם הם רוצים באמת להיות ציוניים, שינסו לארגן גרעין
של מורים, שילך לאחד המרכזים האלה למספר שנים. אנו מוכרחים ליצור

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

אפשרות, שנוכל להביא לשם אוכלוסיה, אשר חרים את רמת האנשים האלה, על מנת שיוכלו לשרת בצה"ל ולא ימצאו את עצמם אזרחים ממדרגה שניה במדינה זאת. כפי שאמרתי, במרכזים אלה צריך גם לאכלס את מי שמפעיל את השרותים היצרניים. הקמנו מערכת חשתית יצרנית יוצאת מן הכלל והבנים רוצים להשתלב בהפעלת מערכת זאת, שהיא לא מערכת של המושב עצמו. משחטות, בתי קרור, מוסכים, בתי אריזה וכו'. מדוע לא לתת להם להשתלב שם, בסמוך למפעלים? היה מצב בשנים האחרונות, שבנים בגליל יצאו את הגליל, כי אמרנו להם שאין אפשרות שיקלטו במושב. אני חושב, שביצוע ישוב הגליל מחייב אותנו למצוא כל מיני פתרונות בלתי שגרתיים. עיירות הפיתוח היום אינן אטרקטיביות לצערנו, כי זה נכון שהקליטה המאסיבית האפשרית היא רק שם. סטף ורטהיימר מציע להקים עיר שושנים ע"י מעלות ומעלות מתנגדת - יכול להיות בצדק. אז אולי לא זה הפתרון. צריך לחשוב מחשבות איך להגיע לאכלוס המאסיבי. מה שאנו מציעים היום יאפשר, שלפחות הבנים שגדלו בגליל ורוצים להשאר שם, יוכלו להשאר - וזו מצוה שאין יותר חשובה ממנה.

לגבי ישובי קבע, אנו לא הולכים יותר לישובים זמניים, כי אם לישובי קבע. מה שהוזכר בתכנית של היום כשלב א', זהו שלב א' במיקום קבע. לצערנו, נהיה נאלצים ללכת לשני מחנות זמניים - זאת תעשה המחלקה להתישבות, ולא משרד השיכון - כי יש לחץ כזה של בנים בגליל, שאין לנו שום אפשרות אחרת אלא למצוא פתרון חלקי ללחץ זה, בהקמת שני מחנות זמניים. אך מכלל התכנית, זו התכנית הזמנית היחידה המוצעת.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני:

לגבי אורך התקופה של ישובים

הישובים כישובים זמניים. שירן הזכיר את גמלא. גמלא יושבת כבר שנה וחצי וכאשר גמלא תכנס לבתים, תעבור עוד שנה וחצי. לכן, אורך התקופה הוא לא קצר - זה שלש שנים וזה משפחות ובינתיים נולדים ילדים. הם לא גרים בתנאים המצוינים ביותר, אם זה בקרוונים או במבנים אחרים. לכן, אורך התקופה לא צריך להדאיג אותנו. יותר מזה, כל אחד מהמחנות הזמניים שיתפנה, מאפשר לנו קליטת גרעין מידי לאותו מחנה זמני. הזכרתי את ענין אשלים, אך יש לנו דבר דומה במקומות אחרים. הייתי מציע לכולכם - כי זו חוויה חיובית - לבוא ולראות את הלחצים של הגרעינים עלינו, על ועדת גבתי ובמסדרונות של התנועות ההתישבותיות, כי אנשים רוצים ללכת להתישבות וזה אחד הדברים הכי מרנינים שיש בארץ הזאת. אנשים רוצים לעשות מעשים חלוציים וללכת בתנאים חלוציים.

באשר להקמת ישובים מבוססים על

חממות - הערה זו אינה הערה מדויקת. בדו"ח של ועדת משנה, שבדקה את ענין המפעל הדרומי, נאמר שאפשר ללכת באחת משתי הדרכים, דרך אחת מואטת ודרך אחת מואצת והיא משאירה להחלטה באיזו דרך ללכת. בדרך המואטת הם אומרים להמשיך באותם בתי הצמיחה מזכוכית בישובים שהוקמו כבר. בדרך המואצת מדברים על הקמת מספר ישובים חדשים. היה מאבק פנימי די גדול במחלקה להתישבות בנושא זה. הצענו, שאנו לא נבנה את הישובים מראש כישובים בנויים על שני דונם בתי זכוכית ובהצעה אנו מביאים עכשו מכלול של אפשרויות פיתוח, מהקל אל הכבד, כלומר מהשקעות יותר קטנות אל השקעות יותר גדולות, כדי לא ליצור מצב, שאם אפשר להתקיים מהשקעות יותר קטנות, לפנות להשקעות יותר גדולות. זה מה שהמחלקה להתישבות החליטה וזו ההצעה שהגישה. היות וב-77 מדובר רק על תשתית ישובים חדשים - יתר הישובים הם ישובים שכבר הוקצבו בשנים קודמות - יהיה לנו מספיק ללמוד מהנסיון של שנה זו ושל השנה

ש מ ר

מר י. אדמוני:

הבאה. אני, אישית, הייתי נגד זה שצריך ללכת לטיפול אחד של בתי צמיחה לגידול אחד, אך אני רוצה לומר, שמבחינת הציפיות למחירים של תוצרת זאת השנה, כל הציפיות התגשמו, מחירי התוצרת היו מצוינים וההכנסה לאותם המתישבים הייתה בהחלט טובה, מתקבלת על הדעת ומבטיחה את הקיום למתישבים, שהישובים ניבנו עבורם כפי שניבנו.

איננו יכולים - ויש לכך התנגדות

גדולה מאד - לבנות ישובים לבני עשירים. ללא כל ספק, אפשר היה לבנות התישבות על בסיס שמי שיש לו כסף יבוא - ויש מאבק לא קטן על זה. הגישה העקרונית של התנועות ההתישבותיות היום היא, שלא יכולה להיות סלקציה שהולך להתישבות מי שיש לו כסף. אך אנו אמרנו לעצמנו שטיפוסי המשק שאנו בונים הם כאלה, שההשקעה הלאומית היא רק חלק מההשקעה בפיתוח המשק. בכל ענף יש השקעה, או פרטית או בהלוואת פיתוח. ברפת אנו משקיעים רבע מיליון ל"י ומתקציב התישבותי כ-80 אלף ל"י. בחממות אנו משקיעים בתנאים התישבותיים 100 אלף ל"י. ז"א, בכל טיפוסי המשק נדרשת השתתפות של המתישב עצמו ובסכומים לא קטנים. אנו לא מרפדים את המתישבים באמצעים משלנו מעל ומעבר ונדרש מהם הרבה חסכון עצמי ומאמץ, כדי שיוכלו להגיע לפיתוח המלא של המשק.

היו"ר השר י. גלילי:

(א) אני מציע לאשר את ההצעה

המוצגת כאן, אך אנו מוסיפים לה,

בהתאם להערת שירן, שהפעולה תקיף 25 ישובים, מתוכם 7 שלב א' ו-8 בנית חשתי. היו סיבות שבגללן הבאתי רשימה של 26 ישובים, אך ברור שכל שינוי שיצטרך לחול, יעשה על דעת היו"ר הועדה, שר השיכון, שר החקלאות והמחלקה להתישבות.

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי:

(ב) אני מציע שנמתיך לך,

שמשרד השיכון יביא לנו את תוצאות הדיון בנושא בנית שיכון בגליל. אני לא מציע שנקבל את ההצעה של קול, שקובעת מסגרת של אלף יחידות דיור. משרד השיכון יביא לנו את תוצאות הבדיקה שלו ואז אפשר יהיה לקיים דיון בנושא זה.

(ג) אנו רושמים לפנינו את

האזרח של חרובית.

(ד) אני חוזר ואומר, שבנושא

גרעין רפא"ל, דבר זה עדיין כפוף לבירור של קבוצת השרים שאותה הזכרתי.

בשמכם, אני משתתף בצערם של אותם

עמיתי השרים, שלא זכו להשתתף בישיבה של היום. אלה שלא השתתפו בישיבה, החמיצו שעה גדולה, לדעתי, בקידום ישובה של הארץ.

מ ח ל י ט י מ:

הח/9 - התישבות חדשה בשנת הכספים 1977/8

בהמשך להחלטה מס' 362(הח/6) של הממשלה מיום י"א בשבט תשל"ז (30.1.77), ובהתאם למסגרת החקציבית לשנת הכספים 1977/78 המוסכמת בין האוצר לבין משרד השיכון והמחלקה להתיישבות, לאשר הקמת ישובים ותשתית לישובים לפי הפרוט כדלקמן:-

(א) הקמת ישובים חדשים לפי אזורים

1. רמת הגולן

(1) תנוריה (מושב שיתופי)

(2) גמלא (מושב)

(3) הר אודם (מושב שיתופי)

ש מ ו ר

(4) גשור ב' - שלב א' (קיבוץ)

(5) דלווה - שלב א' (קיבוץ)

2. ג ל י ל

(6) מרכז מירון

(7) מרכז מבואות חרמון

(8) חלזון - שלב א' (קיבוץ)

(9) תפן ב' - שלב א' (קיבוץ)

3. לאורך הקו הירוק

(10) מסחה (ישוב עירוני)

(11) מי עמי ב' - שלב א' (היאחזות נח"ל)

4. בקעת הירדן

(12) מצפה שלם (קיבוץ)

(13) פצאל ד' (מושב)

5. רמת הנגב והערבה

(14) אשלים (מושב)

(15) עידן (מושב)

(16) רמת הנגב ב' - שלב א' (קיבוץ)

6. חבל רפיח

(17) קטיף ג' (מושב)

7. מרחב שלמה

(18) נביעות ב' - שלב א' (מושב)

(ב) הקמת חשתיית בישובים

1. ג ל י ל

(1) עמקא ב'

2. לאורך הקו הירוק

(2) חורון ג'

(3) חורון ד'

(4) צור נתן ב'

ש מ ר

3. חבל רפיח

(5) קטיף ד'

(6) קטיף ה'

(7) שדות ז'

(8) שדות ח'

1. (ג) להסמיך את יושב ראש הוועדה להתישבות, שרי השיכון והחקלאות והמחלקה להתישבות, להחליט על הקמת הישובים: שעל, שגב ד' ושגב ה', ככל שיחולו שינויים ברשימה המאושרת לעיל;

2. הפעולה תקיף 25 ישובים מתוך הישובים הנ"ל.

הח/10 - איזורח האחזות חרובית

הוועדה לעניני התישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית רושמת לפניה את הודעתו של היו"ר, השר י. גלילי, בהתאם להבטחתו מיום כ"ה באייר תשל"ה (6.5.75) את דבר איזורח האחזות חרובית.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת